

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**KAHVE TÜKETİM MEKANLARININ KENT KİMLİĞİNDEKİ
YERİ; KUZEY LEFKOĞA SURLARIÇI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mine KETEN

**Lefkoğa
Şubat, 2022**

MİNE KETEN

**KAHVE TÜKETİM MEKANLARININ
KENT KİMLİĞİNDEKİ YERİ;
KUZEY LEFKOĞA SURLARIÇI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI**

**Kahve Tüketim Mekanlarının Kent Kimliğindeki Yeri;
Kuzey Lefkoşa Surlarıçı**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mine KETEN

Tez Danışmanı

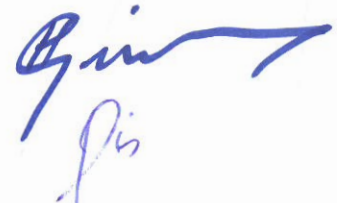

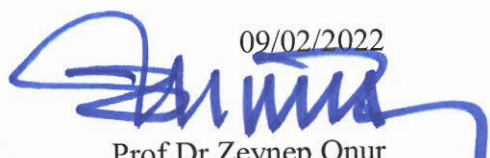
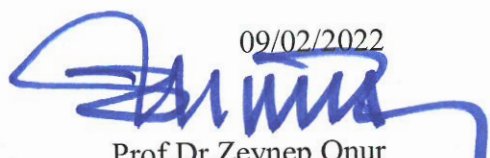

Yrd. Doç. Dr. Ayten ÖZSAVAŞ AKÇAY

Lefkoşa

Şubat, 2022

Onay

Mine KETEN tarafından hazırlanan “**Kahve Tüketim Mekanlarının Kent Kimliğindeki Yeri; Kuzey Lefkoşa Surlarıçi**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Mimarlık Anabilim ~~Anasanat~~ Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak 09.02.2022 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Doç. Dr. Huriye Gürdallı	
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Pervin Abohorlu Doğramacı	
Danışman:	Yrd. Doç. Dr. Ayten Özsavaş Akçay	
Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı		 09/02/2022 Prof. Dr. Zeynep Onur Anabilim Dalı Başkanı
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı		 09/02/2022 Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer Enstitü Müdürü

Etik İlkelerine Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Mine KETEN**02/02/2022**

III

Teşekkür

Ciddi bir emek ve özveri ile hazırladığım yüksek lisans tezimin her aşamasında beni büyük bir sabırla yönlendiren, bilgi ve tecrübesi ile bana yol gösteren ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam, Yrd. Doç. Dr. Ayten ÖZSAVAŞ AKÇAY'a, teşekkürlerimi sunuyorum.

Tezin yazın sürecinde, araştırmama kişisel deneyimlerini, hatıralarını ve bilgilerini aktaran, fotoğraf arşivi ile değer katan Ahmet Okan'a, bilgisini esirgemeyen Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi esnafına, benimle kısa sohbetler yapmayı kabul eden mekan sahiplerine ve mekan kullanıcılarına teşekkürü bir borç bilirim.

Yaşamımın her aşamasında olduğu gibi yüksek lisans tezimde de desteklerini benden esirgemeyen ve her zaman beni yüreklendiren aileme, özellikle alan araştırmaları esnasında yanımda olan babam Osman A. Keten ve eşim Galip Soyerden'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mine Keten

Özet**Kahve Tüketim Mekanlarının Kent Kimliğindeki Yeri;****Kuzey Lefkoşa Surlarıçi****Mine Ketten,****Yüksek Lisans, Mimarlık Anabilim Dalı,****Şubat, 2022, 141 Sayfa**

Kahve tüketiminin günlük yaşam alışkanlığı haline gelmesi ile kahve kültürünün doğduğu, bu kültürel biçimlenmenin bir sonucu olarak da kahve tüketme amacına yönelik mekansal arayışların kahvehane mekanları ile sonlandığı bilinmektedir. Kahvehaneler, beraberinde ortaya çıkardığı yeni alışkanlıklar sonucunda, özellikle Osmanlı şehirlerinde, kent kimliğini yansıtan en önemli kentsel mekanlar arasında yer almaktadır. Kıbrıs Adası'nın da kahvehane mekanları ile tanışmasının, kesin olarak bilinmese de, Osmanlı aracılığı ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Halk tarafından hızla benimsenen kahvehaneler adada kısa sürede yoğun olarak varlık göstermeye başlamıştır.

Her kentin gelişim ve değişim süreci, küresel ve yerel etkenlerin karşılıklı ilişkisi ile kendini göstermektedir. Sanayi Devrimi ile başlayıp özellikle 1980'li yıllardan itibaren hız kazanan küreselleşme olgusu, tüm dünyada birçok kente yansiyarak kahve tüketim mekanları üzerinde de etkisini göstermiştir. Küresel ve yerel etkenlerin biraradalığı ile beklenmedik bir hızda değişim yaşayan Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde de geleneksel kahvehaneler yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaya başlamıştır.

Bu çalışmada, günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan Kuzey Lefkoşa'nın Surlarıçi Bölgesi'nin gelişimi ve değişimi kahve mekanları üzerinden incelenmiştir. Geçmişten günümüze, kentte bulunan geleneksel kahvehane mekanları ile günümüzün yeni nesil kahve mekanlarının yer tespitleri yapılarak, yaşanan değişimlerin kent kimliği ile olan ilişkisi analiz edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak literatür taraması, fotoğraflama yöntemi, mülakatlar, kişisel görüşmeler, kişisel arşiv taramaları, yerinde gözlem ve araştırmalar yapılmıştır.

Bu bağlamda öncelikle kahve kültürü ile kahvehane mekanlarının ortaya çıkmasına öncülük eden Türk Kahvesi geleneğinin önemi ortaya koyulmuştur. Kahvehane mekanlarının ortaya çıkması ile yakın tarihte dünyayı etkisi altına alan küreselleşmeyle geleneksel kahvehane mekanlarının yerini yeni nesil kahve mekanlarına (kafe) bırakması süreci Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi üzerinden incelenerek analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: geleneksel kahvehane, yeni nesil kahve mekanı, kent kimliği, kuzey Lefkoşa, Kıbrıs

Abstract
Coffee Consumption Spaces and City Identity;
North Nicosia Walled City,
Keten, Mine, MA, Department of Architecture,
February 2022, 141 Pages

It is a fact that coffee culture was born through coffee consumption which became a daily habit. As a result of this cultural formation, spatial searches for the purpose of consuming coffee ended with coffeehouses. Coffeehouses are among the most important urban spaces that reflect the urban identity, especially in Ottoman cities, as a result of the new habit. It is thought that the Island of Cyprus also met with coffeehouses via Ottoman Empire. The coffeehouses, which were quickly adopted by the people, began to take place intensely on the island.

The development and change processes of each city is manifesting by the interrelationship of global and local factors. The phenomenon of globalization, which started with the Industrial Revolution and gained momentum especially since the 1980s, has also shown its effect on coffee consumption places. Traditional coffee houses have started to leave their place to new generation coffee places in the Surlarici Region of North Nicosia.

In this study, the development and change of the Surlarıçi Region of Northern Nicosia, which is located within the borders of the Turkish Republic of Northern Cyprus today, has been examined through coffee places. From the past to the present, the traditional coffeehouses in the region and the new generation coffee places have been determined and the relationship between the changes and the urban identity has been analyzed. By using qualitative research methods, literature review, photographing method, interviews, personal interviews, personal archive scans were made.

In this context, first of all, the importance of the Turkish Coffee tradition, which led to the emergence of coffee culture and coffeehouse places, was revealed. With the emergence of coffeehouses and the globalization that has affected the world in recent history, the process of

replacing traditional coffeehouses with new generation coffee places has been examined and analyzed over the North Nicosia Surlarıçı Region.

Keywords: traditional coffeehouse, new generation coffee space, city identity, north Nicosia, Cyprus

İçindekiler

Onay Sayfası.....	I
Etik İlkelerine Uygunluk Beyanı.....	II
Teşekkür.....	III
Özet.....	IV
Abstract.....	VI
İçindekiler.....	VIII
Tablolar Listesi	IX
Haritalar Listesi	X
Şekiller Listesi	XI
Kısaltmalar.....	XVII

BÖLÜM I

Giriş

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	1
Çalışmanın Önemi.....	1
Çalışmanın Sınırlılıkları.....	2

BÖLÜM II

Kahve'nin Kısa Tarihi.....	3
Osmanlı'da Türk Kahvesi Kültürü.....	5
Kahvehanelerin Kısa Tarihi.....	6
Osmanlı Kahvehaneleri.....	7
Kültür-Mekan-Kimlik ve Kent Kimliği.....	14
Kültür.....	14
Mekan.....	15
Kimlik.....	16
Kent Kimliği.....	17
Küreselleşme Ekseninde Kent Kimliği.....	19
Küreselleşme Ekseninde Kahve Tüketim Mekanları.....	20
Kent Kimliğinde Kahvehanelerin Yeri.....	21

BÖLÜM III

Lefkoşa Kenti'nin Kısa Tarihi.....	23
Kıbrıs'ta Türk Kahvesi ve Kahvehane Kültürü.....	30
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehaneler ile Yeni Nesil Kahve Mekanlarının İncelenmesi.....	39
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ndeki Geleneksel Kahvehaneler.....	41
Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin Güncel Durumları.....	64
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Geleneksel Kahvehanelerden Yeni Nesil Kahve Mekanlarına Geçiş Mekanları Olarak Kırathaneler.....	71
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesindeki Yeni Nesil Kahve Mekanları.....	75
Tespit Edilen Yeni Nesil Kahve Mekanları Hakkında Elde Edilen Bilgiler.....	82

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Kahve Mekanlarının Değişen Kent Kimliği İle Dönüşüm Süreci.....	125
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Tespit Edilen Geleneksel Kahvehaneler ile Yeni Nesil Kahve Mekanlarının Harita Üzerindeki Dağılımının Karşılaştırılması.....	126

BÖLÜM V

Sonuç.....	131
------------	-----

BÖLÜM VI

Kaynakça.....	133
Ekler.....	141
Ek 1-İntihal Raporu.....	141

Tablolar Listesi

	Sayfa
Tablo 1. <i>Kent Kimliği Bileşenleri</i>	18
Tablo 2. <i>Lefkoşa Kenti'nin Önemli Tarihleri ve Olayları</i>	29
Tablo 3. <i>Kahvehaneleri Çok Fonksiyonlu Kılan Özellikleri</i>	38
Tablo 4. <i>Yer Tespiti Yapılan Geleneksel Kahvehanelerin İsim Listesi</i>	42
Tablo 5. <i>Geleneksel Kahvehaneleri Etkileyen Önemli Yapılar</i>	43
Tablo 6. <i>Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehanelerin Güncel Görünüm Ve Fonksiyonları</i>	65
Tablo 7. <i>Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin Yapısal Durum Tespitleri</i>	69
Tablo 8. <i>Yer Tespiti Yapılan Yeni Nesil Kahve Mekanlarının İsim Listesi</i>	76
Tablo 9. <i>Yeni Nesil Kahve Mekanlarını Etkileyen Önemli Yapılar</i>	77
Tablo 10. <i>Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Yeni Nesil Kahve Mekalarını Çok Fonksiyonlu Kılan Özellikler</i>	123

Haritalar Listesi

Sayfa

- Harita 1.** *Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Yerleri Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin ve Dönemin Önemli Yapılarının Harita Üzerindeki Görünümleri.....44*
- Harita 2.** *Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Tespit Edilen Yeni Nesil Kahve Mekanları ve Önemli Yapıların Harita Üzerindeki Görünümleri.....79*
- Harita 3.** *Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehaneler İle Yeni Nesil Kahve Mekanlarının Harita Üzerindeki Dağılımı.....127*

Şekiller Listesi

Sayfa

Şekil 1. <i>Tophanede Bir Kahvehane, İç Mekan Görünümü</i>	8
Şekil 2. <i>İstanbul'da Bir Kahvehane 1854</i>	9
Şekil 3. <i>Bir Türk Kahvehanesi, İç Mekan Görünümü, 1836,</i>	9
Figür 4. <i>Bir Osmanlı Mahalle Kahvehanesi</i>	10
Şekil 5. <i>1720 Yılında Venedik'te Açılan Café de Florian</i>	12
Şekil 6. <i>Paris'te Bir Kahvehane, 1843,</i>	12
Şekil 7. <i>Londra'da Bir Kahvehane, 1690</i>	13
Şekil 8. <i>Lüzinyan Dönemi Surları ve Venedik Dönemi Surları</i>	24
Şekil 9. <i>Lefkoşa Haritası, 1885</i>	25
Şekil 10. <i>Lefkoşa Haritası, 1954</i>	26
Şekil 11. <i>Kıbrıs Adası Siyasi Haritası</i>	27
Şekil 12. <i>1974 Sonrası Yeşil Hat İle İkiye Bölünen Lefkoşa</i>	27
Şekil 13. <i>Sınırları Genişleyen Lefkoşa Kenti</i>	28
Şekil 14. <i>Kıbrıs Kahvehanelerinde Kullanılan Geleneksel</i>	32
Şekil 15. <i>Önünde Oturulan Bir Kıbrıs Kahvehanesi, 1930</i>	32
Şekil 16. <i>Bir Kıbrıs Kahvehanesinin İç Mekan Görünümü</i>	33
Şekil 17. <i>Kıbrıs Kahvehanelerinde Kahvenin Geleneksel Sunumu</i>	34
Şekil 18. <i>Gazete Okunan Bir Kıbrıs Kahvehanesi</i>	35
Şekil 19. <i>Tavla Oynanan Bir Kıbrıs Kahvehanesi</i>	35
Şekil 20. <i>Nargile İçilen Bir Kıbrıs Kahvehanesi</i>	36
Şekil 21. <i>Duvarlarında Pposterler Olan Bir Kıbrıs Kahvehanesi</i>	36
Şekil 22. <i>Kahvehane Önünde Seyyar Satıcılar</i>	37

Şekil 23. <i>Kahvehane Önünde Seyyar Satıcılar 2</i>	37
Şekil 24. <i>Kahvehane Önünde Bekleyen Yük Hammalları</i>	38
Şekil 25. <i>Eğlenceli Mehmet'in/Halide'nin Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	46
Şekil 26. <i>Halide'nin Kahvesi 1970ler</i>	47
Şekil 27. <i>Enver'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	47
Şekil 28. <i>Veli'nin/Bardak'ın/Yıldızlar Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	48
Şekil 29. <i>Gülbahar'ın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	49
Şekil 30. <i>Muzafer'in/Efe'nin Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	50
Şekil 31. <i>Söğüt'ün Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	51
Şekil 32. <i>Guşo'nun Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	51
Şekil 33. <i>Seferis'in/Mulla Hasan'ın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	52
Şekil 34. <i>Mulla Hasan'ın Kahvesi, (sağ üst köşe)</i>	53
Şekil 35. <i>İzzet'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	53
Şekil 36. <i>Osmanlı Kırathanesi/Vehbi'nin Kahvesi/Venedik Café Harita Görünümü</i>	54
Şekil 37. <i>Osmanlı Kırathanesi 1910'lu Yıllar</i>	54
Şekil 38. <i>Karagözcü'nün Harita Üzerindeki Yeri</i>	56
Şekil 39. <i>Haşim Ağa'nın/Salim'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	56
Şekil 40. <i>Ali Cafer'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	57
Şekil 41. <i>Feridun'un Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	58
Şekil 42. <i>Pehlivan'ın Kahvesi/Asmaaltı Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	58
Şekil 43. <i>Asmaaltı Kahvehanesi, 1930</i>	59
Şekil 44. <i>Asmaaltı Kahvehanesi Eski Görünümü</i>	59
Şekil 45. <i>Asmaaltı Kahvehanesi</i>	59

Şekil 46. <i>Usta'nın Yeri Harita Üzerindeki Yeri</i>	60
Şekil 47. <i>Usta'nın Yeri</i>	60
Şekil 48. <i>Adem'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	61
Şekil 49. <i>Arabacılar Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	62
Şekil 50. <i>Karabülük'ün Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	62
Şekil 51. <i>Karabülük'ün Kahvesi</i>	63
Şekil 52. <i>Altınkalb Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	63
Şekil 53. <i>Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri</i>	64
Şekil 54. <i>Çukurova Kırathanesi İç Mekan Üzerindeki Yeri</i>	73
Şekil 55. <i>Beyaz Ev Kırathanesi Açık Kullanım Alanı</i>	73
Şekil 56. <i>Sende Katı Görünümü</i>	74
Şekil 57. <i>Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Kumar Oynanan Bir Kırathane</i>	74
Şekil 58. <i>Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Bulunan İsimsiz Bir Kırathane</i>	75
Şekil 59. <i>Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Pencereleeri Karartılmış Kırathane</i>	75
Şekil 60. <i>Zahra Harita Üzerindeki Yeri</i>	82
Şekil 61. <i>Zahra Dış Mekan Görünümü</i>	83
Şekil 62. <i>Zahra Sokak 2018 Yuka Blend Sokak Festivali</i>	83
Şekil 63. <i>Zahra Sokak 2020 Crafts And Vintage Bazaar Etkinliği</i>	84
Şekil 64. <i>Zahrabox Sergi Etkinliği</i>	84
Şekil 65. <i>Zahrabox Kitap Satış Etkinliği</i>	84
Şekil 66. <i>Zahra Sokak Işıklandırma</i>	85
Şekil 67. <i>Tipica Coffee Roasters Harita Üzerindeki Yeri</i>	85
Şekil 68. <i>Tipica Coffee Roasters Dış Mekan Görünümü</i>	86

Şekil 69. <i>Tipica Coffee Roasters</i> Kitap Okuyan Kullanıcı.....	87
Şekil 70. <i>Tipica Coffee Roasters</i> İkinci Kat Toplantı Odası.....	87
Şekil 71. <i>Tipica Coffees Roasters</i> İç Mekan Görünümü ve Duvar Resimleri.....	88
Şekil 72. <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü Harita Üzerindeki Yeri	88
Şekil 73. Yol Kenarı <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü.....	89
Şekil 74. <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü 'nde Kitap Okuyan Kullanıcı.....	90
Şekil 75. <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü Canlı Müzik Etkinliği.....	90
Şekil 76. <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü İç Mekan Görünümü.....	91
Şekil 77. <i>Ovis Coffees</i> Hisarüstü İç Mekan Görünümü.....	91
Şekil 78. <i>All The Perks</i> Harita Üzerindeki Yeri	92
Şekil 79. <i>All The Perks</i>	93
Şekil 80. <i>Venedik Café</i> Harita Üzerindeki Yeri	93
Şekil 81. <i>Venedik Cafe</i>	94
Şekil 82. <i>Venedik Café</i> Tavla Oynayan Kullanıcılar.....	95
Şekil 83. <i>Venedik Café</i> ile <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş.....	95
Şekil 84. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş Harita Üzerindeki Yeri	96
Şekil 85. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş, Rauf Denктаş Üniversitesi ve Meydan.....	96
Şekil 86. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş Açık Alanı.....	97
Şekil 87. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş Sende Katı	97
Şekil 88. <i>Ovis Coffees</i> İç Mekan	98
Şekil 89. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş 2016 Coffee And Design Etkinliği.....	98
Şekil 90. <i>Ovis Coffees</i> Dikilitaş 2021 Coffee and Design Etkinliği.....	99
Şekil 91. <i>Gloria Jeans Coffees</i> Harita Üzerindeki Yeri	99
Şekil 92. <i>Gloria Jeans Coffees</i> Dış Görünümü.....	100

Şekil 93. <i>Gloria Jeans Girişinde Bulunan Rüstem Kitabevi</i>	100
Şekil 94. <i>Gloria Jeans'te Yapılan Bir Workshop</i>	101
Şekil 95. <i>Gloria Jeans İç Bahçe Görünümü</i>	102
Şekil 96. <i>Gloria Jeans'te Bir Tezgah</i>	102
Şekil 97. <i>Gloria Jeans Gece Görünümü</i>	103
Şekil 98. <i>Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar Harita Üzerindeki Yeri</i>	103
Şekil 99. <i>Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar</i>	104
Şekil 100. <i>Red Orange Kiosk Espresso Coffee Yarı Açık Oturma Alanı</i>	104
Şekil 101. <i>Café No.3 Harita Üzerindeki Yeri</i>	105
Şekil 102. <i>Café No.3 Dış Mekan Görünümü</i>	105
Şekil 103. <i>Café No.3 Toplantı Yapan Kullanıcılar</i>	106
Şekil 104. <i>Café No.3 Çalışan Bir Kullanıcı</i>	106
Şekil 105. <i>Café No.3 Canlı Müzik Etkinliği</i>	107
Şekil 106. <i>Café No.3 Gece Görünümü</i>	107
Şekil 107. <i>Fitcake Café Harita Üzerindeki Yeri</i>	108
Şekil 108. <i>Fitcake Café Açık Kullanım Alanı</i>	108
Şekil 109. <i>Fitcake Café Kitap Tanıtım Etkinliği</i>	109
Şekil 110. <i>Fitcake Café Müzik Dinletisi</i>	109
Şekil 111. <i>David People Asmaaltı Harita Üzerindeki Yeri</i>	110
Şekil 112. <i>David People Asmaaltı ve Kumarcılar Hanı</i>	110
Şekil 113. <i>David People Gece Görünümü</i>	111
Şekil 114. <i>Tezgah Café/Nu Café Harita Üzerindeki Yeri</i>	111
Şekil 115. <i>Tezgah Cafe</i>	112
Şekil 116. <i>Nu Café İç Mekan Görünümü</i>	113

Şekil 117. <i>Latife Café Harita Üzerindeki Yeri</i>	113
Şekil 118. <i>Latife Café Dış Mekan Görünümü</i>	114
Şekil 119. <i>Asmaaltı Café Harita Üzerindeki Yeri</i>	115
Şekil 120. <i>Asmaaltı Café Dış Mekan Görünümü</i>	115
Şekil 121. <i>Kumda Kahve Harita Üzerindeki Yeri</i>	116
Şekil 122. <i>Kumda Kahve İç ve Dış Mekan Görünümü</i>	117
Şekil 123. <i>Kumda Kahvede Tavla Oynayan Kullanıcılar</i>	117
Şekil 124. <i>Özerlat Coffee Harita Üzerindeki Yeri</i>	118
Şekil 125. <i>Arasta'da Bulunan İmalathane, 1980</i>	118
Şekil 126. <i>Özerlat Coffee</i>	119
Şekil 127. <i>Banda Harita Üzerindeki Yeri</i>	120
Şekil 128. <i>Banda Dış Mekan Görünümü</i>	120
Şekil 129. <i>Luna Café Art Shop Harita Üzerindeki Yeri</i>	121
Şekil 130. <i>Luna Café Art Shop Dış Mekan Görünümü</i>	122
Şekil 131. <i>Luna Café Art Shop 2022 Pop Shop Etkinliği</i>	122
Şekil 132. <i>Luna Café Art Shop İç Mekan Görünümü</i>	123

Kısaltmalar

- TDK:** Türk Dil Kurumu
KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

BÖLÜM I

Giriş

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmanın temel amacı, kahve içeceğinin tüketimine aracılık eden kahve mekanlarının geçmişten günümüze, tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimleri ve bu değişimlerin etkilerini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bölünmüş başkenti Lefkoşa'da bulunan Surlariçi Bölgesi özelinde ortaya koymaktır. Günümüzde, geleneksel kahvehaneler geçmiş dönemlerde olduğu gibi çokça varlık göstermemekle birlikte, gerek küresel gerekse yerel gelişmeler sonucu kahve mekanları şekil değiştirerek 'yeni nesil' kahve mekanları olarak varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda, öncelikle kahvenin ve kahvehanelerin küresel ölçekli yayılımına öncülük eden Osmanlı dönemi kahve kültürü ile Türk Kahvesi ve kahvehane geleneğinin önemi incelenecek, daha sonra türk kahvesinin Kıbrıs Kültürü'ndeki yeri ve önemi irdelenmiştir.

Ayrıca bu çalışma aracılığı ile, Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nin ve geçmişte bölgede bulunmuş olan geleneksel kahvehaneler ile ve günümüzde bulunan kahve tüketim mekanlarının, kent kimliği ile olan ilişkisi sanayi devrimi, küreselleşme gibi küresel etkenler ile sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel vb. gibi yerel etkenler göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir.

Bu bağlamda, bu çalışmaya bölgede var olduğu bilinen geleneksel kahvehanelere yönelik yapılan araştırmalar sonucunda yer tespiti yapılabilen 21 adet geleneksel kahvehane ile günümüzde bölgede bulunan ve mekan tanımını café veya coffeeshop olarak yapılan, işletme amacı kahve satışı olan 18 adet yeni nesil kahve mekanı ele alınmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışmada öncelikle, geçmişten günümüze Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehanelerin isim tespitleri yapılmış, daha sonra ise bu kahvehanelerin yer tespiti yapılması hedeflenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda 21 adet kahvehanelerin yeri tespit edilmiştir. Ulaşılabilen kaynaklarda yalnızca isimlerinin bulunduğu bu geleneksel kahvehanelerin yer tespitlerinin yapılmış olması, kültürel miras niteliği taşıyan bu mekanların literatüre kazandırılması açısından önem taşımaktadır.

Bir diğer önemli nokta ise bu çalışmanın, Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimleri, kahve mekanları üzerinden kent kimliği ile ilişkilendirerek ve hem küresel hem de yerel etkenleri göz önünde bulundurarak incelenmesine yönelik yapılan ilk çalışma olmasındır. Ayrıca bu çalışma, daha sonra ilgili alanlarda yapılacak olan çalışmalara da yol gösterici olması açısından, bu anlamda öncülük etmektedir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmaya Kıbrıs Adası'nın bölünmüş başkenti Lefkoşa'da bulunan Surlariçi Bölgesi'nin günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti topraklarında bulunan kuzey kısmı dahil edilmiştir. Çalışmada, Kıbrıs Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası haline gelen Türk kahvesi ieeğinin tüketime aracılık eden ve geçmişte bu bölgede bulunmuş olan geleneksel kahvehanelerden, yapılan araştırmalar sonucunda yer tespiti yapılabilen 21 adet kahvehane ile günümüzde varlığını sürdürmekte olan ve 'yeni nesil kahve mekanı' olarak nitelendirilen 18 adet kahve tüketime mekanı ele alınmıştır. Ayrıca çalışmaya geleneksel kahvehanelerden günümüz yeni nesil kahve mekanlarına geçiş dönemi kahve tüketime mekanı olarak değerlendirilen kıraathane mekanları da dahil edilmiş ve bu kahve tüketime mekanlarının kent kimliği ile olan ilişkisi hem küresel hem de yerel ölçekli değişkenlerle birlikte değerlendirilerek ortaya koyulmuştur.

BÖLÜM II

Kahve'nin Kısa Tarihi

Kahve, 'yalnızca bir içecek' olarak ortaya çıkmış, çokça beğenilip kabul görmesiyle birlikte ise dünyanın her yerine hızla yayılarak, her ülkenin kendi klturu ve damak tadına göre yeniden yorumlanarak tüketilmiştir. Kendine günlük yaşam alışkanlıkları arasında bir yer edinerek, 'yalnızca bir içecek' olmaktan çıkıp kahve tüketim ihtiyacını karşılamaya yönelik kahvehane mekanlarının ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Boyelikle yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelen kahve tüketimi ve oldukça rağbet gören kahvehane mekanları, kahve içeceği ile birlikte kendine özgü bir kimlik oluşturmuştur. Bu kimlik önce mekansal daha sonra ise kentsel ölçekte etki göstermiştir. Kısa sürede sayıları artan kahvehaneler kent kimliğini etkileyen önemli mekanlar haline gelmiştir.

Kahve, Habeşistan'da yetişen, çiçekleri yasemine, meyveleri ise kiraza benzeyen yeşil bir ağacın meyvesi olarak bilinmektedir. Çiçekleri dokulduktan sonra ağacın dallarında kalan ve sert bir kabuk ile korunan çekirdek kısmı, güneşte kurutulup dovulduktan sonra ortaya çıkmaktadır. Bu ekirdek kısmı kavrulup ğutulduktan sonra ise kahve elde edilmektedir. (Kaplan, 2011:2).

Kahvenin bulunması ve bir içecek olarak ortaya çıkmasıyla ilgili rivayetler arasında en bilindik olanı; sürgün edilen bir dervišin açlığını gidermek üzere dağlarda bulduğu bir ağacın ekirdelerini kaynatarak içmesi ile gerçekleştiğidir. Kahvenin yayılması ile ilgili ise, derviši sürgün edildiği yerden kurtarmaya gelen arkadaşlarının, bu sudan içerek muzdarip oldukları uyuz hastalığından kurtulmaları sonucu, o sırada Moka Bolęesi'nde yaygın olan uyuz hastalığında ilaç olarak kullanılmaya başlamasıyla gerçekleşmiş olduğudur (Birsnel, 1983:11). Ancak, bütün rivayetler arasında doğruluk payının en fazla olduğuna inanılan; 9. yüzyılda Yemen'de bir oban olan Khaldi'nin, keçilerinin bir ağacın tohumlarından beslendikten sonra dinamikleştiğini iddia etmesi ile ilgili olan hikayedir. Bu tohumlardan kendisinin de tatmasıyla, gerçekten zindelik verdiğini fark eden çobanın, keşfinden Arap şeyhine ve keşişlere bahsetmesiyle yaygınlık kazandığına inanılmaktadır. Burada toplanıp kurutulan çekirdeklerin daha sonra suda kaynatıldığı ve kahvenin ilk kez bir içecek haline getirildiği rivayet edilmektedir (Heise, 2001:16).

Kahvenin ortaya çıkışıyla ilgili tartışmalara, kahvenin Osmanlı topraklarına geldiği tarih de katılmaktadır; Heise (2001), kahvenin Osmanlı topraklarında ilk olarak I. Selim (1512-1520) döneminde 1517 yılında içilmeye başlandığını söylemektedir. Benzer bir şekilde, Ünver (1962) de 1517 yılında I. Selim'in tahtta bulunduğu devirde kahveye rastlandığından söz etmektedir (Ünver, 1962:43). Evren (1996) de, tarihçi Solakzade'den yaptığı bir alıntıda kahvenin ilk kez I. Selim zamanında, fakat Heise ve Ünver'den farklı olarak 1519 yılında İstanbul'a geldiğini ileri sürmektedir (Evren, 1996:7). Buna karşılık Hattox (1998)'un aktarımına göre, Osmanlı Devleti'nin kahve ile tanışması I. Selim devrinde değil, ondan hemen sonra tahta geçen Kanuni Sultan Süleyman döneminde gerçekleşmiştir (Hattox, 1998:10). Hattox'un iddiasını destekleyen çok sayıda yayın olmasına rağmen, 1517 yılında Arap Ülkeleri ile Mısır'ı himayesi altına aldığı bilinen Osmanlı Devleti'nin, 1450 yılında Habeşistan'dan Yemen'e getirilen kahveyi 1500'lü yıllara kadar duymamış olması gerçekçi bulunmamaktadır (Bozkurt, 2019:1).

Kahvenin Osmanlı topraklarında önceleri oldukça dar bir çevre tarafından bilindiği bilgisi ile birlikte bu durum, Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'ne gelene dek kahvenin halk arasında pek bilinmediği ve Kanuni Sultan Süleyman Dönemi ile yaygınlık kazanıp bilinirliğini arttırdığı, araştırmacıların ise bu nedenle kahvenin Osmanlı topraklarına bu dönemde geldiğini düşüncelerine sebep olduğu ancak bu düşüncenin bir yanlgı olduğu görülmektedir.

Avrupa'nın kahve ile tanışması ise, 17. yüzyılda Osmanlılar aracılığıyla gerçekleşmiştir. 1624 yılında kahve ilk kez İtalya'ya, Türkiye'ye elçi olarak gelen bir diplomat tarafından götürülmüştür. Ancak oldukça az bir miktarda götürülmüş olduğundan, bu dönemde kahvenin dikkate değer bir kullanım yoğunluğu olmamıştır. Bu nedenler İtalya'nın kahve ile esas tanışmasının, Balkanlar'a yapılan seferlerle ve Viyana kuşatması ile olduğu kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin Türk sadrazamlarından olan Kara Mustafa Paşa'nın 14 Temmuz 1683 tarihinde başlattığı Viyana kuşatması beklenmedik bir yenilgi ile sonuçlanınca, hazinelerini savaş meydanında bırakmak zorunda kaldıkları, bu hazinelerin arasında çuvallar dolusu çekilmemiş kahve bulunduğu bilinmektedir. Hatta bu sebeple Kara Mustafa Paşa ile ilgili gazetelerde 'Kellesinden oldu ama Avrupa'ya kahveyi öğretti' başlıklı yazılar yazılmıştır (Bardakçı, 2000:14). Böylelikle Avrupa'da kahve içme alışkanlığının ilk görüldüğü yerin Venedik olduğundan bahsedilmektedir.

Bir içecek olarak kahvenin, kültürünün ve kahvehane mekanlarının Osmanlı Devleti aracılığı ile yaygınlık kazanması, Osmanlı Devleti’ni kahvenin öncüsü olarak konumlandırmaktadır. Bu nedenle kahvenin Osmanlı kültüründeki yerinin anlaşılması oldukça önem taşımaktadır.

Osmanlı’da Türk Kahvesi Kültürü

Orta Doğu’dan Anadolu’ya oradan da Avrupa’ya yayılan kahvenin hazırlanış şekli, kültürden kültüre farklılık göstermiştir. Ancak tüm dünyaya kahveyi öğreten Osmanlı Devleti’nde cezvede kaynatılan su ile pişirilerek hazırlanan Türk Kahvesi, kendine has hazırlanışı ve sunumu ile Osmanlı Dönemi’nde güçlü ve köklü bir kültür haline gelmiştir. Osmanlı Devleti aracılığı ile önce Venediklilerin, daha sonra bütün Avrupa lkelerinin tanıdığı kahve, önceleri Türk usul hazırlanmış, daha sonra ise her ülkenin kendi alışkanlıkları ve kültürü doğrultusunda değişime uğramıştır (Toros, 1998:60).

Hızlıca benimsenen ve çokça tüketilen Türk Kahvesi, sosyal bir içecek halini almakla birlikte, ticari yönü ile de önem kazanmıştır. Öyle ki, Evliya elebi’nin aktarımına göre, Kösem Sultan’ın 1623 yılında ‘saltanat naibesi’ olarak oğlunun yerine Osmanlı Saltanatı’nı yönettiği yıllarda, İstanbul’da artık 300 adet kahve satan dükkan ve 55 adet kahvehane bulunmaktaydı. Hatta Kösem Sultan’ın Topkapı Sarayı’nda bir kahvehanesi olduğu, Türk kahvesinin Osmanlı topraklarında artık ‘su gibi’ tüketildiği ve toplumun gündelik yaşamının vazgeimez bir parçası haline geldiği bilinmektedir (Freely, 2000:225). Bu durum, Türk Kahvesi’nin yalnızca bir içecek olarak değerlendirilemeyeceğini kanıtlar niteliktedir. Toplumsal yaşamın bir parçası olarak kendine güçlü ve köklü bir yer edinen Türk Kahvesi kültürü, bu ieeğin satışının yapıldığı mekanlar olarak karşımıza çıkan kahvehanelerin de yaratıcısı olmuştur.

Osmanlı Devleti, tarihi boyunca bir politika olarak benimsediği ve fethettiği topraklara yaptığı nüfus aktarımları ile birlikte, kültür aktarımı da gerçekleştirmiş, böylelikle Türk Kahvesi ve kahvehane mekanlarının da yayılımlarını sağlamıştır. Böylelikle 1571 yılında Kıbrıs’ı fetheden Osmanlı Devleti, yapılan nüfus aktarımları ile birlikte Türk Kahvesi kültürünü de Ada’ya taşımıştır. Bütün Osmanlı topraklarında olduğu gibi burada da hızla kabul gören Türk Kahvesi ile birlikte kahvehaneler de çok geçmeden Ada’da varlık göstermeye başlamıştır.

Osmanlı Dönemi'nden itibaren sahip olduğu itibarı ve zengin tarihi geçmişi ile Türk Kahvesi, günümüzde yalnızca Türk Mutfak Kültürü'nde değil, aynı zamanda dünya mutfağında da önemli bir yere sahiptir. Yemeklerden sonra yapılan sohbetlerin ve özel günlerin vazgeçilmez içeceği, eve gelen misafirlere sunulan ilk, kız isteme merasimlerinde geleneksel olarak ikram edilen tek içecek olma özelliğini korumakta, günlük yaşamın, kültürün ve geleneklerin bir parçası olmaya devam etmektedir (Kaplan, 2011:6). 2013 yılına gelindiğinde ise UNESCO tarafından Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne dahil edilen Türk Kahvesi'nin, dünya çapındaki bilinirliği ve önemi tescillenmiştir. (www.unesco.org.tr).

Kahvehanelerin Kısa Tarihi

Toplumsal bir içecek olması ve kahvehane kültürünün temelini oluşturması nedeniyle kahve, özellikle son yıllarda yapılan akademik çalışmaların dikkat çeken konularından biri haline gelmiştir. Kahveyle birlikte oluşan kültürün en önemli parçası olan kahvehaneler, toplumsal bir ihtiyacı karşılayan sosyalleşme mekanları haline gelerek alışlagelmiş yaşam standartlarını bozmadan, toplumda kendine yer edinmiş olmasıyla dikkat çeken mekanlar olmuştur (Hattox, 1998:66)

Kahvehane kelimesi, Arapça kahve kelimesinden ve Farsça hane (ev) kelimelerinden meydana gelmektedir (Yıldız, 2002:2). Keşfedildiği coğrafya nedeni ile Arap kökenli bir kurum olan kahvehaneler, ortaya çıktığı dönemde, ancak dini mekanlarda gerçekleşen etkileşimler dışında, daha rahat, samimi ve özgür bir ortama sahip olması nedeniyle dikkat çekici ve talep edilen bir mekan olmuştur (Hattox,1998 :66). Mekânsallaşma süreci, ilk olarak 1511 yılında Mekke'de, bir caminin yanında kurularak başlayan kahvehaneler (Desmet-Grégoire, 1999:14), Mekke'den sonra 1521 yılında Kahire'de, 1573-1578 yılları arasında ise Halep, Şam, Bağdat ve Tahran'da açılmaya başlamıştır (Toros, 1998:8).

Kahvehanelerin öncelikle Doğu toplumlarında görülmüş olmasının nedeni olarak Doğuların sahip olduğu geleneksel ve içe dönük yaşam tarzları görülebilmektedir. Kahvehaneler, sosyal yaşantıları ev-iş-cami üçgeninden ibaret olan kapalı toplumlara nihayetinde sosyalleşebilecekleri ortak bir alan sunmakta idi (Şahbaz, 2007:42). Hattox'da kahvehaneleri, toplanılacak geniş bir alan olarak nitelendirerek, sınırlı bir yaşam süren Doğu topluluklarında başgösteren iletişim ve sosyalleşme sorununu giderecek mekanlar olarak görmektedir. Ayrıca, kahvehanelerin öncelikle cami ve çevrelerinde kurulmuş olmasının,

toplum içinde çabucak kabul görmesinde oldukça etkili olduğunu ifade etmektedir (Hattox, 1998:68).

Kahvehaneler halkın kahve içmek, malumat almak ve dini konular dışında ortak endişeleri tartışmak için bir araya gelebildikleri yerler haline gelmiştir. İlk etapta ticari bir mekan olarak kahvehaneler, kahve satma amacıyla açılmış olsa da, kahvehanelerin ortaya çıkması, yeni bir olgunun başlangıcını ifade etmektedir. Hattox, kahve ve kahvehanelerin ortaya çıkmasıyla yaşanan değişime ilişkin yaptığı öncesi ve sonrası karşılaştırması sonucunda, kahvehanelerin büyük bir değişime kaynaklık ettiği sonucuna varmıştır. Bu sonuca göre Hattox kahvehaneleri "yeni toplumsal davranış kalıplarının ifade edilmesine olanak sağlayan yeni bir toplumsal ilişki mekanı" olarak tanımlamıştır (Yıldız, 1996:161).

Sosyal bir mekan haline gelen kahvehaneler, her toplumun dini, kültürel, ekonomik ve sosyal yapıları gibi belirleyici özellikleri etrafında şekillenmiş olsa da, her toplum için kentlerde sosyalleşme ihtiyacını karşılayan bir mekan olmuştur. Dünya sahnesine çıktığı andan itibaren, günlük yaşam alışkanlıklarına, sosyal ve kültürel ilişkilere etki eden, kent ve kentli için anlam taşıyan, toplumsallığın merkezi olarak nitelendirebileceğimiz mekanlar haline gelmiştir.

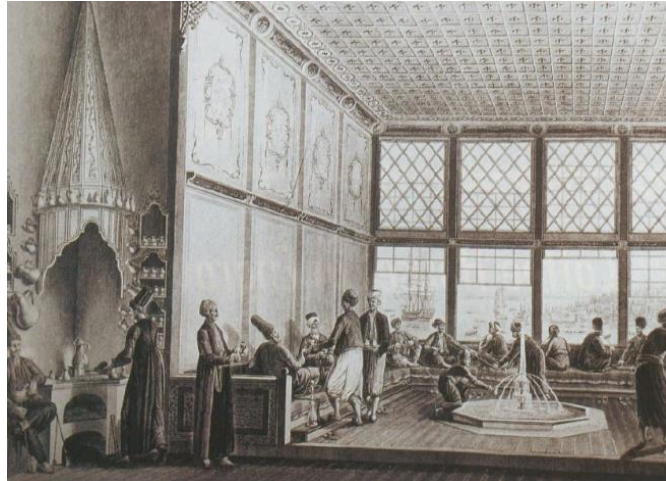
Osmanlı Kahvehaneleri

Osmanlı halkının kahveyi, kahvehane mekanlarının varlığından önce de bildiği ve evlerinde tükettiği bilinmektedir. Kahvenin bir içecek olarak Osmanlı toplumuna girişi, sosyal bir mekan olarak karşımıza çıkacak olan kahvehanelere de öncülük etmiştir (Açıkgöz, 1991:4). Halkın kahve içeceğine olan aşinalığı, aynı zamanda kahvehanelerin çokça rağbet görüp çabucak yayılmasına neden olmuştur.

Kahve, Batı'da daha geç benimsendiğinden, ilk kahvehaneler önce İstanbul'da açılmıştır. İstanbul'un ilk kahvehanesinin ise 1554 yılında Tahtakale'de, açıldığı bilinmektedir. Böylece Osmanlı kültüründe ve günlük yaşamında eşsiz bir sosyal değişim ve gelişim başlatmış olan kahvehaneler, Osmanlı toplumunun çarşı-cami-ev rutini etrafında şekillenen yaşantısına yeni bir soluk getirmiştir (Carlier, 1999:196).

İlk Osmanlı Kahvehaneleri hakkında özellikle gravürler aracılığı ile bilgi edinmekteyiz (Şekil 1). Osmanlı Kahvehaneleri bu dönemde henüz Avrupa tarafından

bilinmediği için, kahve içeceği ile birlikte Doğu'ya has yapılar olarak değerlendirilmiş ve Avrupalı sanatçılarla gezginlerin oldukça ilgi çekmiştir. Doğu hayranlığının bir sonucu olarak ortaya çıkan Oryantalizm akımı ile de, Osmanlı Kahvehaneleri gezginlerin betimlemelerine ve ressamların eserlerine konu olmuştur (MacKenzie:2015).

Şekil 1. *Tophanede Bir Kahvehane, İç Mekan Görünümü, 1819, Melling (Gregoire 1999)*

Gravürlerde Osmanlı kahvehanelerinin çoğunlukla zemin katta, kapalı tek bir mekandan oluştuğu görülmektedir (Şekil 2). Ancak iki katlı ve açık mekanlı kahvehanelerin de varolduğu bilinmektedir. Genellikle basit dikdörtgen plan şeması gösteren kahvehanelerin iç mekanlarının geniş pencere, yüksek tavanlı, üç veya dört tarafı oturma yerleriyle (sedirli alanlar) çevrili, duvarları kemerli nişlerle, hat levhalarıyla, çini veya tahta kakmalı bezemelerle süslenmişti. Tek bir mekandan oluşan iç mekanda kahve pişirmek için gereken araç gereçlere ayrılmış bir köşe bulunmakta, bu köşe ise 'Ocak' olarak adlandırılmaktaydı (Evren, 1996:7).

Şekil 2. *İstanbul'da Bir Kahvehane 1854, Preziosi (www.fineartamerica.com)*

Kahve yapmak için gerekli olan araç gereçler, bu araç gereçlerin bulunduğu dolaplar, nargile, fincan, lamba, testi gibi kahvehane mekanı içerisinde kullanılan işlevsel öğeler ise organik bir iç mekan dekorasyonu yaratmaktaydı. Bazı gravürlerde iç mekanlarda fiskiyeli havuzlar ve çeşitli bitkilerle donatılmış bahçeler de tasvir edilmiştir (Şekil 3). Ancak, özellikle mahalle kahvehanelerinin 16. yüzyılın sonlarında yaygınlaşmaya başlaması ile kahvehanelerin dekorasyonu sahibinin zevkine göre şekillenmiş, çoğunlukla sade ve gösterişsiz olarak, varlığını sürdürmeye devam etmiştir (Işın, 1995).

Şekil 3. *Bir Türk Kahvehanesi, İç Mekan Görünümü, 1836, Allom (Hattox,1996:86)*

Kahve hazırlamak için gereken eşyaların, kahve tüketmek için kahvehaneye gelenler ile aynı oda içerisinde bulunmaktaydı. Kahvehaneler tek mekandan oluştuğu için, kahve hazırlığı için ayrılmış ayrı bir oda söz konusu değildi. Ancak özellikle yaz aylarında

kahvehane kullanıcıları açık havada oturmayı tercih ederek, sandalye veya tabureleri ile kahvehanenin önüne otururlardı (Şekil 4). Bu durum kahvehane mekanlarına has en önemli özelliklerden biri olarak değerlendirilmektedir. Çünkü, kahvehane mekanlarının sokakla içiçe olmasıyla sağladığı sokağı rahatça görebilme ve hatta sokakta oturabilme durumu, kullanıcılarının çevreyle birebir ilişki kurması, kahvehanelerin sosyal merkez olma durumunu pekiştirmektedir (Yaşar, 2005:248, Emeksiz,2009:124/125).

Şekil 4. *Bir Osmanlı Mahalle Kahvehanesi (Işın,1994:387)*

İsveçli gezgin Mouradgea D'Ohsson da, 1570'lere geldiğinde İstanbul'da altı yüzden fazla kahvehane bulunduğundan bahsetmiş, kahvehanelerin tek mekandan oluşan yapılarının ise toplumun etkileşimini artıran bir özellik olduğunu vurgulamıştır (Birsell, 2001:35).

Çevre ile olan yakın ilişkisi sayesinde kullanıcılarına rahat bir alan sunuyor olması, çokça talep görmesini ve kullanıcıları ile mekan arasında bağ kurulmasını kolaylaştırmıştır. Kurulan bağ sayesinde hızla benimsenen kahvehaneler kullanıcılarını adeta 'evinde gibi' hissettirmiştir. Kahvehanelerin hızla benimsenmesi ile kullanıcı sayısının da hızla artması, buldukları çevrelerin de canlanmasına sebep olmuş, bu nedenle de kentlerin akışı kahvehanelerin etrafında şekillenmeye başlamıştır.

Kahveye ve esasen bir toplanma alanı olarak görülen kahvehanelere karşı özellikle dini ve siyasi otoriteler tarafından olumsuz tutumlar geliştirmeye başlanmıştır. Kahvenin uyarıcı etkisi hemen fark edilmiş, içenlere bir süre canlılık verdikten sonra uyuşukluğa sebep olduğu iddia edilerek bir tür uyuşturucu olarak algılanmıştır. Bu nedenle kahve içmek, III. Murat ve I. Ahmet dönemlerinde verilen fetvalar ile yasaklanmış kahvehaneler ise kapatılmıştır (Işın, 1994:386). Ancak kahvenin ve kahvehanelerin dönem dönem yasaklanıp

kapatılmasına esasen insanları biraraya toplayan özelliği ile toplum üzerinde gün geçtikçe güç kazanan etkisi ve sebep olduğu toplumsal değişiklikler neden olmuştur. Osmanlı toplumunun yaşantısına hızlıca nüfuz eden kahvehane kültürü ile birlikte mahalle hayatı da kahvehane mekanlarının etrafında biçimlenmeye başlarken, özellikle buralarda her sosyal sınıftan insanın buluşup her konuda tartışarak serbestçe fikir alışverişi yapabiliyor olması, otoriteler tarafından hoş karşılanmamıştır. Toros'un (1998) da belirttiğine göre, bu durum birçok tarihci tarafından 'siyasal baskı unsuru oluşturabilecek kamusal alanın içinde, insanların etkileşimini önlemek amacıyla yapılmış' bir müdahale idi, Dr. Armağan Karal Desem (2000) de bu görüşü destekleyerek "Kahve" isimli kitabında "Kahvenin keşfedildiği ilk zamanlarda ve daha sonraları da kahvenin en büyük düşmanları dindarlar ve politikacılar olmuştur" ifadelerine yer vermiştir (2000:31).

Kahvehanelerin, bir araya getirme özelliğinin halkı ibadetten ve camilerden uzaklaştırdığını savunan çevreler, ilki 16. yüzyılda olmak üzere, farklı bahanelerle zaman zaman kahve tüketimini ve kahvehaneleri yasaklatmayı başarmış olsa da, halkın günlük yaşamının parçası haline gelmiş olan kahveye olan ilginin azalmaması ile, yasakların ömrü de kısa sürmüştür (Baykal, 1981:53/54).

Kahvehaneleri Osmanlı topraklarında ortaya çıkmış, daha sonra Avrupa'ya taşınmıştır. Sosyal bir mekan olan kahvehaneler Avrupa toplumu üzerinde de etkili olmaya başlamıştır.

Avrupa Kahvehaneleri

Avrupa'ya Osmanlı tüccarlar tarafından taşınan kahve, ilk olarak 1615 yıllarında İtalya'da görülmüştür. İtalyan toplumunda da, Osmanlı'da olduğu gibi kahveye öncelikle maddi durumu iyi olan kimseler rağbet etmiştir. Daha sonra Venedik pazarlarında satılmaya başlaması ile kahve, halk arasında da yaygınlık kazanmaya başlamış ve 1615 yılında ilk kahvehane Venedik'te açılmıştır. 1645 yılına gelindiğinde ise, kahvehanelerin artık tüm İtalya topraklarına yayılmış olduğu kayıtlara geçmiştir (Şekil 5)(Taştan, 2009:82).

Şekil 5. 1720 Yılında Venedik'te Açılan Café de Florian (Nerly,1860)

Fransız toplumunun kahve ile tanışması ise, 1669 yılında IV. Sultan Mehmet'in Osmanlı Sefiri Süleyman Ağa ile Fransa Kralı 14. Louis'e hediye olarak gönderdiği bir çuval kahve ile gerçekleşmiştir. Fransız toplumunun özellikle 1814-1830 yıllarını kapsayan Restorasyon Dönemi'nde ihtiyaç duyduğu atmosferi sağlayan kahvehanelerde alkollü içeceklerin bulunmaması ve mekan kullanıcılarına sakin bir ortam sunması kahvehanelerin Fransa'da kısa sürede sevilmesine ve benimsenmesine neden olmuştur (Şekil 6). Cowan'ın dediği gibi, 'kahvehane ortamı, alkolün servis edildiği meyhanelerden daha medeni' idi. Bu nedenle tarihte kahvehaneler Aydınlanma Çağı ile de ilişkilendirilmektedir (Cowan, 2005:229).

Şekil 6. Paris'te Bir Kahvehane, 1843, Bosredon (Pendergrast, 1999)

İngiltere’de ise ilk kahvehanenin 1637 yılında Yakup isimli bir Osmanlı Yahudisi tarafından açılmış olduğu söylenmektedir. Kimi kaynaklara göre bu tarih 1650’dir ve Oxford Üniversitesi’nde bir Lübnanlı Yahudi tarafından açılmıştır (Pendergrast, 1999). Ancak, Antony Wild’a göre bu tarih 1651’dir ve ticaret yapan Londralı bir tüccarın 1652 yılında İngiltere’ye bir torba kahve getirmesi ile kısa zamanda yaygınlık kazanmıştır (Şekil 7) (Wild, 2005:272).

Şekil 7. Londra’da Bir Kahvehane, 1690 (www.britishmuseum.org)

Kısa sürede herkesin beğenisini kazanan kahve aracılığı ile kahvehanelerin erkeklerin gözde mekanı haline gelmesi kadınları rahatsız etmiştir. Buna karşılık 1674 yılında “The Women’s Petition Against Coffee” isimli bir bildiri yayınlarak kahvenin iktidarsızlığa neden olduğunu ve bunun da en çok kendilerini etkilediğini ileri sürmüşlerdir (Taştan, 2009:77). Kadınların kahvehanelere girmesinin yasak olması evrensel bir durum olmamasına rağmen, Avrupa’da da Osmanlı kültüründe olduğu gibi pek de hoş karşılanmayan bir durum olarak görüşmüştür (Ellis, 2004).

Osmanlı Kahvehanelerine benzer bir şekilde, Avrupa kahvehaneleri ile ilgili ilk bilgilere yine gravürler aracılığı ile ulaşılmaktadır. Avrupa kahvehaneleri Osmanlı kahvehaneleri gibi sokak ile etkileşimi yüksek olacak şekilde zemin katta bulunan, geniş pencere, yüksek tavanlı, dış mekanda oturma imkanı da sunan sosyal merkezlerdi. Ancak buralarda Doğu kültürüne ait sedirli oturma alanlar yerine masa sandalyeler veya toplu oturmaları mümkün kılan bank tipi oturma alanları bulunmaktaydı. Kahve hazırlamak için de Osmanlı kahvehanelerinde olduğu gibi aynı oda içerisinde bu iş için ayrılmış bir alan bulunmaktaydı. Dekorasyon öğeleri ise her kültürün kendi özelliklerini yansıtmakta idi.

Kısaca, tüm toplumlar için etkin bir mekân haline gelen kahvehaneler ve Türk Kahvesi, Osmanlıların öncülüğünde ilk kez İstanbul'da ortaya çıkmış ve daha sonra Doğu-Batı farkı gözetmeksizin tüm dünyaya yayılmıştır.

Kültür-Mekan-Kimlik ve Kent Kimliği

Kent kimliğinin en önemli birleşenlerinden olan kültür, mekan ve kimlik olguları ile hem kentsel hem de sosyal bir mekan olan kahvehaneler kuşkusuz etkileşim içerisinde. Bu bağlamda bu başlık altında, kültür, mekan ve kimlik kavramları ele alınarak kent kimliği ile olan ilişkileri açıklanacaktır. Bu ilişki üzerinden ise daha sonra kent kimliği ile kahvehanelerin birbirileri ile olan etkileşimi incelenecektir.

Kültür

Türk Dil Kurumu, kültürü ‘tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü’ olarak tanımlamıştır (TDK, 1998:1282). Marx ise kültürü, insan ve insana ait olan herşey olarak ele alarak; “doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun yarattığı her şey” olarak tanımlamıştır (Güvenç,2002:96).

İnsan “ kültür inşa eden hayvan” olarak tanımlanmış, bu yönüyle de kültür ile insanın evrenselliğinin altı çizilmiştir (Bilgin, 2011:40). İnsan toplumsal bir varlık olarak, hem doğduğu yerin kültürel yapısını yansıtmakta hem de bu yapının bir parçası olmaktadır. Bu özelliği ile kültür, insan ürünü olmakla birlikte aynı zamanda insana kimlik kazandıran bir olgudur. İnsan, kültürel yapılanış sürecine, temas halinde olduğu mekânlar üzerinden tanıklık etmektedir. Dolayısı ile kültür ve toplum, varlığını birlikte ve içiçe sürdürmektedir.

Kültürel çevre ise, toplumların etkinlikleri sonucunda ortaya çıkan ve bu etkinliklere ev sahipliği yapan meydan, sokak, konut gibi kentler alanların oluşturduğu bütün olarak tanımlanmaktadır (Lee, 1997:131). Günlük yaşamın ve sosyal yaşantının büyük bir kısmına ev sahipliği yapan bu gibi kent alanları, aynı zamanda her toplumun kendine has manevî değerlerinin de organik olarak yansıdığı alanlar olarak görülmektedir. Bu doğrultuda kültür ile mekan arasında bir anlam bütünlüğü olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

İnsan toplumsal bir varlık olmakla birlikte, yine insan tarafından üretilen kültüre bağlı olarak biçimlendirilen mekanların da toplumsal bir boyutu vardır. Bu bağlamda kültür, kentleri anlamlandırma noktasında önemli kavramlardan biri olagelmıştır. Kültür insana kimlik kazandırırken, günlük yaşam pratiklerini kültürel alışkanlıklar doğrultusunda sürdüren insan da mekana kimlik kazandırmakta ve kent kimliğini şekillendirmektedir.

Mekan

Mekân kavramı üzerine tarih boyunca çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Kent bilim terimleri sözlüğünde “İnsanı, çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde yaşam etkinliklerini ve eylemlerini sürdürmesine elverişli, toprak, hava ve sudan oluşan çevre” olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1998:128). Aynı zamanda mekan, “insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir yer” olarak da tanımlanmaktadır (Solak, 2007:14). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi’nde ise mekân; “uzayın insan eliyle sınırlanmış parçası” olarak ifade edilmektedir (1997). American Heritage Sözlüğü’nde ise mekânı, “günlük deneyimin üç boyutlu alanı içinde belirli bir geometrik durumu sağlayan bir dizi eleman; belirli sınırlar içinde hacmin alanı, boşluk ve boş alan” olarak tanımlamaktadır (www.ahdictionary.com). Öte yandan, kültürel bir kavram olarak değerlendirildiğinde ise mekan, ‘göreceli olarak bütünleşmiş, kaynaşmış ve kendi kendini idare eden sosyal bir saha’ olarak ifade edilmiştir (Lee, 1997:131).

Bunlarla birlikte mekân, mimarlıkla doğrudan doğruya ilişki içinde olarak ve mimarinin dördüncü boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir yapının mekâna sahip olması, bu yapıyı fiziki özelliklerinin ötesinde taşıyarak, üç boyutlu bir kütle olmaktan çıkartmakta ve yapıya insanlarla etkileşime açık bir mekân boyutu kazandırmaktadır (Zevi, 1974:22). Bir başka deyişle, alansal boşlukların mekan olarak tanımlanabilmesi için, sınırlarının kesin olarak belirlenmesinin dışında, bu sınırlama hissinin, mekânı kullananlar tarafından algılanması ve kavranabilmesi gereklidir.

Bu nedenle mekan, insan ile birlikte anlam kazanmaktadır. Bu nedenle, mekan kavramı somut ve fiziksel bir olguya işaret etmekle birlikte algılama, kavrama gibi psikolojik boyutları da barındıran soyut bir üründür. Bir başka deyişle, ‘mekan, birey ile birey, birey ile nesne ve nesne ile nesne arasında ilişki kuran bir boyuta sahiptir’ (Erez, 2003:36). Lefebvre de, Mekânın Üretimi (Production of Space) isimli çalışmada, mekânı klasik felsefenin

alanından çıkararak toplumsal alana dahil etmiştir. Ona göre mekan, hem toplumun ürünüdür hem de toplumu dönüştüren bir mekânizmadır. Toplumsal olarak üretilir ve tekrar tekrar üretilebilir. Yani bu üretim süreci devamlılığı ve değişkenliği barındırmaktadır (Lefebvre, 1995:38).

Soja da Lefebvre'den etkilenerek mekanı ona benzer bir biçimde ele almıştır. Mekânın sosyal yaşamla iç içe olduğunu, bu durumun yarattığı mekansallığın da tesadüfi olmadığını belirtmektedir. Mekanların sosyal yaşantının sebebi olduğu kadar sonucu olduğunu ileri sürmektedir (Dufaux, vd, 1996:46).

Harvey için de mekan insanı biçimlendirirken insan tarafından da biçimlendirilen toplumsal bir boyuttur. “Mekânsal biçimler, içinde toplumsal süreçlerin olduğu cansız nesnelere değil, toplumsal süreçleri, bu süreçlerin mekânsal olmasıyla aynı tarzda içeren şeylerdir” (Harvey, 2006:34). Yani, Harvey'e göre de mekan bireyi şekillendirirken aynı zamanda bireyle şekillenen toplumsal bir olgudur.

Kısaca, mekan mimari bir eleman olarak kentsel yapının birincil ögesidir ve kent kimliğini şekillendiren somut bir öge konumundadır. Ancak mekanlar kent kimliği bağlamında salt bir yapı olarak değil, topluma ifade ettiği anlam ile birlikte değerlendirilmektedir. Çünkü mekanlar kullanıcılarına anlam ifade ettiği süre boyunca var olmaya devam eder ve bu yönü ile fiziki bir yapı olmanın yanında soyut bir değeri de ifade eder. Kahvehaneler de kentsel bir sosyal ve iletişim mekanı olarak toplumun alışkanlıkları doğrultusunda ortaya çıkmış toplumsal bir mekan olarak ve kullanıcılarına ifade ettiği manevi anlam bütünlüğü ile birlikte kent kimliği ile özdeşleşerek, kent kimliğini şekillendirerek onun sürekli değişen ve gelişen yapısına, sosyal yaşantının bir parçası olarak aktif kullanılan bir mekan haline gelerek etki etmiştir.

Kimlik

Kimlik kavramı, farklı alanlar için, farklı şekillerde tanımlanabilen kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle akademik çevrelerde birbirinden oldukça farklı kimlik süreçlerinin yer aldığı pek çok yaklaşım bulunmaktadır. Kimlik kavramında ortak bir noktada buluşulamamasının nedeni ise, kavramın çok boyutlu olması ile fiziksel, bilişsel ve toplumsal öğeleri içeriyor olmasıdır.

Kimlik terimi, aynı olma durumunu ve sürekliliği içeren Latince "idem" kelimesinden türemiştir. Türkçe'de ise, "kim" soru kökünden türetilmiş olup bir aidiyeti, aynı olmayı, tek olmayı, hangi kişi olmayı ifade etmektedir (Aydoğdu, 2004:117). Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü'nde ise kimlik "Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü" olarak tarif edilmektedir (TDK, 1998).

Kimlik oluşum sürecinde birey ile toplum arasındaki bağ oldukça önemlidir. Bu bağ aracılığı ile birey toplumu, toplum da bireyi inşa etmektedir. Peter Berger'in de belirttiğine göre 'fert, ancak toplum içerisinde ve toplumsal gelişme sonucunda bir kimlik kazanır ve onu sürdürür. Toplum insanın ürünü olduğu gibi insan da toplumun bir ürünüdür' (Berger, 1993:29).

Ancak, kimlik kavramını sadece bireyler ve toplumlar üzerinden açıklamak yanlış olacaktır. Kişilerin ve toplumların kimliği olduğu gibi kentlerin de kimlikleri vardır. Kent kimliği, o kenti tanımlayan, konumlandıran ve diğerlerinden farklılaştıran özellikler bütünüdür. Kullanıcılar tarafından etkilenen ve şekillenen kentler, kullanıcılarını da aynı şekilde etkilemektedir. Bu yönü ile de kentler canlı organizmalara benzetilmektedir (Göncü, 2007:73).

Kimlik, sürekli değişen ve gelişen bir olgu olması ile, kentlere de sürekli değişen ve gelişen bir kimlik yapısı atfetmektedir. Yine benzer bir biçimde, kimlik oluşum sürecinde rol oynayan birey ile toplum arasındaki ilişki kent kimliğini de etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Çünkü birey toplumu, toplum da yaşadığı yeri, kenti, kent kimliğini ve kentte bulunan mekanları şekillendirmektedir.

Kent Kimliği

Kent kimliği, her kentte kendine özgü nitelikler taşıyan somut ve soyut öğeler aracılığı ile; doğal ve yapılı çevre ile sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler tarafından üretilirken, coğrafi konum, iklim, bitki örtüsü, jeolojik yapı; yollar, sokaklar, caddeler, meydanlar, binalar/yapılar; demografik ve siyasal/yönetimsel yapı; kültürel miras, gelenekler, tarihi özellikler, yaşam biçimi, etnik ve dini yapı; istihdam durumu, teknolojik gelişmeler ve gelir düzeyi gibi etkenlere göre şekillenmektedir (Tablo 1). Yaşayanlarının ve yaşam biçimlerinin karşılıklı etkileşimiyle oluşan, sürekli gelişen ve değişen bir nitelik taşıyan, geçmişten

geleceğe doğru uzun bir sürecin meydana getirdiği bir bütünlük olarak tanımlanmaktadır. Kentsel kimlik oluşumu bir süreci ifade etmekle birlikte bir kenti kent yapan tüm etkileşimleri barınmakta ve bu nedenle de her kentin kendine özgü olan kimliğinden söz edilebilmektedir (Pyle, 2010:3, Ayyıldız, Ertürk, 2017:68, Acar, vd,1996:53). Lynch (1981)'e göre de doğal, sosyal ve yapıli çevre arasındaki ilişki ve etkileşimler, kentin kimliğini oluşturan ve onu diğerlerinden farklılaştıran öğelerdir (Suher, vd, 2004:27).

Tablo 1.

Kent Kimliği Bileşenleri

Kent Kimliği Bileşenleri				
Doğal Çevre	Yapılı Çevre	Sosyal Özellikler	Kültürel Değerler	Ekonomik Yapı
Coğrafi Konum	Yollar	Demografik Yapı	Kültürel Miras	İstihdam Oranı
İklim	Sokaklar	Siyasi Yapı	Gelenekler	Teknolojik Gelişmeler
Bitki Örtüsü	Caddeler	Yaşam Biçimi	Tarihi Özellikler	Gelir Düzeyi
Jeolojik Yapı	Meydanlar		Etnik Yapı	
	Binalar/Yapılar		Dini Yapı	

Bu nedenle kente kimlik kazandıran etkenler bütüncül bir bakış açısı ile ele alınarak değerlendirilmektedir. Birbirileri ile karmaşık ve bağımlı bir ilişkiye sahip olan bu etkenlerin, her kenti etkileme şekli ve oranı aynı değildir. Bu nedenle de kentler arasında ortaya çıkan farklılıklar ile her kentin kendine özgü kimliği meydana gelmektedir.

Kentlere kimlik kazandıran etkenlerden biri de kentlerin kullanıcıları olan insanlardır. Noppen ve Morisset kentleri, 'kimliğin mekânsallaşmasının en yüksek yeri' olarak nitelendirirken, 'bir kentin kendine özgü bir kimlik kazanması için, kent sakinlerinin onu tanıması, yaşam alanı olarak sahiplenmesi, oluşumuna aktif olarak katılması' gerektiğini belirtmektedir (Noppen and Morisset, 2005:56).

Kent kimliği, yalnızca biçimsel özellikleri ile değil, kullanıcıların kente yüklediği anlamla da oluşmaktadır. Kullanıcıların bu anlamlandırma süreci ise zaman içinde ve aidiyet hissine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bununla birlikte kentlerde, kullanıcıların geçmiş ile bağ kurmalarında ve aidiyet duygusu geliştirmelerinde kentleri oluşturan mekânların inkar edilemez bir rolü vardır (Rossi, 1982:130). Solak ve Görmez (2017) bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir;

‘Kentsel mekânlar, kentin insan yaşantısını öznel ve psikolojik süreçlerinin geçtiği, duygusal algı ve deneyimlerinin bilince, kişiliğe ve anılara dönüştüğü yerler olarak inşa edilmekte, kullanıcıların mekâna yüklediği farklı kimliklerle belirlenmektedir. Kentsel mekânlar, bu yönüyle hem kentin kamusal benliğini ve kimliğini inşa etmekte hem de kişilerin kimliğini ve kişiliğini şekillendirmektedir’ (s:65).

Özellikle Osmanlı toplumu içinde manevi değere sahip olan, bu yönüyle de kullanıcılarına bir anlam ifade eden, yaşayanlarının kültürünün ve günlük yaşam alışkanlıklarının bir parçası olarak ortaya çıkan kahvehane mekanları, bu yönleri ile kent sakinleri tarafından kolayca içselleştirilerek benimsenen, dolayısı ile sıkça gidilen ve toplum tarafından aktif olarak kullanılan bir sosyal mekan olmuştur. Bu bağlamda kültür ve birey mekanı şekillendirmiş, mekan ise toplumun kültürel yönünü yansıtmaması, kullanıcıya manevi ve kültürel anlam ifade etmesi ve aktif kullanılan bir alan olması ile kentin kimliğine etki eden kentsel bir mekan olmuştur.

Kısaca bir yerin kimliği kullanıcılarına sunduğu işlev ve anlam bütünlüğünden etkilenmektedir. Kentliler de böylelikle kentlerine kent kimliğini, kazandırmaktadır. İnsan ve kent ilişkisi, kültür-mekan-kimlik bağlamında karmaşık bir ilişkiler ağını ifade ederken, derinlikli ve kapsamlı bir etkileşimi anlatmaktadır (Bilgin, 2011:44). Kahvehane mekanları da kullanıcıları ile kent arasında güçlü ilişkiler kurduğundan, kültür-mekan-kimlik bağlamında birbirini karşılıklı olarak etkileyerek kent kimliğini biçimlendirmekte ve bir bütüne işaret etmektedir.

Küreselleşme Ekseninde Kent Kimliği

Küreselleşme özellikle sosyal bilimler alanında en çok tartışılan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak, akademik çevreler, çok boyutlu bir kavram olan küreselleşme olgusunu farklı yönleri ile ele alarak, farklı disiplinler çerçevesinde birden fazla tanımlamalar yapmışlardır.

Türk Dil Kurumu, küresel kelimesini “dünya milletlerinin, ekonomi, siyaset ve iletişim bakımından birbirine yaklaşması bir bütün olması” olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). David Harvey (2006) ise, küreselleşmeyi, ‘zaman-mekân sıkışması’ olarak değerlendirmiştir. Ona göre dünya küreselleşme ile birlikte tek bir mekân haline gelmiştir ve

toplumlarla kültürlerin homojenleşmesine neden olmuştur. Robertson da (1999), Harvey'in görüşüne benzer bir biçimde, küreselleşmeyi 'dünyanın tek bir mekân haline gelmesi' olarak tanımlamış, küreselleşmenin yerel olanı evrenselleştirirken evrensel olanı da yerelleştirdiğini söylemiştir (ss.280). Yine benzer bir biçimde, Keyman da küreselleşmeyi 'homojenleşme ile birlikte heterojenleşmenin, evrenselleşme kadar yerleşmenin, modernleşme ile birlikte gelenekselleşmenin, benzeşmenin yanında farklılaşmanın da yaşandığı ve birbirleriyle çeliştiği bir dönem' olarak değerlendirilmiştir (Keyman,2002:36).

1964 yılında ise McLuhan tarafından dünyanın küreselleşme ile geldiği durum ile ilgili 'küresel köy' benzetmesi yapılmıştır. Teknolojik gelişmelerin giderek hız kazanması ve iletişim araçlarının kullanımının artması sonucu dünyanın evrensel bir köy haline geleceği tespitinde bulunmuştur (Nar, 2015: 942). Özellikle 1980'li yıllardan itibaren hız kazanan küreselleşme hareketi ile birlikte, kentlerde mekânlar değişirken, kent kimliği de buna bağlı olarak değişmekte ve dönüşmektedir (Beyazıt, Güneş, 2017:329).

Küreselleşmenin etkilerini somut olarak gözlemleyebileceğimiz başlıca mekanlar kentlerdir (Short, Kim, 1999:9). Her kentin kendine has bir mimari anlayışı vardır. Kentte bulunan tüm mekanlardan bu mimari yapı gözlemlenebilir durumdadır. Bu yapı tarzı, aynı zamanda kentte yaşayan insanların yaşam tarzlarına da yön vermektedir. Ancak, küreselleşme ile birlikte yaşanan süreçte kentlerimiz yeniden şekillendirilirken, tektipleştirilmekte veya başka bir deyişle kimliksizleştirilmektedir (Beyazıt, Gül, Güneş, 2013:159).

Dolaylı olarak, kent kimliği sayesinde kent ile kentte yaşayan insanlar arasında oluşan bağ, sahiplenme ve aidiyet duygusu zarar görmektedir. Bu bağ, insanların mekânla olan yaşantıları sonucunda ortaya çıkan, mekânla birey arasında kurulan duygusal yaşanmışlığı ifade etmektedir (Korpela,1989:246). Küreselleşme ile kentlerde yaşanan değişim, kent kimliğinin dönüşmesine neden olurken, kentlilerin kentlerine yabancılaşmasına, kent ile aralarında kurdukları maneviyatı yitirmelerine neden olmaktadır (Schulz, 1971:34). Geleneksel kimliğini kaybeden kentler, topluma ifade ettiği anlamla beraber karakteristik ve bütünleştirici özelliğini de kaybetmektedir.

Küreselleşme Ekseninde Kahve Tüketim Mekanları

19. yüzyılın başlarına gelindiğinde küreselleşmenin etkisi ile Batı kültürünün tüm dünyada popülerlik kazanması, Avrupa tarzı kahve tüketim mekanlarının yaygınlık kazanarak

evrensellesmesine ve geleneksel kahvehanelerin popülarlığını yitirmesine sebep olmuştur (Tucker, 2011:4). ‘Café’ adı altında yaygınlık kazanan bu Avrupa tarzı kahve tüketim mekanları hızlıca ‘küresel bir fenomen’ haline gelmiş, kahve de küresel bir tüketim maddesi haline gelmiştir (Sarup, 1993:130/133). Fransızca kökenli ‘Café’ kelimesi de böylelikle evrensel bir kimlik kazanmaya başlamıştır (Heise, 2001:121/122).

20. yüzyıla gelindiğinde ise, ‘kahve nesilleri’ olarak tanımlanan kahve trendleri ortaya çıkmıştır. 1. nesil kahve, ‘çözünebilir kahve’ olarak adlandırılan toz haline getirilmiş kahvenin, tek içimlik/kullanımlık veya daha fazla miktarda olacak şekilde vakumlu paketlere koyularak pazarlanan kahve kültürü olarak tanımlanmaktadır (Morris, 2013:883). 1960’lı yıllarda ortaya çıkan 2. nesil kahve kültürü ise, kahve dükkanlarının popülarleşmesi, kahvenin kökenine ve kavrulmasına önem vermesi ile 1. nesil kahve kültüründen farklılaşmıştır. 1990’lı yıllara geldiğinde ise, 3. nesil kahve kültürü, standartlaşan kahve algısına karşın, tüketiciye hazırlanması ve sunumu uzmanlık gerektiren, daha yüksek kaliteye sahip ‘nitelikli kahve’ sunma arzusu ile 1. ve 2. nesil kahve kültürlerinden ayrılmıştır (Tolga, 2017:42/43/46).

1. nesil kahve kültürü ile hayatımıza giren çözünebilir kahvelere olan talep ev, ofis gibi ‘nitelikli kahve’ye erişimin pek mümkün olmadığı yerlerde tüketilmek üzere tercih edilmeye devam edilirken, 2. nesil kahve kültürü ile birlikte açılan yeni nesil kahve mekanları günümüzde de rağbet görmeye devam etmekte, 3. nesil kahve kültüründe önem verilen ‘nitelikli kahve’ anlayışı da yeni nesil kahve mekanlarına entegre edilmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi küreselleşme ile yaşamımıza giren yeni nesil kahve türleri ile yeni nesil kahve mekanları, kültürel bir mekan olarak yüzyıllar boyunca rağbet gören geleneksel kahvehane mekanlarının yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaya başlamasına, sürekli değişen ve gelişen yapısı nedeni ile canlı bir organizmaya benzetilen kent kimliğinin dönüşümü ile yeniden şekillenmesine neden olmuştur.

Kent Kimliğinde Kahvehanelerin Yeri

Kentlerin en önemli biçimsel oluşumlarından biri olan mekanlar, kentte yaşayanların kültürlerine bağlı olarak şekillenen günlük yaşam deneyimlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ancak, mekanlar günlük yaşam alışkanlıklarını barındırmanın yanında toplumsal ilişkilerin biçimlenmesine de aracılık eden yerler olarak karşımıza

çıkmaktadır (Demirseren öl, 1998:11). Osmanlı kültürünün bir parçası olan kahvehanelerin de Türk Kahvesi tüketme eyleminin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olması, bir toplumun kültürel ve günlük yaşam alışkanlıklarının kentsel mekanları şekillendirdiğini kanıtlar niteliğe olduğu görülmektedir.

Ayrıca mekanlar, günlük yaşam alışkanlıklarını barındırmanın yanında toplumsal ilişkilerin biçimlenmesine de aracılık eden yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde de mekanlar, kentlerin kimliğini belirlemektedir. Kahvehanelerin taşıdığı ‘sosyal merkez’ niteliği ise bu tarif ile birebir örtüşmektedir. Bir kentsel ve sosyal iletişim mekanı olan kahvehaneler, kendine has yapısı ve toplumu bütünleştirici özelliği ile kent yaşantısını etkileyerek kent kimliğini şekillendiren mekanlar arasında yer almaktadır.

Ancak tarihsel süreç içerisinde yaşanan küresel değişiklikler ve her ülkenin kendine özgü siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel değerlerinin de değişmesi ile günlük yaşam alışkanlıkları da değişime uğramıştır. Böylelikle, bu alışkanlıklar doğrultusunda şekillenen kentsel mekanlar da bir dönüşüm sürecine girmiştir. Kuzey Lefkoşa Kenti’nde de kahvehane mekanları yaşanan bu değişimlerden etkilenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan değişim süreci, Surlariçi Bölgesi özelinde incelenecek, kahvehane mekanlarının dönüşüm süreci incelenecektir.

Bölüm III

Lefkoşa Kenti'nin Kısa Tarihi

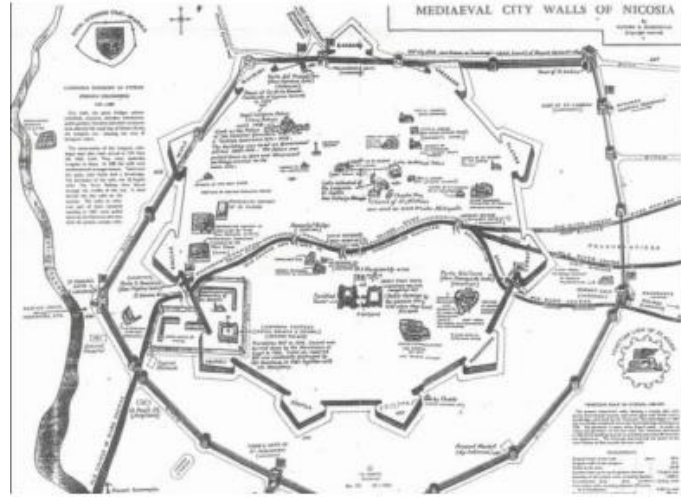
Kıbrıs Adası'nın tarihi geçmişi MÖ 8200 yıllarına kadar dayanmaktadır. Adada ortaya çıkan ilk yerleşim yerleri Neolitik Dönem'e denk düşmektedir. Ancak, Lefkoşa kentinde, yapılan kazı çalışmaları sonucu elde edilen kalıntılara dayanarak Tunç Çağı'ndan itibaren bu alanda yerleşim merkezlerinin bulunduğu tahmin edilmektedir. Lefkoşa kenti ile ilgili ulaşılabilen en eski bilgi ise, MÖ 2250'li yıllarda Ledra adı ile bilinen bir antik kentin kalıntıları üzerine kurulmuş olduğudur (Hakeri, 1992:240).

Kıbrıs Adası tarih boyunca birçok medeniyet tarafından hakimiyet altına alınmıştır. Ancak Lefkoşa'da kent yapılanmasına ilişkin ilk veriler, Ada'daki hakimiyeti MÖ 58 yılında başlayan Roma Dönemi'ne işaret etmektedir (Araştırma Dizisi 1,1987:13). MS 330 yılında yönetimin Bizans İmparatorluğu'na geçmesiyle ise Lefkoşa kenti başkent olarak kullanılmaya başlamıştır. Bu dönemde, Roma döneminde kent planının temelini oluşturmuş olan Castrum adı verilen ızgara planlı dikdörtgen askeri yerleşim birimleri geliştirilerek kalelere dönüştürülmüştür (Cobham, 1908).

MS 1191 yılına gelindiğinde, Aslan Yürekli Richard Haçlı seferleri sırasında adayı ele geçirmiş, ancak adayı Templer Şövalyeleri'ne satmıştır. 1192 yılında ise, adayı Lüzinyanlar satın almıştır (Gunnis, 1973:14). Lüzinyan Krallığı, günümüzde Selimiye Camii olarak anılan ve Lefkoşa'nın Surlariçi Bölgesi'nde bulunan, St. Sofia Katedrali'ni inşa etmiştir. Bu inşa ile bölgede başlayan meydan oluşumu, yine aynı dönemde ve daha sonra buraya eklenen binalar ile gelişmiştir. Bu inşa faaliyetlerinin sonucu olarak bölge, dini merkez niteliği kazanmıştır (Gürkan, 1996:69). Yine bu dönemde saray, mahkeme, katedral, başpiskoposluk konutu, konukevleri, manastırlar gibi yapılar inşa edilmiş ve bu yapılar da Surlariçi Bölgesi'nde konumlandırılmıştır (Bergil, 1995). Surlariçi Bölgesi'ne adını verecek olan ilk surlar, Lüzinyan Kralı II Pierre tarafından 1383 yılında inşa edilmiştir (Şekil 1) (Atun, 2006:15).

1489 yılında Venediklilerin adaya gelmesi ile, Lüzinyan hakimiyeti son bulmuştur. Ancak 1567 yılına gelindiğinde, Venedikliler Lüzinyanlardan kalma surları, şehir daha da korunaklı hale getirmek amacıyla hendeklerle çevrelemişlerdir (Şekil 8) (Salvator,2012:9). Sur duvarlarının çevrelediği alanı küçültülerek, günümüzdeki şekli verilmiştir. Yine Lüzinyan Dönemi'nden kalma bir yapı olan St. Sophia Katedrali merkeze alınarak, sur duvarları düzgün

bir çember halini almıştır (Gürkan, 1996:75). Fiziksel biçimlenişini Lüzinyan hakimiyeti altında olduğu sırada tamamlayan Lefkoşa kenti, Venedikliler döneminde yapılan bilinçli planlama sonrası son şeklini almıştır. Böylelikle ‘Venedikliler, kent savunma mimarisinin en mükemmel örneklerinden birini Lefkoşa’da uygulamış olmuşturlardır’ (Newman, 1985).

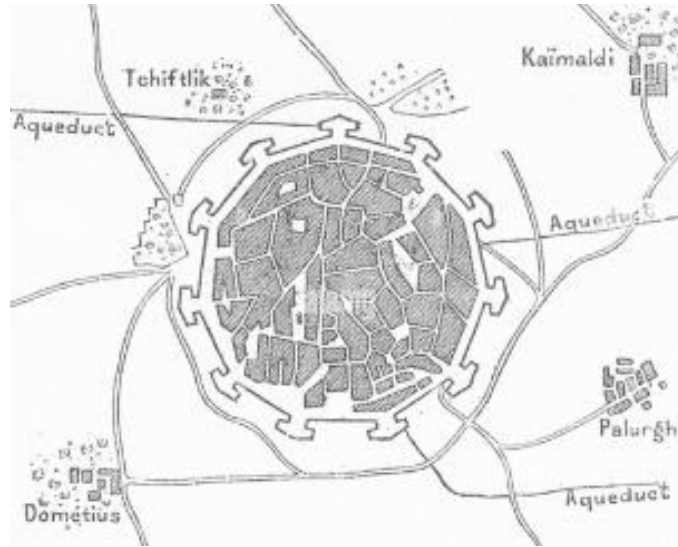
Şekil 8. *Lüzinyan Dönemi Surları ve Venedik Dönemi Surları (Keshishian, Medieval City Walls of Nicosia, 1959)*

Osmanlı'nın Kıbrıs'ı 1571 yılında fethetmesinden sonra Lefkoşa merkez olmak üzere Kıbrıs Osmanlı yönetiminde en üst idari birim olarak kabul edilen Beylerbeyilik statüsüne getirilmiş, Lefkoşa kenti ise Paşa Sancağı olarak ilan edilmiştir. Tarım önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirilmiş ve ada halkı tarım gelirlerinin artmasıyla refah elde etmiştir. Adada yetişen ve üretilen her şey Akdeniz ve çevresine pazarlanmıştır. Ayrıca imar faaliyetlerine de önem ve öncelik verilmiştir. Sosyal ve ekonomik gelişmelere ivme kazandırmak için birçok yeni yapı inşa edilmiştir; çarşı, cami, tekke, han, hamam, çeşme, evler vs. Ancak, özellikle dini ihtiyaçları karşılamak üzere kilise ve katedraller ivedilikle camiye çevrilerek ibadete açılmıştır (Aslanapa, 1975:5).

1887-1878 yıllarında Osmanlı'nın Rusya'ya karşı savaşa girmesi ve bu savaşta yenilgiye uğramasını fırsat bilen İngiltere, Kıbrıs Adası'nın kiralanması karşılığında Osmanlı'yı Rusya'ya karşı korumayı teklif etmiştir. Böylelikle 1878 yılında yapılan Ayestafanos Antlaşması ile Kıbrıs 308 yıl sonra ilk kez Osmanlı idaresinden çıkarak, İngilizlere kiralanmıştır. Ada'nın kiralanması yöntemi ile Osmanlı mülkiyet hakkını saklı

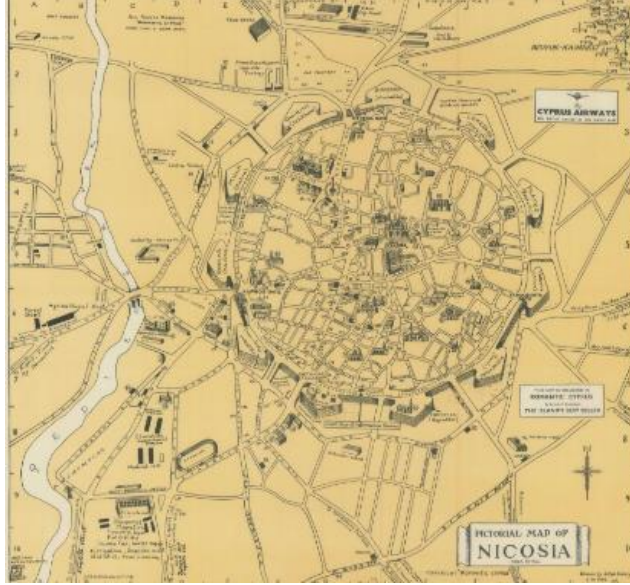
tutarken, yönetim İngilizlere devredilmiştir (Uçarol, 1995:16/19). I. Dünya Savaşı sonrası 1920 yılında imzalanan Sevr Antlaşması ile de Ada tamamen İngilizlere bırakılmıştır.

İngilizlerin 1878 yılında Ada'ya gelmesine kadar geçen sürede, Lefkoşa kenti Surlarıçi Bölgesi'nden ibaret olmaya devam etmiştir. Ancak Ada'nın idaresi İngilizlerin yönetimine geçtikten sonra kent bölgenin dış kesimlerine doğru genişmeye başlamıştır (Şekil 9). Bu durum kent için yeni bir açılım olarak nitelendirilmiştir (Aslanapa, 1975:11)

Şekil 9. Lefkoşa Haritası 1885 (www.alamy.com)

Ada'ya, ilk motorlu araçların İngiliz Dönemi'nde gelmesi ile, Lefkoşa Kenti araç trafiğine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Lefkoşa kentinin dokusu, süreç içinde yaşanan gelişmeler ve çevresinde gelişen yeni yapısal oluşumlar doğrultusunda değişmiş ve gelişmiştir (Şekil 10)(Balkan, 1998:106).

Şekil 10. Lefkoşa Haritası, 1954 (Sabry,1954)

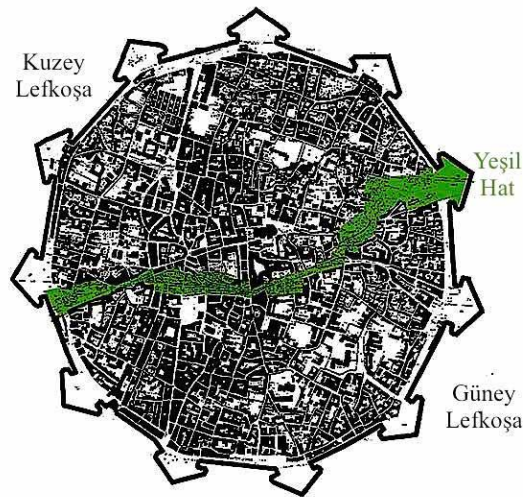
Kıbrıs adası 1878'den 1960 yılına kadar İngiliz yönetiminde kalmıştır. Bu süre içinde Sanayi İnkılâbı, I. ve II. Dünya yaşanmıştır. Bu olaylar ile birlikte teknoloji, sanayi, eğitim, kültür ve sağlık alanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle sanayi alanında yaşanan hızlı gelişmeler Kıbrıs konut mimarisinde de kendini göstermiştir. Osmanlıların mahremiyete önem vermelerinden dolayı dar, kıvrımlı ve çıkmaz sokaklarda bulunan, taş, toprak, kerpiç ve ahşap malzemenin kullanılması ile inşa edilen yüksek avlu duvarlı, cumbalı ve iç bahçeli evlerin yerini, kent dışına yayılmaya başlayan betonarme yapıları dikey binalar almaya başlamıştır. Ayrıca villa tipi konutların da yapımlarının başlamasıyla değişik mimari tarzlara sahip konutlar görmek mümkün olmuştur.

1958 yılına gelindiğinde Ada'da yeni bir siyasi döneme girilmiş, bunun sonucunda da 16 Ağustos 1959 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Ancak, Ada sakinleri Kıbrıslı Rumlar ile Türkler arasında yaşanan 1963 Olayları, iki toplumun mekansal olarak ayrışmasına neden olmuştur. 1974 yılında gerçekleştirilen hareket ile Ada, bir sınır ile ikiye bölünmüştür (Şekil 11).

Şekil 11. Kıbrıs Adası Siyasi Haritası (<https://en.wikipedia.org>)

Bu sınır, aynı zamanda ana yerleşim alanı ve merkezi konumunda olan Başkent Lefkoşa Kenti'nin Surlariçi yerleşkesinde konumlanmış ve mekansal ayrışmayı meşrulaştırmıştır (Şekil 12)(Eroğlu, 1975).

Şekil 12. 1974 Sonrası Yeşil Hat İle İkiye Bölünen Lefkoşa (www.reddit.com)

Harekat sonrası, 1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuş, 15 Kasım 1983 yılında ise Federe Devleti'nin oy birliği ile aldığı karar ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilmiştir (Ortadoğu Gazetesi, 14 Şubat 1975:1).

İkiye bölünmüş olan Kıbrıs Adası'nda, 21 Nisan 2003 tarihinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasında yapılan toplantılar sonucunda, 23 Nisan tarihinden itibaren belli kurallara bağlı olarak serbest geçişlerin başlaması kararı alınmıştır. Bu karara bağlı olarak Ledra Palace (Lefkoşa), Beyarmudu ve 2,5 Mil (Akıyar)

isimli sınır kapıları açılmıştır (Resmi Gazete, 22 Nisan 2003:1) 31 Ağustos 2005 tarihinde ise Bostancı Sınır Kapısı açılmıştır. 3 Nisan 2008 tarihinde ise Lefkoşa kentinin Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan Lokmacı Sınır Kapısı açılmıştır (Halkın Sesi, 4 Nisan 2008:5).

Sınır kapılarının açılması ile birlikte barış ve çözüm olasılıkları artmış, böylelikle Ada'ya olan ilgi artmaya başlamıştır. Bu durumun bir sonucu olarak inşaat ve emlak sektöründe ani değişimler ve gelişimler yaşanmıştır. Hızla artan imar faaliyetleriyle Lefkoşa Kenti'nin sınırları da gelişmeye başlamış, imar faaliyetleri ile çevresindeki diğer yerleşim yerleri ile arasındaki mesafeyi azaltmış ve kimi zaman da bu yerleşim yerlerini bünyesine katarak sınırlarını geliştirmiştir (Şekil 13).

Bölünmüş başkent Lefkoşa, günümüzde hem Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne hem de Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'ne başkentlik yapmaktadır. Kıbrıs Adası'nın en kalabalık kenti olan Lefkoşa Kenti, zaman içinde sınırlarını demografik değişimlere göre genişleterek yeniden şekillendirmiştir. Uzun yıllar Lefkoşa Kenti'nin tamamını oluşturan Surlarıçi Bölgesi bugün 'Eski Lefkoşa' olarak anılan ve günümüzün Lefkoşa Kenti'nin yalnızca bir kısmını ifade eden bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Lefkoşa Kenti barındırdığı tarihi, kültürel, ekonomik ve siyasi özellikler ile merkez olma statüsünü korurken Surlarıçi Bölgesi de 'Lefkoşa'nın kalbi' konumundadır.

Şekil 13. Sınırları Genişleyen Lefkoşa Kenti (www.googleearth.com)

Tablo 2.

Lefkoşa Kenti'nin Önemli Tarihleri ve Olayları

Tarih	Yaşanan Önemli Tarihi Olaylar
MÖ 2250	Ledra Kenti (Lefkoşa Kenti ile ilgili ulaşılan en eski bilgi)
MÖ 58	Lefkoşa Kenti'nin ilk kent yapılanması (Roma Dönemi)
MS 330	Lefkoşa Kenti'nin başkent olması (Bizans İmparatorluğu)
1192	St. Sophia Katedrali'nin inşasıyla imar faaliyetlerinin hız kazanması (Lüzinyan Dönemi)
1383	ilk surların inşası (Lüzinyan Dönemi)
1567	surların yeniden inşa edilmesi (Venedik Dönemi)
1571	Osmanlı Devleti'nin Kıbrıs Adası'nı fethi
1571-1878	İmar faaliyetlerinin artması
1878	Birleşik Krallık Hakimiyeti (İngiliz Dönemi)
1879	Şehir dışına ulaşım için Baf Kapısı Surları'nın kesilmesi (İngiliz Dönemi)
1931	Şehir dışına ulaşım için Girne Kapısı Surları'nın kesilmesi (İngiliz Dönemi)
1945	Şehir dışına ulaşım için Mağusa Kapısı Surları'nın kesilmesi (İngiliz Dönemi)
1789-1959	Ada'ya motorlu taşıtların gelmesi ile Lefkoşa Kenti'nin yeniden düzenlenmesi (İngiliz Dönemi)
1960	Kıbrıs Cumhuriyeti Dönemi
1974	Ada'nın ve Lefkoşa Kenti'nin Yeşil Hat ile ikiye bölünmesi (Kıbrıs Harekatı) ve göç hareketlerinin başlaması (Kuzey'den Güney'e, Güney'den Kuzey'e, Türkiye'den Kuzey'e)
1975	Kıbrıs Türk Federe Devleti
1983	KKTC'nin ilanı
2003-2008	Sınır kapılarının açılması ve imar faaliyetlerinin artması

Kıbrıs'ta Türk Kahvesi ve Kahvehane Kültürü

Kahvenin ve kahvehane kültürünün Kıbrıs'a ne zaman ve nasıl geldiği, ilk kahvehanenin nerede ve ne zaman açıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, Oğuz Yorgancıoğlu'nun Değişen/Gelişen/Unutulan Meslekler (2015) adlı kitabında kahvenin adaya Osmanlı Devleti aracılığı ile geldiği belirtilmiştir;

“1571 Kıbrıs'ı fetheden Osmanlı Hükümeti'nin buraya aktardığı nüfus, kahve kültürünü de beraberinde getirdi. Her yerleşim birimimizde (köyde) bir kahvehane açıldı. Kaza merkezlerinde her mahalleye bir kahvehane açıldı. Ve yerli halk da (Rumlar) bu kültürü rahatça benimsedi. Kahvehane aynen Rumcaya da geçti. Kafention sözü kullanılmaya başlandı. Ve kahve Kıbrıs insanının vazgeçilmezi oldu.” (s.271).

Candaş Yolga (2019)'nın da, Yorgancıoğlu'nun görüşünü destekler biçimde, 2019 yılında yayınlanan ‘Kuzey Kıbrıs'ın Somut Olmayan Kültürel Mirası’ adlı kitabında, kahvenin adaya Osmanlı'nın fethi aracılığı ile geldiğini söylemiştir (s.271).

Osmanlı egemenliği ile sefer sırasında ölen ya da adayı terk eden etnik gruplar nedeni ile adadaki birçok yerleşim yerinin boş kaldığı kayıtlara geçmiştir. Fetih sonrası Ada'daki yaşam hem genel Osmanlı sistemine hem de adadaki yapıya göre düzenlenirken, bir yandan da nüfus arttırılmaya çalışılmıştır (Sarınay, 2000:16). Bu nedenle Ada'da kalan asker ve asker ailelerinin yanı sıra, 1572 yılında Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden Kıbrıs Adası'na göçler başlatılmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak artan Osmanlı-Türk nüfusu, kültürünü de yanında getirmiş, Ada'da var olan yapılar Osmanlı kültür ve geleneklerine uygun hale getirilmeye başlanmıştır. 1581 yılına gelene kadar Ada'ya 8.000 aile daha yerleştirilmiştir. 17. yüzyılın sonuna gelindiğinde ise Osmanlı Devleti tarafından adaya yerleştirilen Türk nüfusunun 60.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir (Gazioğlu, 1995:108/109).

Diğer bir yandan, Kıbrıs'a 1572'de gönderilen 1689 ailenin çeşitli meslek gruplarından olmalarına, adadaki ekonomi ve ticaret eylemlerinin canlanması için özellikle önem verilmiştir (Orhonlu, 1971). Ada'ya aktarılan nüfus ile gelen ve yüzden fazla meslek grubuna mensup kişiler arasında Kahvecilik mesleği yapan kişilerin de bulunma ihtimali olduğundan, kahvehanelerin Kıbrıs'ta görülmeye başlamış olması diğer bir olasılıktır.

Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1571 yılında II. Selim zamanında Kıbrıs'ı fethettiği ve Osmanlı halkının bu yıllarda kahveyi bildiği ve tükettiği göz önünde bulundurulduğunda, kahvenin Kıbrıs Adası'na yapılan nüfus aktarımıyla birlikte gelmiş olabileceği kuvvetle ihtimaldir.

Kıbrıs'ta kahvehânelerin sayısı, 1610'lu yıllardan başlayarak 1630'lu yıllara kadar giderek artmıştır. Jennings'e (1993) göre, şeker ve kahve Kıbrıs'ta popülerlik kazanmış ve özellikle 1630'lara kadar da kahve, ticaretin anahtar mallarından biri olmuştur. Yine Jennings sayesinde, dönemin ilgili kira kayıtlarından adada birkaç kahvehânenin olduğunu öğrenmekteyiz. 1601 yılında, Mağusa'nın Suriçi Bölgesi'nde, bir kahvehânenin Kıbrıs beylerbeyi Frenk Cafer Paşa'nın vakıf malları arasında olduğunu, ve yine aynı Paşa'nın vakfına bağlı, Aralık 1607'de Lefkoşa'da şehir merkezinde bir kahvehânenin kiraya verildiği kaydedilmiştir (s.286). Ayrıca, Haziran 1608 tarihinde kira geliri Lefkoşa'da bulunan Mevlevi Tekkesi için harcanan başka bir kahvehâne olduğu, Temmuz 1610 tarihinde Lefkoşa çarşısında bulunan bir kahvehânenin kiraya verildiği ve benzer bir şekilde 30 Ağustos 1610 tarihinde Lefkoşa çarşısı içindeki bir kahvehânenin kiraya verildiği kayıtlara geçmiştir (Lefkoşa Sicili 3:47).

Kahvehaneler, insanların bir araya geldiği ender mekanlardan olan cami, kilise gibi dini ve belirli kurallar bütünü içerisinde davranılması uygun görülen mekanların aksine, yine insanları bir araya toplama özelliğine sahip fakat özgürlükçü mekanlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan irdelendiğinde kahvehanelerin insan ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Ortaya çıkışındaki tüm belirsizliklere rağmen, kahvehanelerin Kıbrıs'ta 1900'lü yılların başından 1960'lı yıllara kadar oldukça yaygın oldukları, özellikle Lefkoşa'nın en işlek mahallelerinde; Girne Kapısı, Sarayönü, Selimiye, Asmaaltı ve Hisarüstü gibi, etrafında çokça cami, dükkan, çarşı ve kamusal mekanların bulunduğu bölgelerde yoğunlaşmış olduğu bilinmektedir (Cahit, 2001:17) 'Kahve' – 'Gave' bir içecek adı olmakla birlikte özellikle Kıbrıslı Türkler tarafından 'kahvehane'nin kısaltılmış hali olarak, bu mekanı nitelemek için kullanılmıştır.

Kıbrıs kahvehaneleri, Osmanlı'nın fethi aracılığı ile benimsenen bir kültür olduğundan, Osmanlı kahvehaneleri ile yapısal olarak oldukça benzer özelliklere sahiptir.

Kıbrıs kahvehaneleri de Osmanlı kahvehaneleri gibi her zaman zemin katta bulunarak, kahvehanenin önünde bulunan açık kullanım alanına koyulan masa ve iskemleler (Şekil 14) ile sokak ile iç içe olan mekanlardır. Ada'ya hakim olan sıcak iklim nedeni ile de kullanıcılar genellikle kahvehane mekanlarının hemen önünde bulunan açık alanda vakit geçirmeyi tercih etmişlerdir (Şekil 15).

Şekil 14. Kıbrıs Kahvehanelerinde Kullanılan Geleneksel İskemleler (Lanitis, 1965:58)

Şekil 15. Önünde Oturulan Bir Kıbrıs Kahvehanesi, 1930 (Nazif Boratlı'nın Kişisel Arşivi, Torun, s.123)

Kıbrıs Kahvehaneleri çoğunlukla kare veya dikdörtgen planlı tek bir mekandan oluşmakta ve kullanıcıların oturması için ayrılan alan ile kahve pişirilen alan bu tek mekanda bulunmaktaydı (Şekil 16). Osmanlı kahvehanelerinde olduğu gibi kahvehanelerin sunduğu farklı işlevler, kahvehane çatısı altında yapılan tüm etkinlikler, bu tek mekanda yaşanmaktaydı.

Şekil 16. *Bir Kıbrıs Kahvehanesinin İç Mekan Görünümü* (www.allaboutlimassol.com)

İsimlerini sahiplerinin adından, soyadından veya lakaplarından alan kahvehaneler, erkeklerin gündelik işlerini bitirdikten sonra vakit geçirmek için gittikleri bir buluşma yeri haline gelmiştir. ‘Toplumun bir parçası olma’ algısının geliştiği kahvehanelerde, hemen hemen herkesin müdavimi olduğu kahvehane belli olup, aranan kişinin nerede bulunabileceği de bilindik olmuştur. Kahvehane sahipleri de müşterilerini tanır hale geldiğinden, kahvesini nasıl içtiğini ezberlemiştir. Öyle ki, ‘kahveci, müşterisinin sokağın köşesinden eşkerdiğini görür görmez gelenin kahvesini hazır ederdi’ (Hikmetağalar, 2005).

Kahvehanelerin erkek egemenliğinde olmasıyla kadınlar arasında kahve kültürü, komşuluk kültürüyle yaygınlık kazanmıştır. Sabahları eşlerini işe çocuklarını ise okula gönderen ev hanımları biraraya toplanıp sabah kahvelerini yudumlarıydı. Havanın durumuna bağlı olarak kapı önlerinde veya bahçede oturmak tercih edilirdi (Yolga, 2019:272). Yani kahve, kadınlar için de bir sosyal dostluk ve iletişim aracıydı.

Ancak bir istisna olarak, Hisar üstünde yalnız kadınların da oturması için ayrılan bir alan olduğu bilinmektedir. Kadınlar buraya sandalyelerini de alarak bazen komşuları, bazen çocukları, bazen de eşleri ile gelmekteydi (Cahit, 2001). Buna rağmen kadınların, erkeklerin kahvehanelerde geçirdikleri saatlerden şikayetçi oldukları, ve hatta bu durumun manilerimize dahi yansıdığı bilinmektedir. Bu durum yine, kahvehanelerin varlığının kimliğimizi ve kültürümüzü ne derece etkilediğinin bir göstergesidir.

...

*Bibar godum aşına
 'Gitme' demem boşuna
 O köhlenmiş gaveyi
 Yıkacayım başına*

*Dün 'ah'ladı 'vah'ladı
 Bir giz bir sır sakladı
 Benim hayırsız gocam
 Gavede sabahladı*

...

Emine Hür.

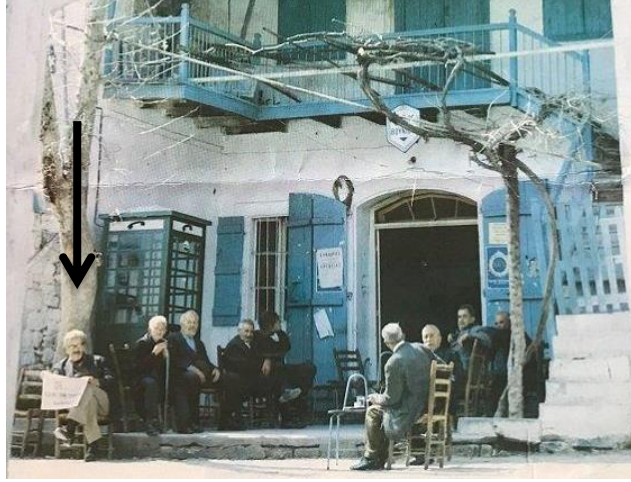
Kıbrıs kahvehanelerinde 'kahveci fincanı' (Şekil 17) olarak anılan fincan takımlarıyla sunulan kahvenin dışında lokum, şeker, periskan, ayran, limonata, güllü süt, sumada (acı badem suyu), cam su bardağında 'ingiliz' çayı, sütlü çay gibi halkın tüketmeyi tercih ettiği yiyecek ve içecekler de bulunmaktaydı.

Şekil 17. Kıbrıs Kahvehanelerinde Kahvenin Geleneksel Sunumu (www.cychefs.com)

Kahvehaneler sosyal hayatı şekillendiren yanı ile sohbet edilen, fikir alışverişinde bulunulan, güncel ve siyasi haberlerin tartışıldığı, halkın haber alma merkezi olarak dönemin teknolojik gelişmelerine uygun olarak gazete okuyup (Şekil 18), radyo dinleyip televizyon izlediği mekanlar olmuştur. Halkın, Kıbrıs'a 1960'lı yıllarda gelen televizyonların ilk evleri

olan kahvehanelerde, o zamanlar tek kanal olan Kıbrıs Tv’de haftada bir gece yayınlanan Türk Filmi’ni izlemek için toplandığı bilinmektedir (Cahit, 2001:25).

Şekil 18. *Gazete Okunan Bir Kıbrıs Kahvehanesi* (www.allaboutlimassol.com)

Kahvehaneler kağıt, tavla, dama gibi çeşitli oyunların oynanarak keyifli vakit geçirilen (Şekil 19), zaman zaman nargile içilen (Şekil 20), yine gelişen teknolojinin sağladığı imkanlar ile birlikte gramafon, radyo, müzik seti ve televizyon aracılığı ile müzik dinlenen, sanatsal sohbetlerin, meddah ve karagöz ile hacivat gösterilerinin yapıldığı alanlar olmuştur (Hikmetağalar, 2005:194)

Şekil 19. *Tavla Oynanan Bir Kıbrıs Kahvehanesi* (www.allaboutlimassol.com)

Şekil 20. *Nargile İçilen Bir Kıbrıs Kahvehanesi (www.kıbrıspostası.com)*

Sosyal hayat ile iç içe olan kahvehaneler siyaseti de bünyesinde barındırdığından, aynı zamanda teşkilatlanmaların yapıldığı, telgraf haberlerinin duyurulduğu, önemli günlerin kutlandığı ve devlet büyüklerinin posterlerinin asıldığı mekanlar olmuştur (Şekil 21). Ada, İngiliz hakimiyeti altındayken Kral, Kraliçe gibi dönemin önemli kişilerinin, sonraları ise Atatürk, İnönü gibi Türk büyüklerinin posterleri asılmıştır. Bu durum kahvehanelerin siyasi yanını açıkça ortaya koyan bir özellik durumundadır. Padişahın tahta çıkışı, Osmanlı Hükümeti ile ilgili kutlamalar, İngiliz döneminde Kral ve Kraliçe'nin doğum günleri gibi siyasi kökenli kutlamalarda ise kahvehaneler özenle süslenirdi (Cahit, 2001:19).

Şekil 21. *Duvarlarında posterler olan bir Kıbrıs kahvehanesi (www.starkıbrıs.com)*

Halkın organik olarak toplandığı yerler olarak kahvehaneler aynı zamanda bir ticari merkez konumunda idi. Bu nedenle seyyar satıcıların da uğrak yeri olan kahvehanelerde (Şekil 22/23) tuzlu leblebi, leblebi tozu, kavrulmuş bakla, gannavuri, akide şekeri, sulu ve güllü muhallebi, galonbrama (şammali) satışı yapılmaktaydı. Sünnet ve düğün törenleri için

çalgıcılar, yük hammalları ve arabacılar yine kahvehanelerde müşteri beklemekte idi (Şekil 24). Hatta kahvehanelerde, kasaplar sipariş aldıkları etleri müşterilerine teslim eder, satıcılar satış yapmak için toplanır, berberler ise kendilerine ayrılmış bir sandalyede müşterilerini tıraş eder ve diş sökerlerdi (Cahit, 2001:21). Kahvehane mekanları barındırdıkları tüm bu özellikler ile birlikte çok fonksiyonlu mekanlar olarak kentte yerlerini almıştı.

Erişilebilen tüm kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda geleneksel kahvehanelerin sahip olduğu işlevler ile çok fonksiyonlu yapısı anlaşılmış, bu işlevler oluşturulan tablo aracılığı ile açıklanmıştır (Tablo 3).

Şekil 22. Kahvehane Önünde Seyyar Satıcılar (www.ozerlat.com)

Şekil 23. Kahvehane Önünde Seyyar Satıcılar 2 (www.allaboutlimassol.com)

Şekil 24. Kahvehane Önünde Bekleyen Yük Hammalları, 1947 (Ethem Kıbrıslı'nın Kişisel Arşivi)

Tablo 3:

Kahvehaneleri Çok Fonksiyonlu Kılan Özellikleri;

Konu	Etkinlik	Yorum
Siyaset	-Teşkilatlanma -Telgraf Haberlerinin Duyurulması -Radyo Haberlerinin Dinlenmesi -Önemli Günlerin Kutlanması -Devlet Büyüklerinin Posterlerinin Asılması	-Bir sosyal mekan olarak nitelendirilen kahvehanelerin günlük hayatla iç içe olduğu düşünülünce siyaseti bünyesinde barındırmaması imkansız bir hal almıştır.
Ticaret	-Kasap -Berber -Seyyar Satıcılar -Yük Hammalları -Çalgıcılar -Arabacılar	-Halk her gün kahvehaneye uğradığından her türlü satıcı için kahvehaneler durak haline gelmiştir.
Eğlence	-Kağıt Oyunları -Masa Oyunları -Radyo Dinlemek -Televizyon İzlemek -Nargile İçmek	-Keyifli vakit geçirmek için birçok aktivitelerde bulunulmuştur.

	-Gramafon	
Sanatsal Aktivite	-Karagöz ve Hacivat -Meddah	-Kahvehanelerde kültür, sanat ve eğlence unsurları birarada yaşanmıştır.
Sosyal	-Sohbet Etme -Tartışma/Fikir Alış Verişi -Haber Alma -Gazete Okuma	-Günlük hayattan, güncel konulardan, haberlerden bahsedilerek bilgi aktarımı yaşanmıştır.

Osmanlı kültürü aracılığı ile kahve ve kahvehaneler çeşitli ülkelere yayılmış olsa da her kentin kendi kültürü ile oluşturduğu kent kimliği gibi kahvehaneler de her kentin kendi kültürü doğrultusunda şekillenmiştir. Osmanlı hakimiyeti ve aracılığı ile gerçekleşen iskan politikaları sonucu adaya gelen nüfus ile birlikte Kıbrıs'a geldiği düşünülen kahvehaneler, Ada'ya aktarılan yeni kültürün mekansal bir ifadesi olması yönünden kent kimliğini dönüştüren ve ayrıca ticari bir mekan olduğundan şehrin gelişmesinde önemli rol oynayan yapılar olarak karşımıza çıkmıştır.

Türk Kahvesi de, Kıbrıs'ta kendine geniş bir kullanım alanı bularak kendi kültürünü oluşturmuştur. Çok fonksiyonlu yapısı ile, halkın toplandığı bir mekan olarak karşımıza çıkan kahvehaneler, Kıbrıs Türk halkı için yeri doldurulamaz bir sosyal merkez haline gelmiştir.

Kuzey Lefkoşa Surları Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehaneler ile Yeni Nesil Kahve Mekanlarının İncelenmesi

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, tarihi bir kent olan Kuzey Lefkoşa'nın Surları Bölgesi'nde bulunan kahve mekanlarının, tarihsel süreç içerisinde geçmişten günümüze geçirdiği değişim ve gelişiminin çevresel faktörler ile değerlendirilerek analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerine başvurulmuştur. Kahve mekanları ise bağlı oldukları kültürel yapıya bağlı olarak birbirinden ayrılmış ve geleneksel kahvehaneler ile yeni nesil kahve mekanları olmak üzere iki farklı kategori halinde ele alınmıştır.

Öncelikle çeşitli kaynaklardan Surlariçi Bölgesi'nde varolan geleneksel kahvehanelerin isimlerine ulaşılmış, daha sonra bu kahvehanelerin yer ve güncel durumlarının tespiti için literatür taraması, bilir kişiler ile röportajlar, bölge sakinleri ve bölge esnafı ile görüşmeler yapılmıştır. Kullanılan araştırma yöntemleri ile geleneksel kahvehaneler ile ilgili kullanıcı profili, öne çıkan fonksiyonu gibi verilere ve mekanların eski görsellerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Edinilen bilgiler doğrultusunda bölgede alan araştırması yapılarak geleneksel kahvehanelerin yer tespitleri yapılmıştır. Yer tespitleri yapılan geleneksel kahvehanelerin güncel durumları fotoğraflama yöntemi ile belgelenmiştir. Mekanların orijinal yapılarının korunup korunmadığı, yapısal bir değişiklik geçirip geçirmediği veya yıkılarak yerine başka bir bina yapılıp yapılmadığı gibi bilgilere ulaşılarak güncel durum ve fonksiyon tespitleri yapılmıştır.

Yeni nesil kahve mekanlarının incelenmesi amacı ile de, yine aynı bölgeye, yer ve güncel durum tespitlerinin yapılabilmesi için alan çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan alan çalışmaları sonucunda tespit edilen yeni nesil kahve mekanları fotoğraflama yöntemi ile belgelenmiştir. Mekan sahipleri ve kullanıcıları ile de mülakatlar yapılmıştır.

Bu görüşmeler sırasında mekan sahiplerine sorular sorular;

- Bölge ile ilgili görüşleri,
- Bir mekan açmak için neden bu bölgesi tercih ettikler,
- Mekanlarını hangi yıl açtıkları,
- Mekanlarının bulunduğu yapının önceden hangi işleve sahip olduğu,
- Mekanlarının buldukları bölgeye nasıl etki ettiği,
- Mekanlarının kullanıcı profilinin ne olduğu,
- Mekanlarının hangi amaçlar ile kullanıldığı
- Mekan kullanıcılarının en çok hangi kahve türünü tercih ettiği.

Mekan kullanıcılarına sorulan sorular;

- Vakit geçirmek için neden bu bölgeyi tercih ettikleri,
- Bölgede bulunan mekanları hangi amaçlar için kullandıkları,
- En çok hangi kahve türünü tüketmeyi tercih ettikleri,
- Yaşları,
- Meslekleri

Bu bilgiler doğrultusunda yeni nesil kahve mekanlarının özellikle açılış tarihleri ile kente etki eden ülkenin siyasi tarihi karşılaştırılarak, bölgenin geçirdiği değişimler ile ilgili analizler yapılmıştır. Kısaca, bölgenin geçirdiği değişim ve gelişim süreçleri bu mekanlar ve kullanıcıları üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ndeki Geleneksel Kahvehaneler

Kuzey Lefkoşa'nın Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehanelerin yer tespitleri için çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır; Neriman Cahit'in 2001 yılında kahvehanelerle ilgili yaptığı röportajlardan derleyip yayınlamış olduğu 'Eski Lefkoşa Kahveleri ve Kahve Kültürü' adlı kitabından, Haşmet Muzaffer Gürkan'ın 1989 yılında çıkan 'Dünkü Ve Bugünkü Lefkoşa' ve Hizber Hikmetağalar'ın 1996 yılında çıkan 'Eski Lefkoşa'da Semtler ve Anılar adlı anı kitaplarından yararlanılmıştır. Ayrıca Oğuz Yorgancıoğlu'nun 'Değişen/Gelişen/Unutulan Meslekler' adlı kitabı ve Candaş Yolga'nın 'Kuzey Kıbrıs'ın Somut Olmayan Kültürel Mirası' adlı kitaplarından da faydalanılmıştır.

Kıbrıs'ta ve özellikle de Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehanelerle ilgili yazılı kaynakların oldukça kısıtlı olması nedeni ile, konu ile ilgili bilgi sahibi olan kişiler ile iletişime geçilerek, kişisel anılarına ve bilgilerine başvurulmuştur. Ahmet Okan'ın köşe yazılarında yer verdiği anılarından ve kendisi ile bizzat yapılan röportaj aracılığı sayesinde edinilen bilgilerden yararlanılmıştır.

Yine Ahmet Okan'ın kişisel fotoğraf arşivinden faydalanarak bazı geleneksel kahvehanelerin görsellerine ulaşılmıştır. Tuncer Bağışkan ve Sevgül Uludağ'ın köşe yazılarındaki anekdotlardan faydalanılarak yine Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehanelerle ilgili bilgiler edinilmiştir. Alan çalışması sırasında, bölge halkı ve esnafı ile yapılan görüşmeler de araştırma için bilgi kaynaklarından biri olmuştur.

Literatür taraması ve yapılan kişisel görüşmeler sırasında geleneksel kahvehaneler ile ilgili elde edilen kahvehane isimleri, yer bilgileri, mekan özellikleri gibi bilgiler doğrultusunda, günümüzde çoğunun fonksiyonunu yitirmiş olduğu anlaşılan 21 adet geleneksel kahvehane mekanının yer tespiti yapılmıştır. Yer tespitleri yapılan geleneksel kahvehanelerin isim listesi oluşturulmuştur (Tablo 4). Harita üzerinde gösterdikleri dağılım ile kahvehanelerin kent kimliği arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

Tablo 4.

Yer Tespiti Yapılan Geleneksel Kahvehanelerin İsim Listesi

1.	Eğlenceli Mehmet'in Kahvesi/Halide'nin Kahvesi
2.	Enver'in Kahvesi
3.	Veli'nin Kahvesi/Bardak'ın Kahvesi/Yıldızlar Kahvesi
4.	Gülbahar'ın Kahvesi/Ali Babacan Kahvehanesi/Guşo'nun Kahvesi
5.	Muzafer'in Kahvesi/Efe'nin Kahvesi
6.	Söğüt'ün Kahvesi
7.	Guşo'nun Kahvesi
8.	Seferis'in Kahvesi/Mulla Hasan'ın Kahvesi
9.	İzzet'in Kahvesi
10.	Osmanlı Kırcaathanesi/Vehbi'nin Kahvesi/Venedik Cafe
11.	Karagözcü'nün Kahvesi
12.	Haşim Ağa'nın/Salim'in Kahvesi
13.	Ali Cafer'in Kahvesi
14.	Feridun'un Kahvesi
15.	Pehlivan'ın Kahvesi/Asmaaltı Kahvehanesi
16.	Usta'nın Yeri
17.	Adem'in Kahvesi
18.	Arabacılar Kahvesi
19.	Karabülük'ün Kahvesi
20.	Altınkalb Kahvesi
21.	Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi

Ulaşılan kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda yapılan alan çalışması sonucu, yerleri kesin olarak tespit edilen geleneksel kahvehanelerin bölgedeki dağılımları, harita üzerinde işaretlenmiştir. Bölgede sayıları azımsanamayacak durumda olan kahvehane mekanlarının, bölgenin en çok rağbet gören mekanları haline gelmesine sebep olan diğer çevresel etkenler de harita üzerinde gösterilmiş ve açıklanmıştır (Harita 1 ve Tablo 5).

Tablo 5.

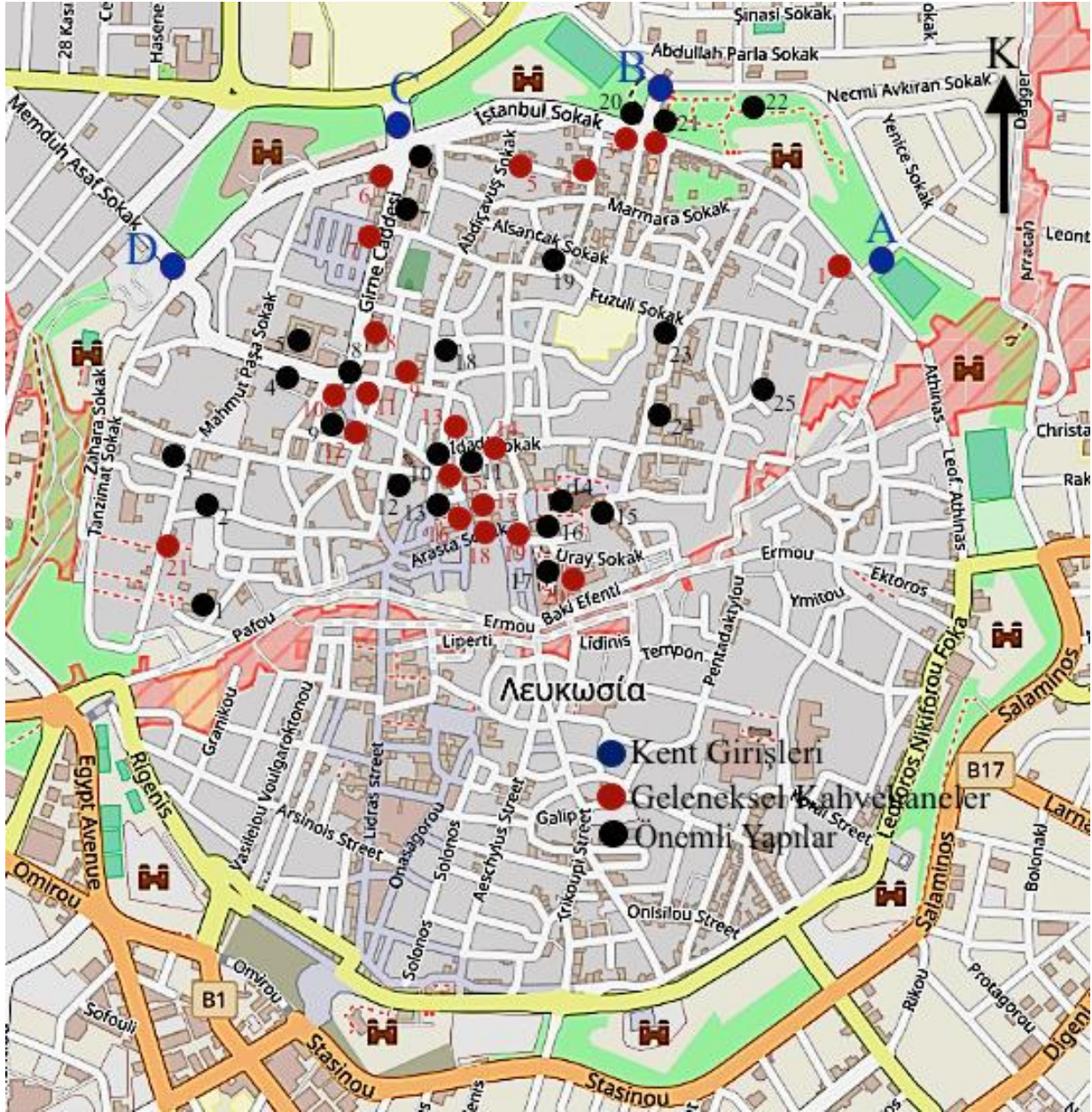
Geleneksel Kahvehaneleri Etkileyen Önemli Yapılar

1.	Ermeni Kilisesi
2.	Derviş Paşa Konağı
3.	Arabahmet Camii
4.	Posta Dairesi
5.	Mahkemeler Binaları
6.	İnönü Meydanı
7.	Mevlevi Tekke
8.	Atatürk (Sarayönü) Meydanı
9.	Sarayönü Camii
10.	Kumarcılar Hanı
11.	İplikpazarı Camii
12.	Büyük Hamam
13.	Büyük Han
14.	Selimiye Camii
15.	II. Mahmut Kütüphanesi
16.	Bedesten
17.	Bandabuliyâ Çarşısı
18.	Laleli Camii
19.	Akkavuk Mescidi
20.	Şakir'in Bahçesi/Londra Pastanesi
21.	Budak Pastanesi
22.	Çağlayan Parkı
23.	Yeni Camii
24.	Haydarpaşa Camii
25.	Tandi'nin Hamamı

Harita 1.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçı Bölgesi'nde Yerleri Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin ve Dönemin Önemli Yapılarının Harita Üzerindeki Yerleri

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Lefkoşa_surları, yazar tarafından düzenlendi).

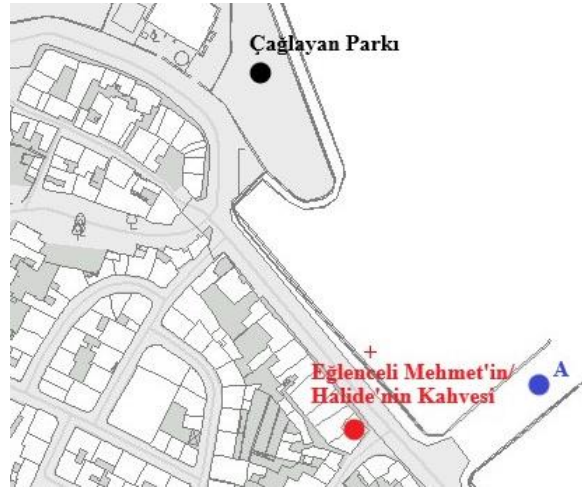

Harita üzerinde siyah ile 1'den 5'e kadar işaretlenmiş olan geleneksel kahvehaneler sur duvarlarına paralel olarak konumlandırılmıştır. Özellikle bu kısımda yaşanan yoğunluğun sebebi, kırmızı ile işaretlenmiş olan 3 numaralı kent girişinin yoğun olarak kullanılması idi. Tarihi süreç içerisinde burada açık hava sineması, restoran, bahçe, pastane, bayram yeri gibi eğlence ve güzel vakit geçirme yerlerinin bulunması da kentin bu kısmındaki yoğunluğun diğer bir nedeni olarak görülmektedir.

6 numaralı kahvehane ile 20 numaralı kahvehaneye kadar olan alan ise, her dönem sıklıkla kullanılmış ve harita üzerinde kırmızı olan 2 rakamı ile gösterilmiş olan Girne Kapısı isimli kent girişinden başlayarak önce siyah olan 6 rakamı ile gösterilmiş İnönü Meydanı'na, oradan siyah ile 8 rakamı ile gösterilmiş Atatürk (Sarayönü) Meydanı'na ve oradan da Asmaaltı olarak anılan alandan siyah ile 17 rakamı ile işaretlenmiş olan Bandabuliyalı isimli çarşının olduğu yere kadar devam etmektedir. Bu alanda yine kahvehanelerin sayıca çokluğu gözlemlenmektedir. Bunun nedeni, hiç şüphe her dönem merkez olarak kullanılan Atatürk (Sarayönü) Meydanı'nda ve devamındaki yol üzerinde bulunan mağazalar, restoranlar, ibadet alanları, eğlence yerleri, kamu daireleri ve çarşılar gibi halkın günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ve günlerinin büyük bir çoğunluğunu geçirebilecekleri yapıların varlığı idi. Dolayısıyla geleneksel kahvehanelerin kent kimliği içinde önemli bir yere sahip olan çeşitli fonksiyonlara sahip mekanlar etrafında yoğunlaşmış olduğu gözlemlenmektedir.

Kahvehaneler, kentin bir parçası olan ve etrafında bulunan diğer mekanlar ile birlikte bir bütünlük oluşturarak toplumsallaşmış ve yaygınlık kazanmıştır. Etrafındaki yapılar ile birlikte şekillenmiş ve etrafındaki yapıları şekillendirmiştir. En önemli ve işlek yollar, caddeler ve sokaklar üzerine, özellikle de camii yakınlarına kurulmuş ve bulunduğu yere canlılık kazandırmıştır. Dönemin sosyal ve ekonomik şartlarının belirleyici etkileri çerçevesinde gelişim göstermiştir. Kıbrıs Türk halkı için sosyal ve kültürel ilişkileri şekillendiren bir merkez haline gelmiş olan kahvehane mekanları, birden fazla işleve sahip olması ile de halkın organik olarak toplandığı sosyal bir merkez haline gelmiştir.

1. Eğlenceli Mehmet'in/Halide'nin Kahvesi

Şekil 25. Eğlenceli Mehmet'in/Halide'nin Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Eğlenceli Mehmet'in Kahvesi/Halide'nin Kahvesi, hakkında en fazla bilgiye ulaşabildiğimiz kahvehanelerden biridir. Tuncer Bağışkan (2017)'in aktarımına göre;

“İlk kahvehanelerini Deveciler Sokağı'nda çalıştırmaya başlayan Eğlenceli Mehmet Ali Şahin ile karısı Halide Edip Türegin 1957 yılında bu kahvehaneyi kiralarlar.

Halide Hanım kahveleri pişiriyor, Mehmet bey ise kahveleri servis ediyordu. Ancak kahvehane açıldıktan 7 sene sonra, kahvehanenin sürekli müşterileri olan Çingenelerin çıkardığı bir kavga sonucu, Mehmet bey bıçaklanarak öldürülmüştür. Önceleri Eğlenceli Mehmet'in Kahvesi olarak anılan kahvehanenin işletmesi tamamen Halide Hanım'a kalınca da kahve, onun adı ile anılmaya başlamıştır. Halide hanım bu kahvehaneyi toplam 38 yıl çalıştırmıştır”.

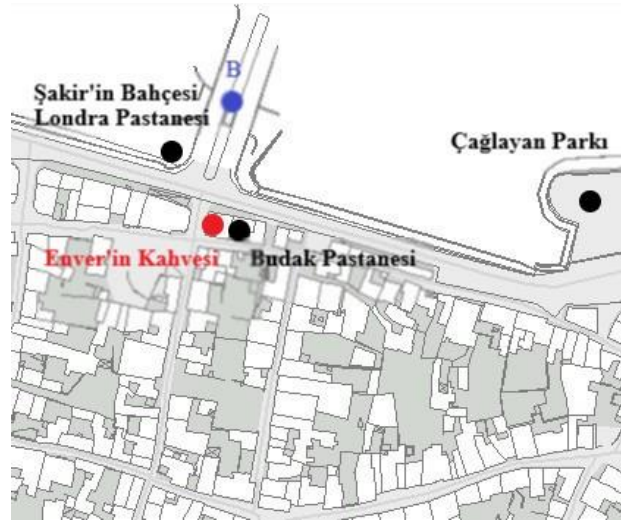
Daha sonra kahvehane, 1995-2000 yılları arasında fırın olarak çalıştırıldıktan sonra tamamen kapanmıştır (Bağışkan, 2017).

Şekil 26. Halide'nin Kahvesi 1970ler (Yorgancıoğlu, 2015:273)

Kadınların kahvehanelere gitmesinin pek hoş karşılanmadığı, kahve içmek isteyen kadınlar için kahvehaneye yakın başka bir alana zaman zaman sandalye atıldığı bilinmektedir. Ancak Halide Hanım, bir kadın olarak tek başına bir kahvehane işletmekte idi. Bu durum türünün tek örneği olmasa da, nadir görülen bir durumdur.

2.Enver'in Kahvesi

Şekil 27. Enver'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

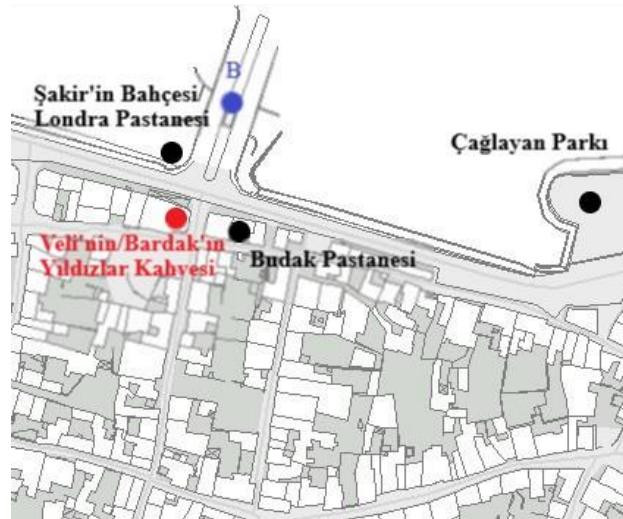
Lefkoşa'nın tarihi surlarına 1931 yılından hemen sonra açılan ve Çağlayan adıyla bilinen geçidin hemen güneyinde yer alan Enver'in kahvehanesi, Lefkoşalıların en sık ziyaret ettikleri kahvehaneler arasında yer almaktaydı. Özellikle ayran ve nargilesiyle ünlü olduğundan "Nargileciler Kahvehanesi" adıyla da bilinmekteydi. Müşteriler hem kahvehanenin önüne, hem de Londra Pastanesi'ne kadar uzanan geçidin doğusundaki yaya kaldırımına sıralanan hasır sandalyelere otururlardı. Kışta 70 - 80 kişi olan müşteri sayısı, yaz

aylarında 200-300'ü bulmaktaydı. Özellikle Bayram ile diğer tatil günlerinde köylerden gelenlerle bu sayı ikiye katlanmaktaydı (Bağışkan, 2017).

Neriman Cahit'in "Eski Lefkoşa Kahveleri ve Kahve Kültürü" başlıklı kitabında, bir dönem Enver'in Kahvesi'nde çalışan İbrahim Seydali şunları anlatmış; 'Enver'in Gahveye nargile içmeye gelirdi tiryakiler. Türklerin yanında Rum, Ermeni, İngilizler da gelirdi. Gecede 150'den fazla nargile içilirdi. Kadın da erkek da gelirdi.' (Cahit,2001:114-115).

Ahmet Okan (2022) ise Enver'in kahvesi ile ilgili 'Kimi nargilesini kimi kahvesini içer, kahvehanenin hemen önündeki ara yoldan da Lefkoşa'dan insanlar akın ederdi. Enverin sandalyelerinin arasından geçerek gerek sinemaya gerek bayram yerine giderlerdi' ifadelerini kullanmıştır.

3.Veli'nin Kahvesi/Bardak'ın Kahvesi/Yıldızlar Kahvesi

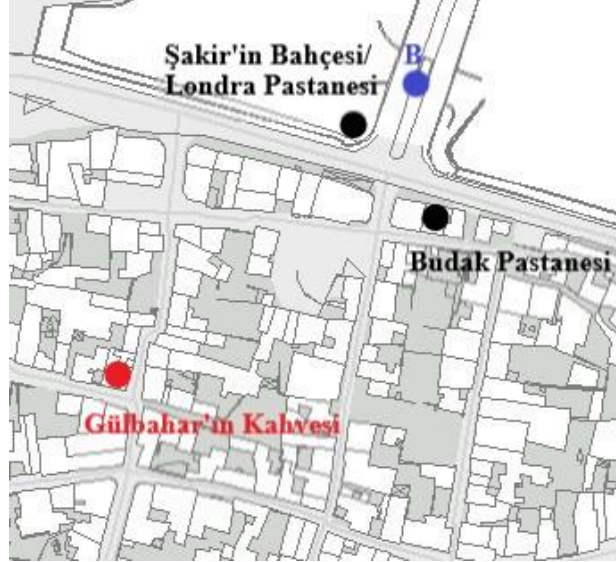
Şekil 28. *Veli'nin Kahvesi/Bardak'ın Kahvesi/Yıldızlar Kahvesi*
Harita Üzerindeki Yeri

Tuncer Bağışkan'ın aktarımına göre Veli'nin ve daha sonra Bardak'ın Kahvesi olarak anılan yer, Enver'in kahvehanesinin batısındaki köşesinde yer almaktaydı. (Bağışkan, 2017)

Araştırmacı Gazeteci Ahmet Okan ile yapılan görüşme sonucunda Bardak'ın Kahvesi olarak kullanıldıktan sonra da Yıldızlar Kahvesi olarak kullanılmıştır. Yıldızlar Kahvesi ve onun hemen yanında bulunan Enver'in Kahvesi'nin o dönemde açık hava sinemaları ve özel günlerde kurulan bayram yerleri ile yakın olması, bu iki kahvehaneyi oldukça önemli

kılmaktaydı. Hisarüstü'ndeki bu alanın özellikle eğlenceye ayrılmış gibi olduğu bilinmektedir.

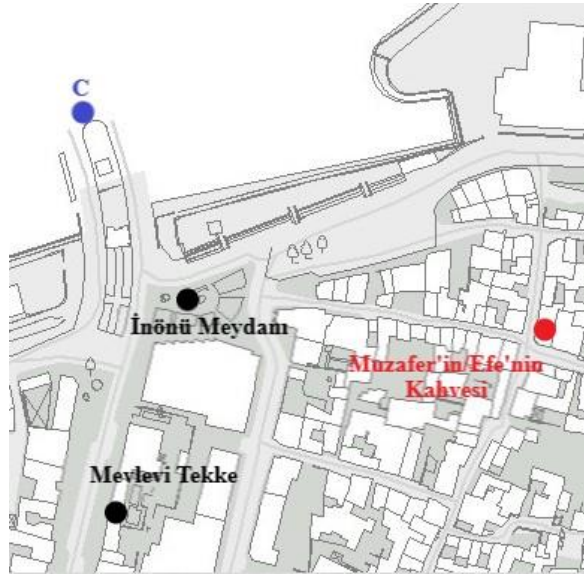
4.Gülbahar'ın Kahvesi

Şekil 29. Gülbahar'ın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Bu kahvehaneyi Gülbahar isimli bir kadının çalıştırdıktan sonra, 1934 yılından 1966 yılları arasında Ali Ahmet Babacan isimli kişi tarafından çalıştırıldığı bilinmektedir. Ali Bey'in kahvesinin müşterilerinin çoğu ise polislerdi. Özellikle Kıbrıs tarihinin önemli isimlerinden Dr. Fazıl Küçük'ün de en az iki günde bir bu kahvehaneye uğradığı bilinmektedir. Ali Bey 1966 yılında vefat ettikten sonra kahvehane Hüseyin Kuşo (Guşo)'ya devredilmiştir. (Cahit, 2001:24-25). Guşo kahvehanesini, daha sonra buradan taşıyınca burası da çorbacı olmuştur. (Ahmet Okan Ropörtaj)

5. Muzafer'in/Efe'nin Kahvesi

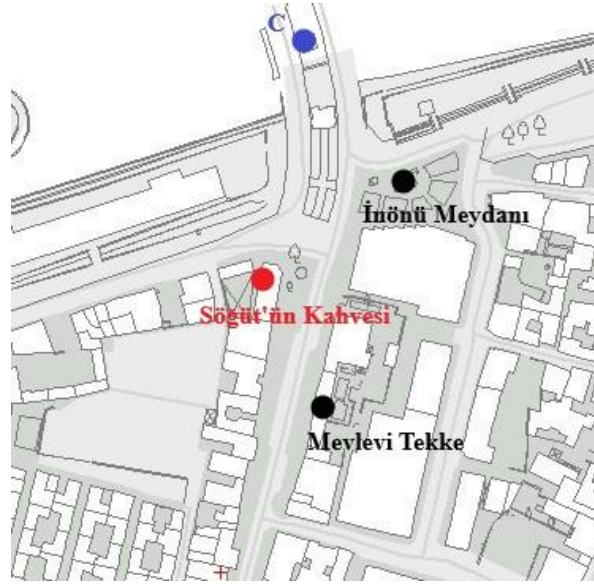

Şekil 30. Muzafer'in/Efe'nin Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Girne Kapısı'nda önceleri Ali Çavuş tarafından çalıştırılan kahvehane, daha sonra Muzafer'in kahvesi, 1950 yılında ise Muzafer tarafından Efe'ye devredilerek Efe'nin Kahvesi olarak kullanılmıştır. 1991 yılında, kahvehane kapanana kadar da Efe'nin kahvesi olarak anılmıştır (Cahit, 2001:49/55).

Ahmet Okan, özellikle Efe'nin Kahvesi'ni 'sosyal hayata damga vuran kahvehanelerden biri' olarak tanımlamaktadır. 'Kahveci Efe o zamanlar, kahvehanesinin yakınında bulunan ve İngiliz Dönemi'nde yapılmış olan kaldırımsız bir plaka üzerine sandalyelerini koymakta idi. Bu plakanın etrafına aynı zamanda seyyar satıcılar da toplanmakta idi.' (Ahmet Okan Röportaj).

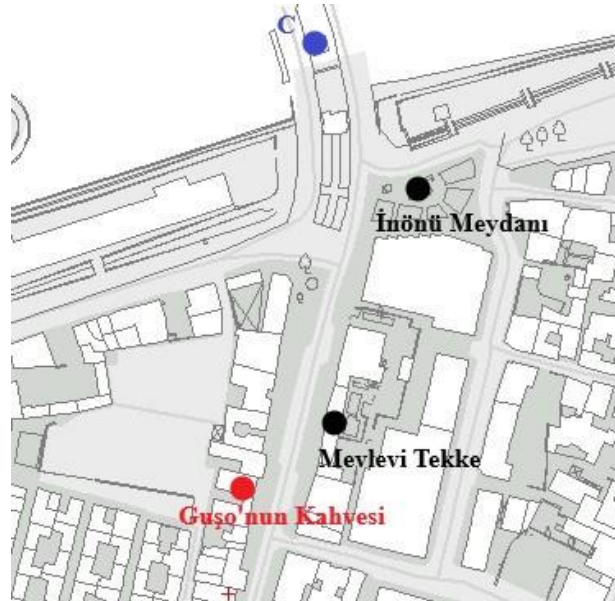
6. Söğüt'ün Kahvesi

Şekil 31. Söğüt'ün Kahvesi Harita Üzerideki Yeri

Girne Kapısının güneybatısında, günümüzdeki Ziraat Bankası binasının yerinde, 1934-35 yıllarında inşa edilmiş tek katlı, kuzey-güney doğrultulu dikdörtgen yapı, önce Söğüt'ün Kahvesi, daha sonra da lokanta ve pastane olarak kullanılmıştır. Ancak, bu tek katlı bina, 1980 yılında yıkılarak yerine betonarme, dört katlı banka binası (Ziraat Bankası) inşa edilmiştir (Tuğun, Turkan, 2020:52/54).

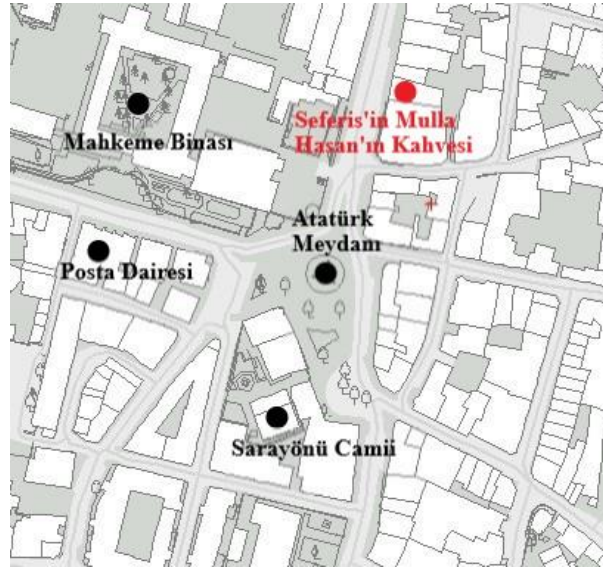
7. Guşo'nun Kahvesi

Şekil 32. Guşo'nun Kahvesi Harita Üzerideki Yeri

Gülbahar'ın kahvesi olarak ünlenen, daha sonra Ali Babacan'ın çalıştırdığı kahvehane, Guşo'nun kahvesine de ev sahipliği yapan ilk yer olsa da son durağı dönemin en işlek caddesi olan Girne Caddesi olmuştur (Ahmet Okan Ropörtaj).

8.Seferis'in/Mulla Hasan'ın Kahvesi

Şekil 33. Seferis'in/Mulla Hasan'ın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Neriman Cahit'in mullanın oğlu ile yaptığı röportajda 'O kahvenin ilk sahibi Seferis'miş, babam kahveyi ondan kiralamış' ifadeleri yer almaktadır (Cahit,2001:64). Yolga ise Mulla Hasan'ın Kahvesi'ni 'Cadde üzerindeki Mullahasan'ın kahvesinin kaldırım üzerine kondurulmuş çardağı caddeye bir kovboy kasabası havası verirdi. Lefkoşada bilinen en meşhur kahve Mulla Hasan'ın Kahvesi idi.' İfadeleri ile anlatmıştır (Yolga,2019:275).

Ferdi Sabit Soyer ise 2016 yılında kaleme aldığı bir yazıda 'Yakın geçmişte Lefkoşa'nın en tanınmış yerlerinden biri de Mulla Hasan'ın kahvehanesi idi. Burası yalnız Lefkoşalılar için değil, ama adanın her tarafından gelen insanların uğrak yeri idi. Kahveci Mulla Hasan çalışkan, işine titiz, cevval, esprileri ve bilgisi ile de çok sevilen bir insandı.' ifadelerine yer vererek bize Mulla Hasan'ın Kahvesi ve Mulla Hasan'ın kendisi ile ilgili bilgi vermiştir (Soyer, 2016).

Ahmet Okan ise o zamanlar tam polis karakolunun karşısında bulunan Mulla Hasan'ın Kahvesi'nde memleket meselelerinin tartışıldığı bir kahve olduğunu aktarmıştır. '1900'lü yılların başında Osmanlı Kırathanesi'nin üstlenmiş olduğu siyasi rol, 1950'li yıllara

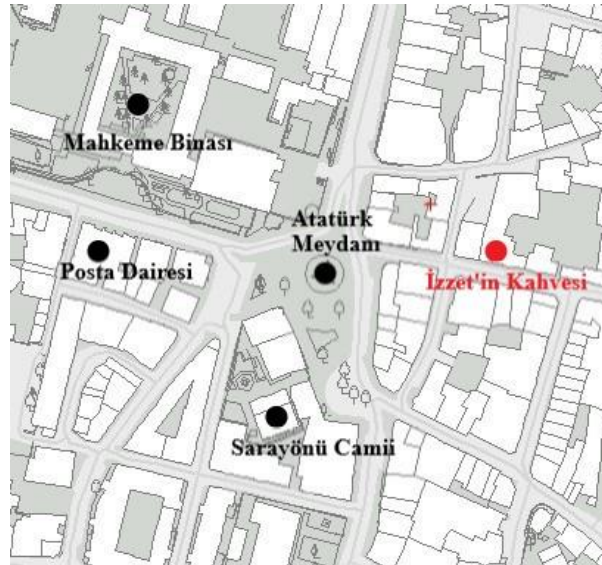
gelindiğinde Mulla Hasan'ın Kahvesi'ne geçmişti.' Okan, o zamanlar bazı suikast planlarının bile burada yapıldığını ifade etmiştir. (Ahmet Okan Ropörtaj)

‘Kıbrıs meselesini ve bu milli davayı ne Sarayönü'ndeki Mulla Hasan'ın kahvesinden, ne de Mağusa'daki Arap Salih'in kahvesinden dünyaya tanıtamayız.’ (Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi, 1993: 6368).

Şekil 34. Mulla Hasan'ın Kahvesi, (sağ üst köşe) (Ahmet Okan Kişisel Arşiv)

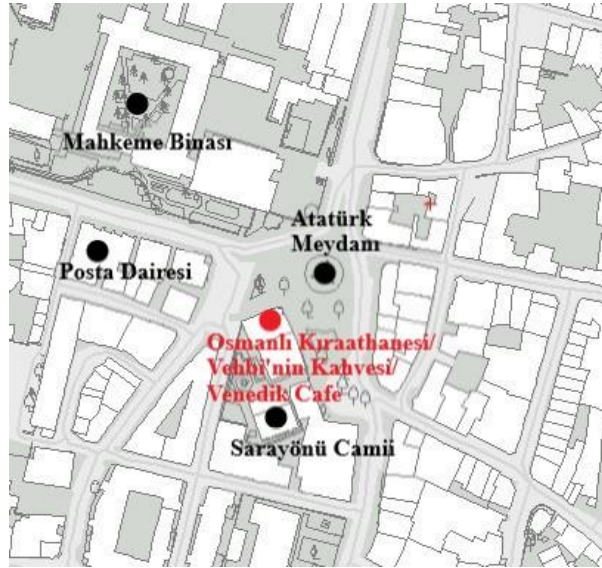
9. İzzet'in Kahvesi

Şekil 35. İzzet'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Neriman Cahit'in kitabında, Mehmet Talan'ın 'Şimdiki Şifa Eczanesinin yerinde' olarak tarif ettiği İzzet'in Kahvesi, Şifa Eczanesi kapandıktan sonra market olarak kullanılmaya başlamıştır (Cahit, 2001:28)

10. Osmanlı Kıraathanesi/Vehbi'nin Kahvesi/Venedik Caf 

Şekil 36. Osmanlı Kıraathanesi/Vehbi'nin Kahvesi/Venedik Caf 
Harita Üzerindeki Yeri

1993 yılına ait Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi'nde yer alan bir kayıttta Vehbi'nin Kahvesi'nin yer tarifine rastlanmıştır;

‘‘SERDAR DENKTAŞ: Lefkoşada - Vehbi'nin kahvesi vardır.

TAŞKENT ATASAYAN (Devamla) - Vehbi'nin kahvesi vardır şimdi Mulla Hasan'ın kahve yok da Vehbi'nin kahve vardır. UBP'nin altında.’’ (ss.6368).

Şekil 37. Osmanlı Kıraathanesi 1910'lu Yıllar (Altay Sayıl'ın Kişisel Arşivinden)

Ayrıca, bölge esnaflarından olan ve 1983 yılından beri bölgede faaliyet gösteren Ayşe Kaptan Eczanesi'nin sahibi tarafından verilen bilgiye göre de, günümüzde Venedik Café olarak kullanılan yerin 1980'li yıllarda Vehbi'nin Kahvesi olarak kullanıldığı öğrenilmiştir.

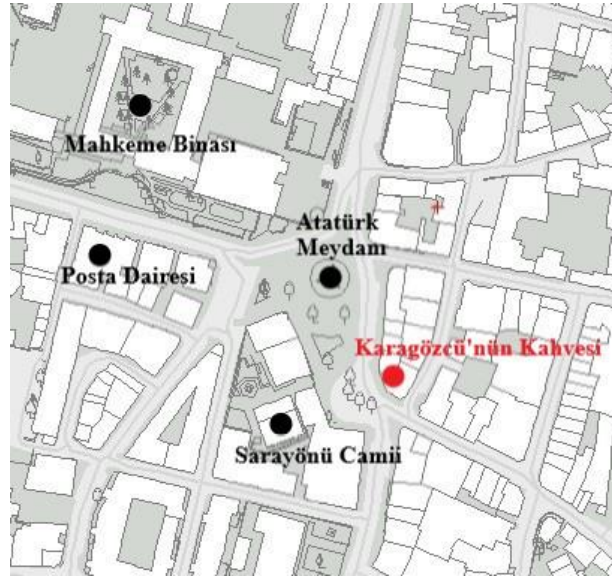
Ahmet Okan ile yapılan görüşme sonucu ise, Vehbi'nin Kahvesi'nden önce de burasının Osmanlı Kıraathanesi olduğu bilgisine varılmıştır. Ona göre burası, 1900'lü yılların başında Osmanlı Kıraathanesi olarak kullanılmaya başlanmış, 1950'li yıllardan sonra ise Vehbi'nin Kahvesi olarak kullanılmıştır.

Osmanlı Kıraathanesi olduğu zamanlarda, buraya dönemin ünlü aydınları ve entellektüelleri gelmekte idi; doktor, eğitimci ve gazeteciler gibi. 'Bu aydınların önce Jön Türkler, sonra İttihat ve Terakki sonra da Kuvayı Milliyeci oldukları bilinmekte idi. Çünkü Türkiye'deki ilerici gelişmeler nasıl gerçekleşmişse, Kıbrıslı aydınlar da onları takip ederlerdi ve Osmanlı Kıraathanesi'nde heyecanlı tartışmalar yaşanır'dı' (Ahmet Okan Röportaj).

Osmanlı Kıraathanesi'nin varlığına ilişkin yine 2013 yılında yayınlanmış 'Lefkoşa'da İngiliz Dönemi İmar Faaliyetleri' isimli Yüksek Lisans Tezi'nde, kısmında bu kahvehanenin adı geçmekte, Altay Sayıl ile yapılan kişisel görüşme aktarılmaktadır;

“1912 Lefkoşa sur içi haritasında Evkaf'a ait 50 numaralı parsel üzerinde kuzey ile doğu cephelerinde verandası güneyinde arka bahçesi olan ve Osmanlı kahvehanesi olarak kullanıldığı söylenen kare planlı yapı bulunmaktadır” (ss.75)

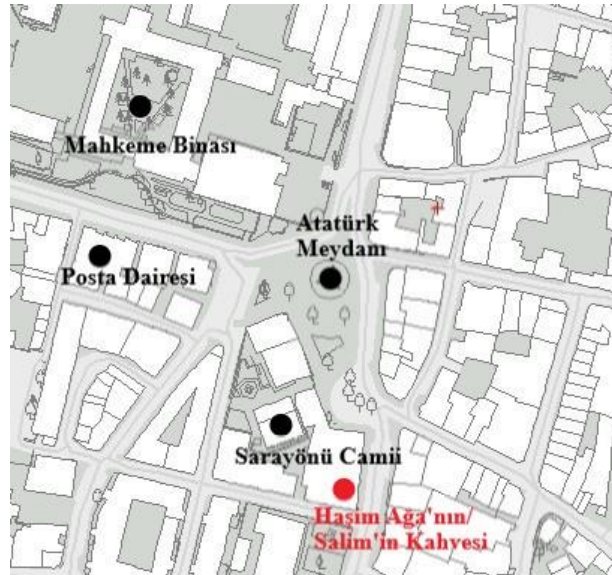
11. Karagözcü'nün Kahvesi

Şekil 38. Karagözcü'nün Harita Üzerindeki Yeri

Yekta Remzi Yektaoğlu, 'Şimdiki Kaptan Eczanesi'nin yanı' olarak tarif etmiş olduğu kahvehanedir (Cahit, 2001:30).

12. Haşim Ağa'nın/Salim'in Kahvesi

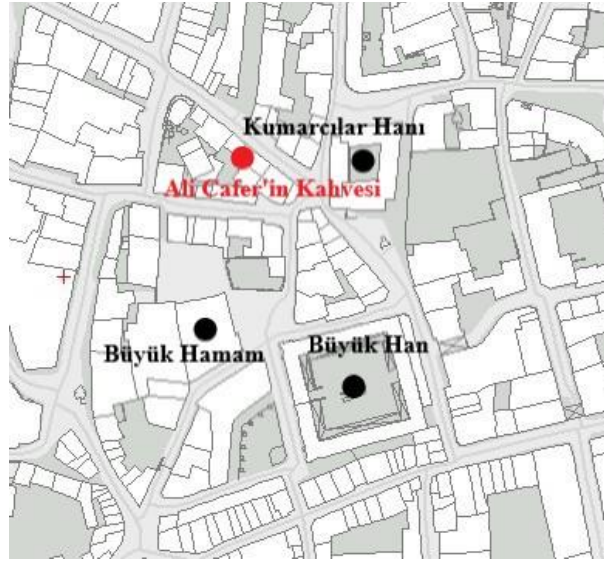

Şekil 39. Haşim Ağa'nın/Salim'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

2 Mart 1908 tarihli Mir'at-ı Zaman adlı gazetede 'Asmaaltı'nda Haşim Ağa'nın Kahvehanesi' başlıklı bir yazı olduğunu Neriman Cahit'in kitabından öğreniyoruz. 1932 yılına kadar hizmet verdiği bilinen ve Sarayönü'nde bulunan bu kahvehanenin, daha sonra

yine aynı bölgede olan başka bir cadde üzerine taşındığı bilinmektedir. Ancak daha sonra taşındığı bu bina günümüze gelmemiştir. Haşim Ağa'nın kahvehanesine 20 yıl kadar ev sahipliği yapan bu yer, daha sonra el değiştirerek Salim'in kahvesi olarak 1942 yılına hizmet vermeye devam etmiştir. Bu tarihten sonra ise, bu yerin Barclays Bankası ve Vakıflar Bankası olarak kullanıldığı bilinmektedir (Cahit, 2011:22-33).

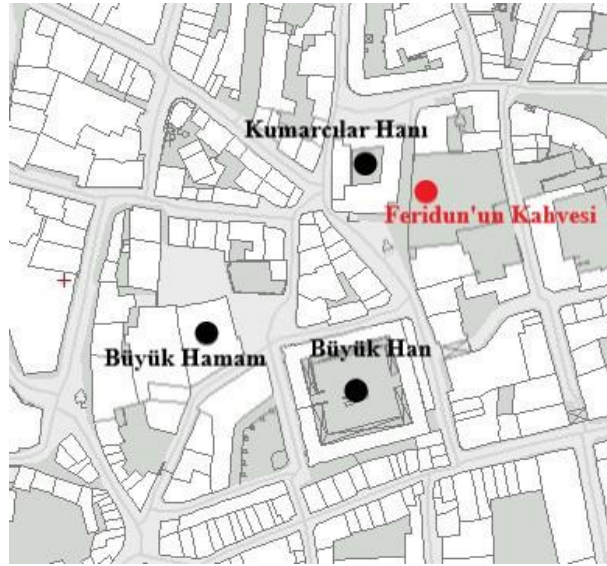
13.Ali Cafer'in Kahvesi

Şekil 40. *Ali Cafer'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri*

1932-33 yıllarında Asmaaltı'nda açılmış bir kahvehane olan Ali Cafer'in Kahvesi, bilardocuların uğrak yeri olmakla beraber siyasi tartışmaların da yapıldığı bir merkez niteliğinde idi. Kahvehaneyi eşi Rasiha Hanım ile birlikte işleten Ali Cafer, kahvede Karagöz ve Hacivat gösterileri de düzenlemekteydi. (Cahit, 2001:87/91).

14.Feridun'un Kahvesi

Şekil 41. Feridun'un Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Bölge esnafıdan edinilen bilgiye göre, Feridun Dayı'nın 2013 yılından sonra rahatsızlanıp İngiltere'ye taşınana kadar, burayı çalıştırmaya devam ettiği bilinmektedir.

15.Pehlivan'ın Kahvesi/Asmaaltı Kahvesi

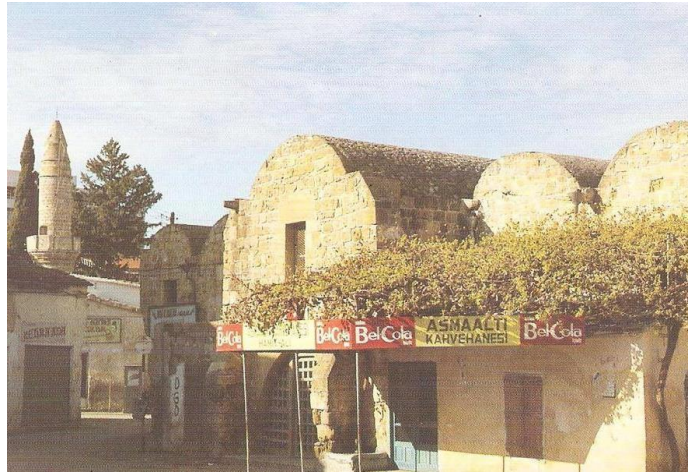

Şekil 42. Pehlivan'ın Kahvesi/Asmaaltı Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

1930'dan 1964 yılına kadar Asmaaltı Meydanı'nda bulunan Pehlivan'ın Kahvesi'nin Sabah 4'ten gece yarısına kadar açık olduğu bilinmektedir. Kahvede özellikle kış akşamları Meddah Mustafa Dayı'nın gösterileri ve İslam tarihine dair kitap okumaları yapılırdı (Cahit,2001:118/123).

Şekil 43. *Asmaaltı Kahvehanesi, 1930 (Ahmet Okan Arşivi)*

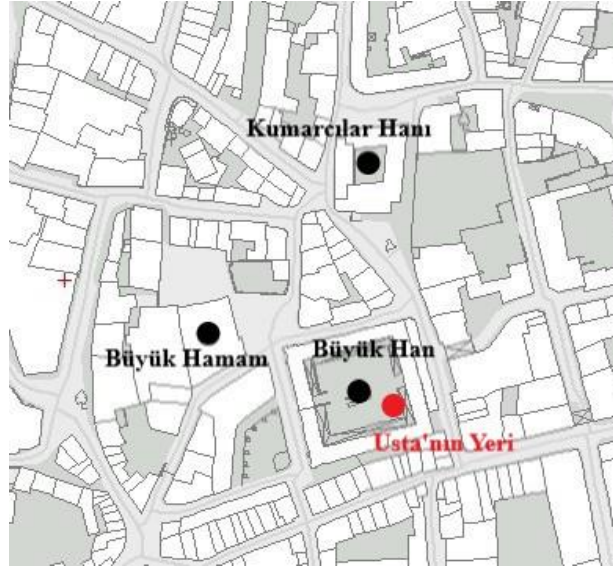
Şekil 44. *Asmaaltı Kahvehanesi Eski Görünümü (Ahmet Okan Arşivi)*

Şekil 45. *Asmaaltı Kahvehanesi, (Eski Eserler ve Müzeler Dairesi Arşivi)*

Lefkoşa'nın en ünlü kahvehanelerinden biri olan Asmaaltı Kahvehanesi, Kumarcılar Hanı'nın girişinde yer almaktaydı. Burada aynı zamanda müzisyenler ve sünnetçiler toplanırdı. Onlara ihtiyacı olanlar Asmaaltı'na gelirdi (Bağışkan, 2005).

16.Usta'nın Yeri

Şekil 46. Usta'nın Yeri Harita Üzerindeki Yeri

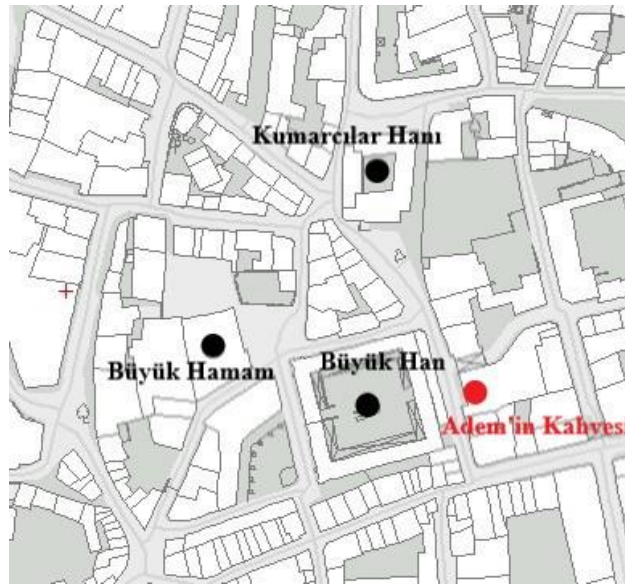
Günümüzde varlığını sürdürmekte olan Usta'nın Yeri ile ilgili bilgiler, mekanın sahibi Ahmet Kanan'ın oğlu ve günümüzde kahvehaneyi çalıştırmakta olan Mehmet Kanan ile yaptığım sohbet sonucu elde edilmiştir. Mehmet Bey, babasının esasen ayakkabıcı olduğunu, bu yüzden kendisine Ahmet Usta olarak hitap edildiğini, kahvenin adının da bu nedenle Usta'nın Yeri olduğunu aktarmıştır.

Şekil 47. Usta'nın Yeri (tr.m.wikipedia.org)

Edinilen bilgiye göre günümüzde, Büyükhan'ın içerisinde faaliyet göstermeye devam eden kahvehane önceleri, Büyükhan'ın dışında yer almakta idi. Bu kahvehane önceden yine Ahmet Bey'in ayakkabıcı dükkanı idi. Ancak sanayileşmenin bir sonucu olarak görülen hazır satışı olan talebin artması sonucu Ahmet Bey, ayakkabı dükkanını 1990 yılına gelindiğinde kahvehaneye çevirmiştir. Büyükhan'ın 2002 yılında restorasyonu tamamlandıktan sonra ise şimdiki yerine taşınarak hizmet vermeye devam etmiştir.

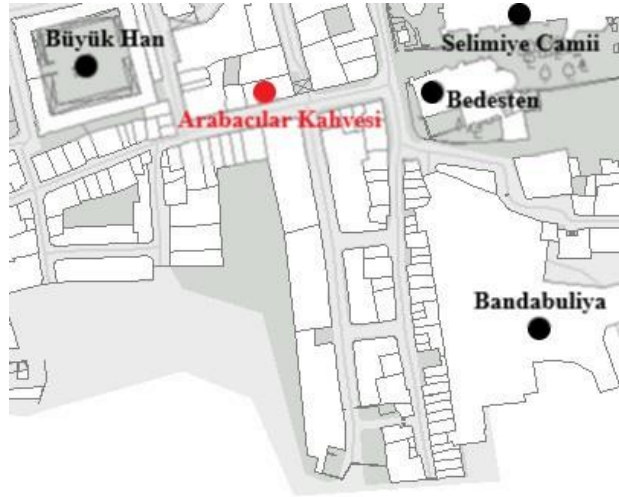
17. Adem'in Kahvesi

Şekil 48. Adem'in Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Usta'nın Yeri isimli kahvehaneyi işleten Mehmet Kanan tarafından edinilen bilgiye göre Adem'in Kahvesi, Büyükhan'dan Asmaaltı Meydanı'na doğru çıkılan kapısının hemen karşısında, 1963 yılından 1974 yılına kadar varlığını sürdürmüştür.

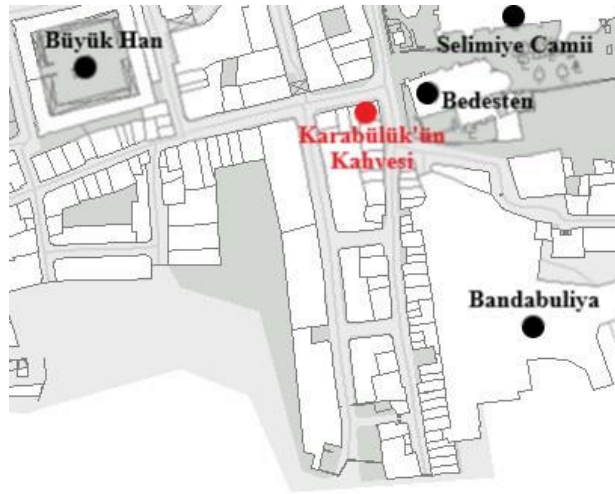
18. Arabacılar Kahvesi

Şekil 49. Arabacılar Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Bölge esnafı ile yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan bilgiye göre bu kahvehane, çarşıya olan yakınlığı sebebi ile arabacıların müşteri bekledikleri bir kahvehane idi.

19. Karabülük'ün Kahvesi

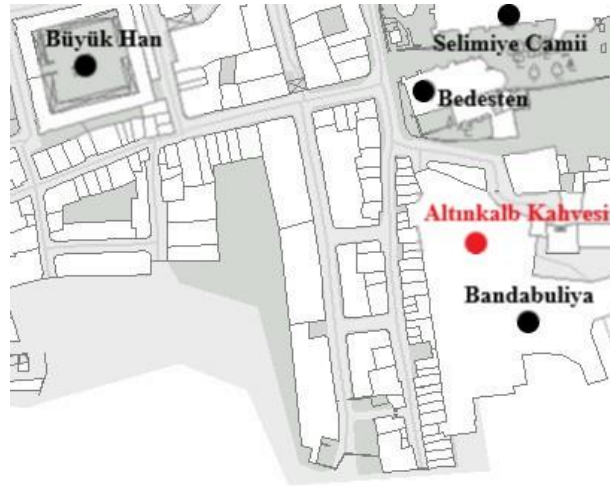
Şekil 50. Karabülük'ün Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Özellikle çarşıya yakın olması sebebiyle çarşıya gelenlerin sıkça uğradığı ve arabacıların müşteri beklediği kahvehanelerden biriydi (Hikmetağalar, 2005:195). 21 Aralık 1963 yılında vurularak şehit edilen Karabülük'ten sonra (Yorgancıoğlu, 2015:273), kahvehane 1980'li yıllara kadar Enver Kaya tarafından çalıştırılmıştır (Cahit, 2001:26).

Şekil 51. *Karabülük'ün Kahvesi (Kişisel Arşiv)*

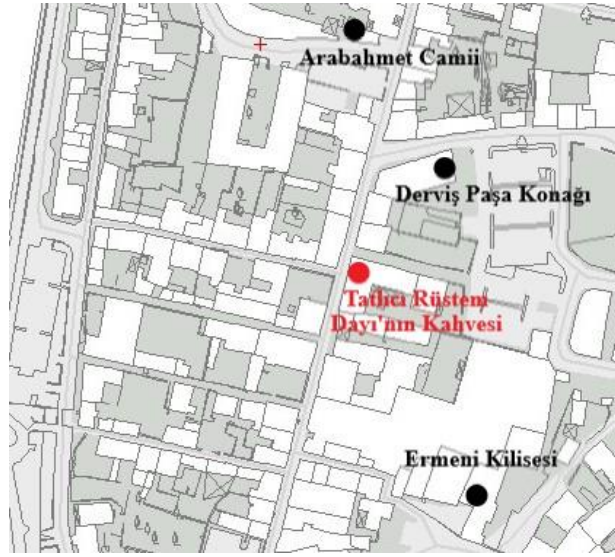
20. Altınkalb Kahvesi

Şekil 52. *Altınkalb Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri*

Günümüzde Surlariçi Bölgesi'nin en önemli yerlerinden biri olan Bandabuliya isimli pazar yerinin içinde bulunan bu kahvehanenin 2000 yılından beri Mustafa Altınkalb tarafından çalıştırılmaktadır. Mustafa Bey'in bizzat kendisinden alınan bilgiye göre burası, 1978 yılından beri farklı kişiler tarafından işletilmiş olsa da, hep kahvehane olarak kullanılmıştır.

21. Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi

Şekil 53. Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi Harita Üzerindeki Yeri

Bölge sakinleri tarafından, Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvehanesi'nde, kahvenin yanında özellikle Kıbrıs düğünlerinde gelenlere ikram edilen baştiç yiyeceğinden de yapıлып sattığı bilinmektedir.

Yapılan araştırmalar ve tespitler sonucunda bölgede bulunan, günlük yaşamın bir parçası haline gelerek, halkın sıkça vakit geçirdiği yerler olarak zaman içinde birden fazla işlev kazanmış olan kahvehanelerin sayıca fazla olduğu ve yine halk tarafından sıkça kullanılan kamusal alanlar, ibadet alanları, meydanlar ve ticari mekanlar gibi günlük yaşamın bir parçası olan işlevsel mekanlara yakın olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Ancak, günümüze gelindiğinde geleneksel kahvehanelerin bölgede yok denecek kadar azalmış olduğu gözlemlenmektedir.

Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin Güncel Durumları

Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehanelerle ilgili yapılan geniş bir literatür taraması ile yazılı kaynaklar incelenmiş, bu yazılı kaynakların oldukça kısıtlı olması nedeni ile de gözlem, kişisel görüşmeler ve kişisel fotoğraf arşivlerinin taranması gibi nitel araştırma yöntemlerine başvurulmuştur. Elde edilen bilgiler doğrultusunda yapılan alan gezileri ve fotoğraflama yöntemleri ile güncel durumları; yer tespitleri, mekansal ve yapısal özellikleri, güncel görünüşleri ve fonksiyonları belgelenmiştir (Tablo 6).

Tablo 6.

Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehanelerin Güncel Görünüm Ve Fonksiyonları

	<u>Fotoğraf</u>	<u>Kahvehane</u> <u>Orijinal Adı</u>	<u>Güncel</u> <u>Fonksiyonu</u>
1.		Eğlenceli Mehmet'in Kahvesi/Halide'nin Kahvesi	Kullanılmıyor
2.		Enver'in Kahvesi	Mobilyacı
3.		Veli'nin Kahvesi/ Bardak'ın Kahvesi/ Yıldızlar Kahvesi	Kullanılmıyor
4.		Gülbahar'ın Kahvesi/ Ali Babacan Kahvesi/ Guşo'nun Kahvesi	Kullanılmıyor
5.		Guşo'nun Kahvesi (Son Lokasyonu)	Teknoloji Mağazası

6.		<p>Muzafer'in Kahvesi/ Efe'nin Kahvesi</p>	<p>Ombudsman Binası</p>
7.		<p>Söğüt'ün Kahvesi</p>	<p>Ziraat Bankası</p>
8.		<p>Seferis'in Kahvesi/ Mulla Hasan'ın Kahvesi</p>	<p>Kullanılmıyor</p>
9.		<p>Karagözcü'nün Kahvesi</p>	<p>Kullanılmıyor</p>
10.		<p>İzzet'in Kahvesi</p>	<p>Market</p>
11.		<p>Haşim Ağa'nın Kahvesi/ Salim'in Kahvesi</p>	<p>Kullanılmıyor</p>

12.		Altınkalb Kahvehanesi	Kahvehane
13.		Osmanlı Kiraathanesi/ Vehbi'nin Kahvesi/ Venedik Cafe	Cafe
14.		Adem'in Kahvesi	Mağaza
15.		Usta'nın Yeri	Kahvehane

16.		Ali Cafer'in Kahvesi	Kullanılmıyor
17.		Pehlivan'ın Kahvesi/ Asmaaltı Kahvehanesi	Kahvehane
18.		Arabacılar Kahvesi	Market
19.		Karabülük'ün Kahvesi	Market
20.		Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi	Kullanılmıyor
21.		Feridun'un Kahvesi	Kullanılmıyor

Yapılan alan çalışmaları sonucunda Kuzey Lefkoşa Surları Bölgesi'nde var olduğu bilinen geleneksel kahvehanelerden 21 adetinin yer tespiti yapılmış güncel durumları fotoğraflama yöntemi ile belgelenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda bu geleneksel kahvehane mekanlarının büyük bir kısmının kullanılmadığı, bazılarının farklı işlevler ile kullanılmaya devam ettiği tespit edilmiştir. Ancak bu mekanlardan 2 tanesi hala kahvehane olarak kullanılmaya devam ederken, 2 tanesinin de yeni nesil kahve mekanı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 7.

Tespit Edilen Geleneksel Kahvehanelerin Yapısal Durum Tespitleri

Kahvehane	Yerine yeni bina yapılmış	Yerinde mevcut- Kullanılmıyor	Farklı bir fonksiyon ile kullanılıyor	Kahvehane olarak kullanılıyor	Yeni nesil kahve mekanına dönüştürmüş
Eğlenceli Mehmet'in/ Halide'nin Kahvesi		√			
Enver'in Kahvesi	√				
Veli'nin/Bardak'ın Kahvesi/ Yıldızlar Kahvehanesi	√				
Gülbahar'ın/ Ali Babacan'ın/ Guşo'nun Kahvesi		√			
Guşo'nun Kahvesi (Son Lokasyon)			√		
Muzafferi'in/ Efe'nin Kahvesi	√				
Sögüt'ün Kahvesi			√		
	√				

Seferis'in/ Mulla Hasan'ın Kahvesi					
Karagözcü'nün Kahvesi	√				
İzzet'in Kahvesi			√		
Haşim'in/Salim'in Kahvesi	√				
Altınkalb Kahvehanesi				√	
Osmanlı Kırathanesi/ Vehbi'nin Kahvesi					√
Adem'in Kahvesi	√				
Usta'nın Yeri				√	
Ali Cafer'in Kahvesi		√			
Asmaaltı Kahvehanesi					√
Arabacılar Kahvesi			√		
Karabülük'ün Kahvesi			√		
Tatlıcı Rüstem Dayı'nın Kahvesi		√			
Feridun'un Kahvesi		√			

Yapılan alan çalışmaları ve kişisel röportajlar sonucunda ise Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde varolduğu bilinen geleneksel kahvehaneler arasından yer tespiti yapılan bu 21 adet geleneksel kahvehane mekanlarının büyük bir kısmı orijinal halini korurken, bu mekanlardan bazılarının yıkılıp yerine yeni bina yapıldığı tespit edilmiştir.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Geleneksel Kahvehanelerden Yeni Nesil Kahve Mekanlarına Geçiş Mekanları Olarak Kiraathaneler

Osmanlı Hakimiyet Dönemi ile yaşamımıza girdiği kabul edilen kahvehanelerin ve sanayi devrimi ile küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni nesil kahve mekanlarının analiz edilebilmesi için, bu kısımda Kıbrıs tarihi açısından önemli olan olaylar incelenerek, Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde yaşanan değişim ve gelişim süreci sosyal, kültürel, ekonomik, çevresel ve yapısal etkenler göz önünde bulundurularak incelenecektir.

Kahvehanelerin 1571'deki Kıbrıs'ın fethi sonrası Osmanlı aracılığı ile iskan politikalarının bir sonucu olarak gelmiş olabileceği gibi 1974 yılında gerçekleştirilen Kıbrıs Harekatı'nı sonrası gerçekleştirilen iskan politikalarının da Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde ve buradaki kahve mekanları üzerinde önemli bir etkisi olmuştur.

1571 yılının hemen sonrasında yaşandığı gibi 1974 sonrası da, Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a 1975 yılından başlayarak 2000'li yıllara kadar devam eden göç hareketleri başlamıştır. Yapılan göçler ve göçmenler dönemsel olarak ve nitelik bakımından farklılık gösterdiğinden üç farklı grup halinde ele alınarak incelenmektedir. Birinci grup, 1974 Harekatı'nda görev aldığı için Kıbrıs'a yerleşme hakkı tanınmış bireyler ve ailelerden oluşurken, ikinci grup ise harekât sonrası ortaya çıkan nüfus ve işgücü eksikliğini gidermek için planlı olarak Türkiye'den getirilmiş göçmenlerden oluşmaktadır. Üçüncü grup ise, ekonomik nedenlerle göç ederek adaya yerleşen kişilerden oluşmaktadır (Şahin, 2013:617).

Bahsi geçen birinci ve ikinci grup Kıbrıs Türk kültürüne adapte olmuş, Kıbrıs Türk toplumunun yapısına uyum sağlamıştır. Ancak, üçüncü grup ile Ada'ya özellikle 1990 yılından sonra göç edenler için, adaptasyon süreci aynı şekilde sonlanmamıştır. Üçüncü grup, Kıbrıs Türk kültür ve toplum yapısına uyum sağlamak yerine kendi kültürlerini adaya yerleştirme girişimlerinde bulunmuştur. Bu durum toplum arasında kültürel uyuşmazlığa yol açmıştır.

Aynı zamanda, İngiliz Dönemi'nde 1960'lı yıllardan itibaren kentin sınırlarını surlarına doğru genişletmeye başlaması ile Surlariçi Bölgesi'ni terk etmeye başlayan orijinal kullanıcıların sayısı, 1974'ten sonra hızla artmaya başlamıştır. Harekat sonrası Kıbrıs'ı ve Başkent Lefkoşa'yı ortadan bölen Yeşit Hat, Surlariçi Bölgesi'nde de mekansal bölünmüşlüğe neden olmuştur. Sınır hattının yakınlığı ise bölgede güvensizliğe neden olmuş, bu nedenle de bölge nüfusunda azımsanamayacak bir azalma yaşanmıştır. Diğer bir yandan 1990'lı yıllarda bölgeye gelen otobüslerin güzergahının değişmesi ile halkın bölgeye gelmesi zorlaşmış, bölgenin kullanım sıklığı değişmiştir.

Nüfusu azalan bölgede kahvehanelerin sayısı da giderek azalmıştır. Neredeyse boş kalan bölgeye yeniden canlılık kazandırmak için ise göç eden kişiler yerleştirilmiştir. Bu durumun bir sonucu olarak Surlariçi Bölgesi zaman içinde, yerel halkın ikamet etmekten kaçındığı bir bölge haline gelmiştir.

Buna karşılık, göçmenlerin göç ettikleri yere kendi kültürlerini taşımaları ile, buna bağlı olarak bölgenin orijinal kimliğinin dönüşmesi genellikle görülen bir durum olarak nitelendirilmektedir (Akıncı, vd. 2015: 69). Bu nedenle adaya çalışmak için gelen göçmen ailelerin ikamet etmekte olduğu Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi değişime uğrayıp, ayrı bir kültürel yapıya bürünerek kent kimliğinin dönüşmesine neden olmuştur.

Kentin silüetini ve dokusunu oluşturan faktörler, yaşayanların kültürel yapısının birebir yansıması olarak kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti aracılığı ile adada ve bölgede görülmeye başlayan kahvehanelerin Osmanlı kültürünün bir yansıması olduğu gibi, bu göçmen topluluklarının da kültürel yapısına uygun olarak Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Kırathane, Dernek ve Lokal gibi, kahvehane mekanlarının yerini alacak mekanlar görülmeye başlamıştır.

Osmanlı kültüründe 19. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'daki okuma salonlarına paralel olarak ortaya çıkan kırathaneleri kahvehanelerden ayıran en temel özellik 'okumak' idi (Bırsel, 1983:622). 1974 yılında Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'ne Türkiye'den gelen göçmenlerin yerleşmeye başlaması ile 2000'li yılların başında, bölgeye yeni nesil kahve mekanlarının açılmaya başlamasına kadar Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde geleneksel kahvehanelerin yerini bu kırathaneler almıştır. Özellikle adaya adapte olamayan göçmenlere

kendi kültürlerinden birşeyler sunan, kendilerini buldukları yere ait hissettiren bu tanıdık mekanlar bölgedeki göçmen sayısı arttıkça artmaya devam etmiştir.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan kıraathaneler mekansal olarak kahvehanelerle benzerlik göstermektedir. Mutfak alanı ile kapalı kullanım alanının bir arada bulunduğu tek mekandan oluşan (Şekil 54), dikdörtgen veya kare planlı, yüksek tavanlı ve geniş pencereyi iç mekan ile hemen kapısının önünde bulunan açık kullanım alanından oluşmaktadır (Şekil 55).

Şekil 54. Çukurova Kıraathanesi İç Mekan Görünümü (Mine Keten)

Şekil 55. Beyaz Ev Kıraathanesi Açık Kullanım Alanı (Mine Keten)

Burada bulunan kıraathanelerde, kahvehanelerde olduğu gibi günlük gazeteler okunmakta, güncel konular konuşulmakta olsa da, mekan içerisinde bulunan ve genellikle dışarıdan görülemeyecek bir şekilde konumlandırılarak kurulan sende katı ile (Şekil 56), kahvehanelerde de keyifli vakit geçirmek için oynanan tavla, okey ve kağıt oyunlarının ortaya para koyularak oynandığı tespit edilmiştir (Şekil 57). Öyle ki, çoğu kıraathanenin adı veya yerini belli edecek tabelası dahi bulunmamakta (Şekil 58), dışarıdan bakıldığında içeriğinin görülmemesi için geniş pencereler perdelerle örtülmekte veya pencere camları karartılmaktadır (Şekil 59).

Şekil 56. Sende Katı Görünümü (Mine Keten)

Şekil 57. Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Kumar Oynanan Bir Kıraathane (Mine Keten)

Şekil 58. Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Bulunan İsimsiz Bir Kırcaathane (Mine Keten)

Şekil 59. Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde Bulunan Pencere Camları Karartılmış Bir Kırcaathane (Mine Keten)

Günümüzde mahalle aralarında, göze çarpmayacak şekilde konumlandırılmış ve yalnızca göçmen ailelerden oluşan bölge halkı tarafından kullanılan Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde bulunan kırcaathaneler, kahvehanelerin barındırdığı halkın sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayan ve günlük yaşamı kolaylaştıran işlevlerden arınarak, kumar oynanan 'faydasız' mekanlar haline gelmiştir.

Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesindeki Yeni Nesil Kahve Mekanları

Günümüzde Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nde bulunan yeni nesil kahve mekanlarının güncel durum tespitlerinin ve fotoğrafla yöntemi ile belgelenmesi için kapsamlı bir alan çalışması yapılmıştır. Bölgede yapılan alan çalışmaları sonucunda araştırmaya 16 adet

yeni nesil kahve mekanı dahil edilmiştir. Bu mekanlar; ‘café’ olarak tanımlanan ve yalnızca kahve türleri ile tatlı satışı yapan işletmelerin seçilmesi ile sınırlandırılmıştır.

Bölgede bulunan yeni nesil kahve mekanları ile ilgili daha önce yapılmış herhangi bir çalışma bulunmadığından, mekanlar ile ilgili bilgiler mekan sahipleri ve kullanıcıları aracılığı ile elde edilmiştir. İşletme sahipleri ve mekan kullanıcıları ile yapılan mülakatlar sonucunda bölge ile ilgili görüşleri ve Kıbrıs Türk kahve ve kahvehane kültürü ile bağları hakkında bilgi edinilmiştir.

Edinilen bilgiler doğrultusunda bölgenin, yeni nesil kahve mekanlarının varlık göstermeye başlamış olduğu tarih ile günümüze gelene dek geçirdiği değişim ve gelişim süreci, kent ve ülke tarihi de göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir. Yapılan mülakatlar ile de bölgenin gelişim süreci yeni nesil kahve mekanları ve kullanıcıları üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 8.

Yer Tespiti Yapılan Yeni Nesil Kahve Mekanlarının İsim Listesi

1.	Zahra Cafe
2.	Tipica Coffee Roasters
3.	Ovis Coffees Hisarüstü
4.	All The Perks
5.	Venedik Cafe
6.	Ovis Coffees Dikilitaş
7.	Gloria Jean’s Coffees
8.	Cafe No.3
9.	Red Orange Kiosk Espresso
10.	Fitcake Cafe
11.	David People Asmaaltı
12.	Tezgah Cafe/Nu Cafe
13.	Asmaaltı Cafe
14.	Latife Cafe
15.	Kumda Kahve

16. Özerlat Coffee

17. Banda Cafe

18. Luna Cafe

Bölgede yapılan alan çalışmaları sonucu, yerleri tespit edilen yeni nesil kahve mekanlarının, bölgedeki dağılımları, çevresel faktörler göz önünde bulundurularak harita üzerinde işaretlenmiştir. Bölgede sayıları azımsanamayacak seviyede olan yeni nesil kahve mekanlarının, günümüzde popüler mekanlar haline gelmesine sebep olan özellikleri ve nedenleri mekan sahipleri ve kullanıcıları ile yapılan görüşmeler sonucunda analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 9.

Yeni Nesil Kahve Mekanlarını Etkileyen Önemli Yapılar

1. Arabahmet Kültür Evi

2. Ermeni Kilisesi

3. Fransız Kültür Derneği

4. HASDER Halk Sanatları Arşiv ve Kütüphanesi

5. Arabahmet Art Studio

6. Kıbrıs Amerikan Üniversitesi

7. Derviş Paşa Konağı

8. Arabahmet Camii

9. Lefkoşa'da Sahne Kültür ve Kongre Merkezi

10. KKTC Cumhurbaşkanlığı ve Köşkü

11. Limasol Türk Kooperatif Bankası

12. Walled City Museum

13. İnönü Meydanı

14. Vakıflar Çarşısı

15. Mevlevi Tekke

16. Dr. Fazıl Küçük Müzesi

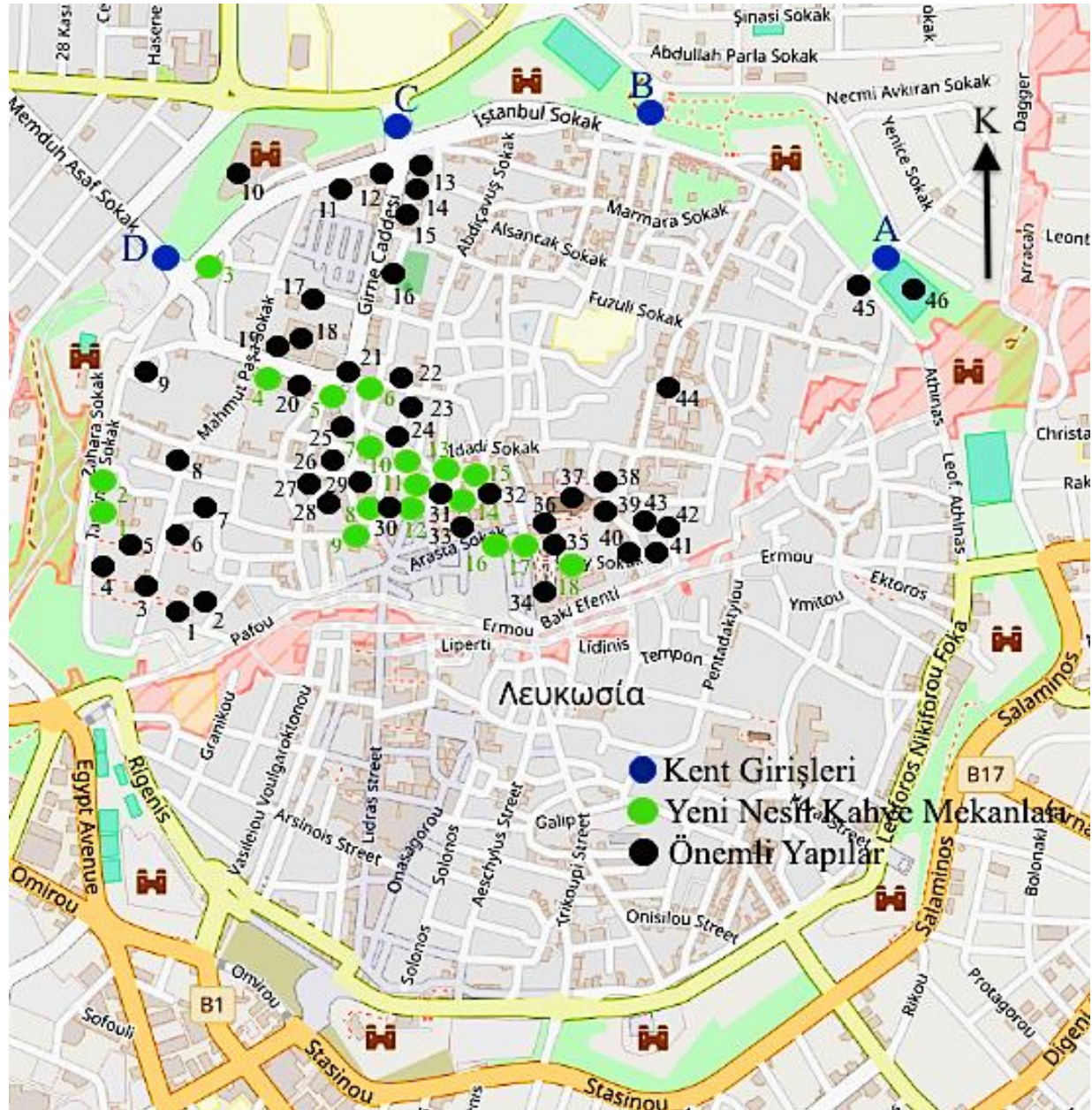
17. Işık Kitabevi

-
18. Mahkeme Binaları
-
19. Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası
-
20. Posta Binası
-
21. Atatürk (Sarayönü) Meydanı
-
22. Rauf Denktaş Üniversitesi
-
23. Laleli Camii
-
24. Nova Bank
-
25. Sarayönü Camii
-
26. Asbank Genel Müdürlük ve Merkez Şube
-
27. Western Union
-
28. Vakıflar İdaresi
-
29. Rüstem Kitabevi
-
30. Kumarcılar Hanı
-
31. İplikpazarı Camii
-
32. Büyük Hamam
-
33. Büyük Han
-
34. Bandabuliya
-
35. Bedesten
-
36. Selimiye Camii
-
37. Yunus Emre Enstitüsü
-
38. II. Mahmut Kütüphanesi
-
39. Ortaçağ Taş Eserleri Müzesi
-
40. Saçaklı Ev
-
41. Turizm ve Kültür Bakanlığı Dairesi
-
42. Eski Eserler ve Müzeler Dairesi
-
43. Haydarpaşa Camii
-
44. Lüzinyan Evi Müzesi
-
45. Budak Pastanesi
-
46. Çağlayan Parkı

Harita 2.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçı Bölgesi'nde Tespit Edilen Yeni Nesil Kahve Mekanları ve Önemli Yapıların Harita Üzerindeki Yerleri

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Lefkoşa_surları, yazar tarafından düzenlendi).

Harita üzerinde mavi ile 1'den 3'e kadar işaretlenmiş olan ve kentin sınırlarını çizen sur duvarlarına paralel olarak konumlandırılmış yeni nesil kahve mekanları, günümüzde bölgeye giriş yapmak için sıklıkla kullanılan kırmızı ile işaretlenmiş 1 numaralı kent girişinin yakınlarında konumlandırılmıştır. Özellikle bu kısmın tercih edilmesinin sebebi ise, çevresinde restoran, kültür merkezi, üniversite, park, sanat atölyeleri gibi yerlerin bulunması ile açıklanabilmektedir.

4 numaralı yeni nesil kahve mekanından 14 numaralı yeni nesil kahve mekanına kadar olan kısım ise, kentin her dönem merkez konumunu korumayı başarmış, harita üzerinde siyah 21 rakamı ile gösterilmiş olan Atatürk (Sarayönü) Meydanı ve etrafını, Asmaaltı Meydanı olarak anılan kısmı ve siyah 36 rakamı ile gösterilmiş Bandabuliya isimli çarşığı içine alanmaktadır. Yeni nesil kahve mekanlarının özellikle bu kısımda yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bunun nedeni, bu alanın özellikle 2008 yılında açılan Lokmacı Sınır Kapısı'na oldukça yakın olması ile açıklanabilmektedir. Ülkenin güneyi ile kuzeyi arasında yapılacak geçişlerin serbestleşmesi, bu alanlara olan talebi arttırmış, restoran, bar, eğlence mekanları, cafeler ve dükkanlar gibi mekanların açılmasına neden olmuştur.

Kıbrıs Türk toplumunun günlük yaşamının bir parçası olan kahve tüketme alışkanlığı doğrultusunda, günümüze gelindiğinde kahvehanelerin yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaya başladığı görülmektedir. Bu durumun en önemli sebeplerinden biri olarak, 1974 yılında yaşanan savaş sonrası Yeşil Hat ile ikiye bölünen ülkenin, başkent Lefkoşa'nın ve Surlarıçi Bölgesi'nin değişen durumu ile ikamet etmek için tercih edilmeyen bir bölge haline gelmesi sonrası nüfusu hızla azalmaya başlayan bölgeye, savaş sonrası yapılan iskan politikaları sonucu Ada'ya gelen göçmenlerin yerleştirilmesi ile dönüşmeye başlayan kent kimliğinin, 2000'li yılların başından itibaren, özellikle 2008 yılında bölgede bulunan Lokmacı Sınır Kapısı'nın açılması ile buradan yaya olarak yapılan geçişlerin serbest hale gelmiş olmasıdır. Bu sınırın açılması ile KKTC, sadece Ada'nın güneyinde yaşamını sürdüren toplumla değil, tüm dünya ile olan etkileşimini artırmaya başlamıştır. Diğer toplumlar ile etkileşimi artan ve dünyada yaşanan gelişmeleri daha yakından takip edebilmeye başlayan Kıbrıs Türk Halkı, küreselleşmenin etkilerini de daha fazla hissetmeye başlamıştır.

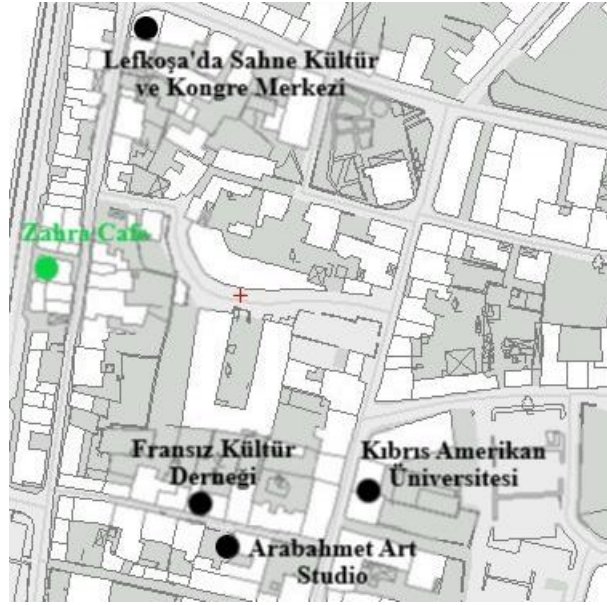
2008 yılında açılmış olan Lokmacı sınır kapısından yapılan geçişler bölgeyi yeniden canlandırmış, uzun yıllar bakımsız kalan bölgenin yeniden rağbet görmeye başlaması ile yenilenme ihtiyacının görünür hale gelmesine neden olmuştur. Ayrıca yine aynı dönemde yabancı yatırımcıların adaya olan ilgisinin artması ile turist sayısında da artış yaşanmıştır. Sahip olduğu tarihi doku ve özellikleri nedeniyle bölgeye olan talebin artması, yeni dükkanlar, mağazalar, restoranlar, cafeler, barlar gibi mekanların bu yıldan itibaren birbiri ardına yeniden açılmaya başlamasına neden olmuştur. Yeniden canlanmaya başlayan bölgeye yerli halkın da tekrardan ilgi göstermeye başlaması ile, Kıbrıs Türk toplumunun günlük yaşamının bir parçası olan kahve tüketme alışkanlığı doğrultusunda, tarihsel süreç içerisinde yaşanan değişimler nedeni ile bölgeye geleneksel kahvehaneler yerine yeni nesil kahve mekanları açılmaya başlamıştır.

Gelişmekte olan bir bölge olarak Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi, günümüzde bünyesinde barındırdığı restaurant, bar, kafe, restaurant gibi eğlence mekanları, eğitim kurumları, kültür merkezleri gibi mekanlar ile bölgeye olan ilgiyi her geçen gün artırmaktadır. Bunun yanında, bölgede bulunan kamu binaları ve iş merkezleri de yaşanan yoğunluğun bir parçasını oluşturmaktadır. Ayrıca son yıllarda bölgeye açılan butik oteller, yurt dışından gelen turistlere burada konaklama imkanı sunarak, bölgede bulunan mekanlarda daha fazla zaman geçirmelerine olanak sağlamaktadır. Yeni nesil kahve mekanları bu mekanlardan biri olmakla birlikte, küreselleşmenin bir sonucu olarak evrenselleşen kahve taleplerine cevap verebilen mekanlar olarak her milletten insane ev sahipliği yapmaktadır.

Kısaca küreselleşmenin etkisi ile değişen tüketim alışkanlıkları Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde de mekansal değişikliklere neden olmuş, Kıbrıs Türk Kültürü'nün bir parçası olan geleneksel kahvehaneler yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaya başlamıştır.

Tespit Edilen Yeni Nesil Kahve Mekanları Hakkında Elde Edilen Bilgiler

1. Zahra Cafe

Şekil 60. Zahra Café Harita Üzerindeki Yeri

Adını bulunduğu sokaktan alan Zahra, 2018 yılında Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nin Hisarüstü kısmına açılmıştır. Zahra Sokak'ta açılan ilk yeni nesil kahve mekanı olması ile öncü olma niteliğine sahiptir. Tipica Coffee Roasters ile komşu denecek kadar yakın bir konuma sahip olan bu tek katlı mekan, kullanıcılarına açık ve kapalı alan kullanımı sunmaktadır.

İşletme sahibinden edinilen bilgiye göre, bir yeni nesil kahve mekanı açmak için Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ni ve özellikle Hisarüstü'nde bulunan Zahra Sokak'ı tercih etmeleri, bölgenin sahip olduğu potansiyele olan inançları nedeniyle gerçekleşmiştir. Ayrıca, yapının zemin katta, yol kenarında ve kent girişlerinden birinin yakınında bulunuyor olması, bölgenin sahip olduğu potansiyel ile birlikte düşünülerek, bu lokasyonun bir yeni nesil kahve mekanına ev sahipliği yapabilecek ideal bir yer olduğuna kanaat getirilmiştir (Şekil 61).

Şekil 61. Zahra Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

Mekan kullanıcıları ile yapılan mülakatlarda, çoğunlukla espresso bazlı kahve türlerini tüketmeyi tercih ettikleri ve mekanı çoğunlukla 15:00-22:00 saatleri arasında ziyaret etmeyi tercih ettikleri öğrenilmiştir. Ayrıca farklı yaş gruplarından oluşan kullanıcıların, mekanın sunmuş olduğu çeşitli imkanlar nedeni ile tercih edildiği tespit edilmiştir; arkadaş toplantıları, kitap okumak, kahve tüketmek vs. Dekorasyon elemanları olarak yerel öğeler ile modern öğelerin bir arada kullanılması da kullanıcıya samimi bir ortam sunmaktadır.

Zahra, bulunduğu sokağın tamamına yayılan çeşitli etkinliklere öncülük eden, workhoplara ev sahipliği yapan bir mekan olarak kullanıcılarına farklı işlevler sunmaktadır (Şekil 62-63). Bunun yanında 'Zahrabox' olarak anılan ve aynı bina içinde bulunan salon içerisinde çeşitli sergiler düzenlemekte, kitap, heykel ve seramik gibi ürünlerin satışlarını gerçekleştirmektedir (Şekil 64-65).

Şekil 62. Zahra Sokak 2018 Yuka Blend Sokak Festivali (Zahra Sosyal Medya Hesapları)

Şekil 63. Zahra Sokak 2020 Crafts And Vintage Bazaar Etkinliği (Zahra Sosyal Medya Hesapları)

Şekil 64. Zahrabox Sergi Etkinliği (Zahra Sosyal Medya Hesapları)

Şekil 65. Zahrabox Kitap Satış Etkinliği (Zahra Sosyal Medya Hesapları)

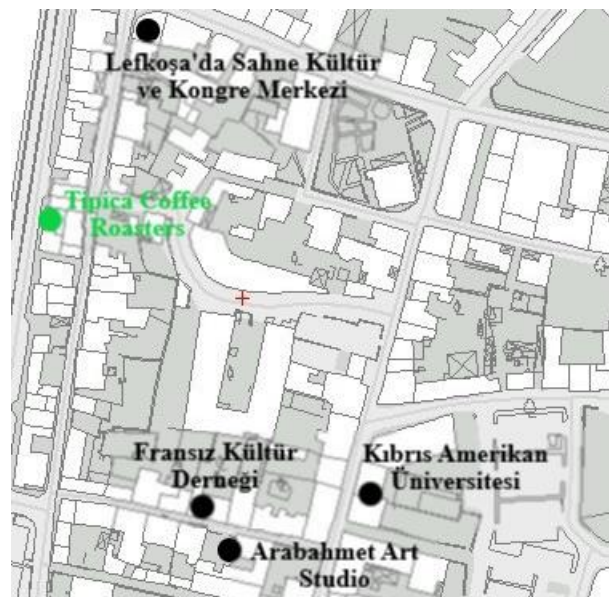
Ovis Coffees Hisarüstü'nün öncülüğünde başlayan canlılık Zahra'nın varlığı ile Zahra Sokak'ta devam ederek ivme kazanmıştır. Öyle ki, bir zamanlar yaya olarak yapılan gezintiler sırasında kullanılmaktan çekinilen sokak ışıklandırılarak (Şekil 66) tekrar kullanıma kazandırılmıştır. Yakın bir tarihte ise bölgenin yayalaştırılması talep edilmiştir ve konu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Şekil 66. Zahra Sokak Işılandırma (www.yeniduzen.com)

Bölgenin daha önce yapılmamış etkinliklere ev sahipliği yapmaya başlaması kentin imajının ve algısının değişmesine ve bölgeye daha fazla kişinin gelmesine neden olmuştur. Bu bağlamda Hisarüstü'nde bulunan yeni nesil kahve mekanları, varlığı ve etkinlikleri ile kent kimliğinin yeniden şekillenmesine yol açmıştır.

2. Tipica Coffees Roasters

Şekil 67. Tipica Coffee Roasters Harita Üzerindeki Yeri

2021 yılında açılmış olan Tipica Coffees Roasters, Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nin Hisarüstü kısmında bulunan Zahra Sokak'ta bulunmaktadır. İki katlı olan bu mekan kullanıcılarına açık ve kapalı alan kullanımı sunmaktadır. Mekan, kent girişlerinden birine olan yakınlığı, etrafında bulunan ve sıkça kullanılan farklı işlevli yapıların olması ile dikkat çekici bir noktada konumlanmaktadır.

İşletme sahiplerinden edinilen bilgilere göre, bir yeni nesil kahve mekanı açmak için Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ni tercih etme nedenleri, bölgenin gelişen yapısı ile artan kullanıcı sayısından dolayı gerçekleşmiştir. Ayrıca, yapının zemin katta, yol kenarında ve kent girişlerinden birinin yakınında bulunuyor olması, bölgenin sahip olduğu potansiyel ile birlikte düşünülerek, bu lokasyonun bir yeni nesil kahve mekanına ev sahipliği yapabilecek ideal bir yer olduğuna kanaat getirilmiştir (Şekil 68).

Şekil 68. *Tipica Coffee Roasters Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)*

Mekan kullanıcıları ile yapılan mülakatlarda, çoğunlukla espresso bazlı kahve türlerini tüketmeyi tercih ettikleri ve mekanı çoğunlukla 15:00-22:00 saatleri arasında ziyaret etmeyi tercih ettikleri öğrenilmiştir. Ayrıca farklı yaş gruplarından oluşan kullanıcıların, mekanı sunmuş olduğu çeşitli imkanlar nedeni ile tercih ettikleri bilgisine ulaşılmıştır; arkadaş toplantıları, kitap okumak (Şekil 69), kahve tüketmek vs. Ayrıca mekan, özellikle ikinci katta bulunan toplantı odası ile kullanıcılara ders çalışmak ve iş toplantıları düzenlemek için gereken ortamı da sunmaktadır (Şekil 70).

Şekil 69. *Tipica Coffee Roasters Kitap Okuyan Kullanıcı (Tipica Coffee Roasters Sosyal Medya Hesapları)*

Şekil 70. *Tipica Coffee Roasters İkinci Kat Toplantı Odası (Mine Keten)*

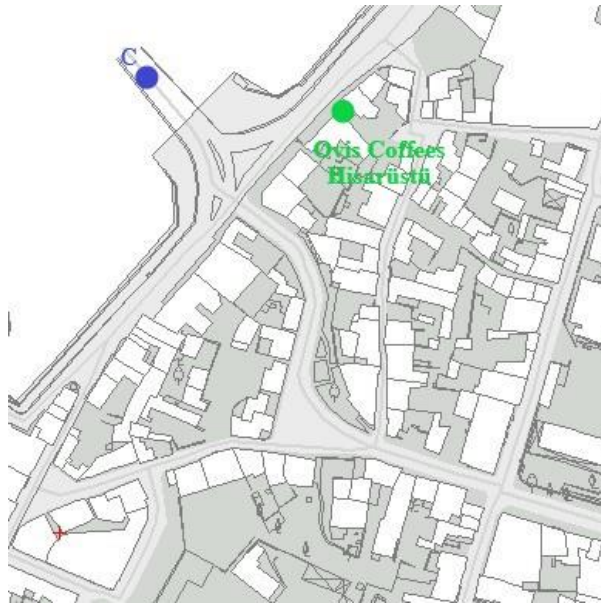
Tipica Coffees Roasters zemin katta bulunuyor oluşu, sokak ile iç içe olması, dikdörtgen planlı yapısı, geniş pencere ve yüksek tavanlı oluşu ile ve kahve hazırlamak için gerekli olan kısmın aynı oda içerisinde bulunuyor oluşu ile geleneksel kahvehanelerle benzerlik göstermektedir. Ancak iki katlı olması ile iç mimari ve dekorasyon özellikleri açısından geleneksel kahvehanelerden ayrılmaktadır. Modern mimari anlayışı ile dekore edilen mekanda duvar resimleri göze çarpmaktadır (Şekil 71).

Şekil 71. *Tipica Coffees Roasters İç Mekan Görünümü ve Duvar Resimleri (Tipica Coffee Roasters Sosyal Medya Hesapları)*

Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nin Hisarüstü kısmında, Zahra Sokak'ta bulunan Tipica Coffee Roasters, buranın canlılık kazanan ve talep görmeye başlayan bir bölge olması nedeni ile buraya açılmıştır. Bulunduğu çevrede açılan en yeni işletme olmasına rağmen bölgenin değişen ve değişmekte olan kimliğinin bir parçası olmuştur.

3. Ovis Coffees Hisarüstü

Şekil 72. *Ovis Coffees Hisarüstü Harita Üzerindeki Yeri*

Çok ortaklı bir işletme olan Ovis Coffees Hisarüstü, 2018 yılında açılmıştır. Çok katlı bir yapının zemin katında bulunan bu mekan kullanıcılarına açık ve kapalı alan kullanımını sunmaktadır. Mekan, kent girişlerinden birine olan yakınlığı ve etrafında bulunan diğer işlevsel yapılar ile dikkat çekici bir noktada konumlanmaktadır.

İşletme sahiplerinden edinilen bilgilere göre, bir yeni nesil kahve mekanı açmak için Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ni tercih etme sebepleri; bölgenin gelişmesi ve popülerlik kazanmaya başlaması ile kullanıcı sayısının artmaya başlaması olmuştur. Ayrıca, yapının zemin katta, yol kenarında ve kent girişlerinden birinin hemen yakınında bulunuyor olması, bölgenin sahip olduğu potansiyel ile birlikte düşünülerek, bu lokasyonun bir yeni nesil kahve mekanına ev sahipliği yapabilecek ideal bir yer olduğuna kanaat getirilmiştir (Şekil 73).

Şekil 73. Yol Kenarı Ovis Coffees Hisarüstü (Ovis Coffees Hisarüstü Sosyal Medya Hesapları)

Çoğunlukla espresso bazlı kahveleri tüketmeyi tercih eden ve mekanı 15:00-22:00 saatleri arasında ziyaret etmeyi tercih eden kullanıcılardan edinilen bilgilere göre mekan, kitap okumak (Şekil 74), iş toplantıları düzenlemek, kahve tüketmek gibi işlevsel eylemlere elverişli oluşu ve aynı zamanda canlı müzik etkinlikleri (Şekil 75) gibi kitlesel katılım gösterilen etkinliklere ev sahipliği yaptığından dikkat çeken bir mekandır.

Şekil 74. *Ovis Coffees Hisarüstü*'nde Kitap Okuyan Kullanıcı (*Ovis Coffees Hisarüstü Sosyal Medya Hesapları*)

Şekil 75. *Ovis Coffees Hisarüstü Canlı Müzik Etkinliği* (*Ovis Coffees Hisarüstü Sosyal Medya Hesapları*)

Bu yeni nesil kahve mekanı; zemin katta bulunuyor oluşu, sokak ile iç içe olması, dikdörtgen planlı yapısı, geniş pencereli ve yüksek tavanlı oluşu ile ve kahve hazırlamak için gerekli olan kısmın aynı oda içerisinde bulunuyor oluşu ile geleneksel kahvehanelerle benzerlik göstermektedir. Ancak, iç mimari ve dekorasyon özellikleri açısından farklılık göstermektedir. Brütalist mimari anlayışı ile tasarlanıp endüstriyel apliklerle donatılmış olan bu yeni nesil kahve mekanı duvar resimleri ile süslenmiştir (Şekil 76-77).

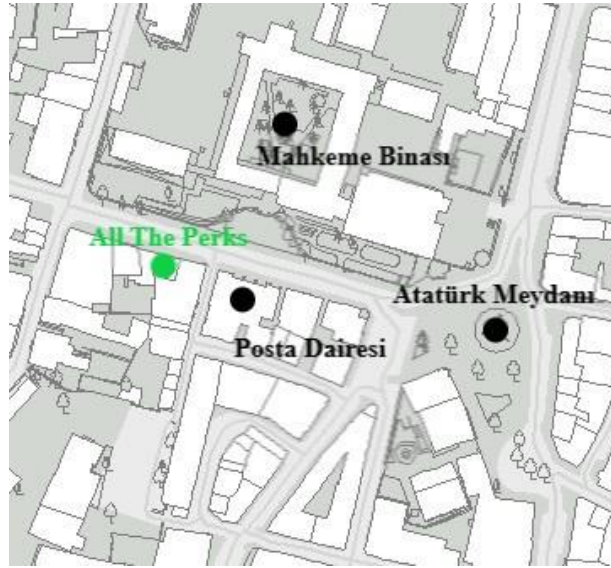
Şekil 76. *Ovis Coffees Hisarüstü İç Mekan Görünümü (Ovis Coffees Hisarüstü Sosyal Medya Hesapları)*

Şekil 77. *Ovis Coffees Hisarüstü İç Mekan Görünümü (Ovis Coffees Hisarüstü Sosyal Medya Hesapları)*

Ovis Coffees Hisarüstü'nün canlılık kazanmasına öncülük ettiği Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nin Hisarüstü kısmında bulunan bu yeni nesil kahve mekanı, bölgeye artan talep nedeni ile buraya açılmıştır. Böylelikle, bölgenin değişen ve değişmekte olan kimliğinin bir parçası olmuştur. Ayrıca, Ovis Coffees'in markalaşarak özel olarak hazırlanan kahvelerini üreterek Kıbrıs'ta yerli bir kahve markası yaratmış, böylelikle işletmelerinin sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamışlardır. Öyle ki aynı bölge sınırları içerisinde ikinci bir şubeye (Ovis Coffees Dikilitaş) sahip olan tek işletme olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. All The Perks

Şekil 78. All The Perks Harita Üzerindeki Yeri

2016 yılında açılan All The Perks, kullanıcılarına açık ve kapalı alan kullanımını sunan bir mekan olarak, bölgenin merkezi olarak kabul edilen Atatürk Meydanı'na oldukça yakın olması ve özellikle Mahkeme Binaları'nın hemen karşısında konumlanıyor olması ile dikkat çekmektedir.

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ve yakınlarda Mahkeme Binaları, Posta Dairesi, bankalar, emlak ofisleri ve iş hanları gibi iş merkezlerinin bulunuyor olması burada bir mekan açmaya karar vermelerinde etkili olmuştur. Ayrıca mekanın saat 15:00 civarı kapanıyor olmasıyla çalışma saatlerinin bölgede bulunan diğer yeni nesil kahve mekanlarına göre farklılık gösteriyor olması, mekanın hedef kitlesinin yakınlarda bulunan iş merkezlerinde çalışan kişiler olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Kullanıcılarının çoğunlukla Türk Kahvesi tüketmeyi tercih ettiği öğrenilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda genellikle kısa ziyaretler için tercih edildiği tespit edilmiştir. Bunun nedeni, kullanıcılarının yakın çevrede bulunan iş merkezlerinde çalışan kişilerden oluşması ve bu kişilerin mekanı kısa molalar veya öğlen araları için kullanıyor olmasıdır. Mekanın kısa molalar için kullanılıyor olması ise, kapalı kullanım alanının oldukça küçük olması nedeniyle çoğunlukla açık kullanım alanının kullanılması (Şekil 79), bu nedenle de kış

aylarından soğuk, yaz aylarında ise sıcak hava koşullarında kullanıcılarına konforlu bir oturma alanı sunamıyor olmasıdır.

Şekil 79. All The Perks (Mine Keten)

İç mimari ve dekorasyon yönünden dikkat çekici herhangi bir özelliği bulunmayan mekan plastik masa ve sandalyeler ile donatılmıştır. Ancak All The Perks, canlılık kazanmaya başlayan bölgede, uzun yıllar bakımsız ve boş kalan bir binanın yeniden kullanıma kazandırılması sonucu açılmış bir mekan olarak kentin kullanım sıklığının değişmesine katkı koyan, çevresine ve kente değer katan bir mekan olarak önemli bir yere sahiptir.

5. Venedik Café

Şekil 80. Venedik Café Harita Üzerindeki Yeri

1900'lü yılların başında Osmanlı Kiraathanesi olarak hizmet vermeye başlayan mekan daha sonra 1950'li yıllardan itibaren Vehbi'nin Kahvesi olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise Venedik Caf  olarak kullanılmaya devam etmektedir ( ekil 81). Ovis Coffees Dikilitaş ile komşu olan mekan, iki katlı bir yapının zemin katında bulunan ve kullanıcılarına yalnızca açık oturma alanı sunan bu mekan, Kuzey Lefkoşa Surlariçi Bölgesi'nin merkezi olarak kabul edilen Atatürk Meydanı'nda bulunuyor olması ile dikkat çekmektedir.

Şekil 81. Venedik Caf  (Mine Keten)

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ve yakınlarda Mahkeme Binaları, Posta Dairesi, bankalar, emlak ofisleri ve iş hanları gibi iş merkezlerinin bulunuyor olması, geleneksel bir kahvehane olarak köklü bir geçmişe sahip olan bu mekanın caf  olarak kullanılmaya başlanmasında etkili olmuştur.

Kullanıcılarının  oğunlukla Türk Kahvesi tüketmeyi tercih ettiği  renilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda sabahın erken saatlerinde genellikle emekli kişiler tarafından sabah kahvelerini içmek, gazete okumak ve tavla oynamak için tercih edildiği tespit edilmiştir ( ekil 82).

Şekil 82. Venedik Café Tavla Oynayan Kullanıcılar (Mine Keten)

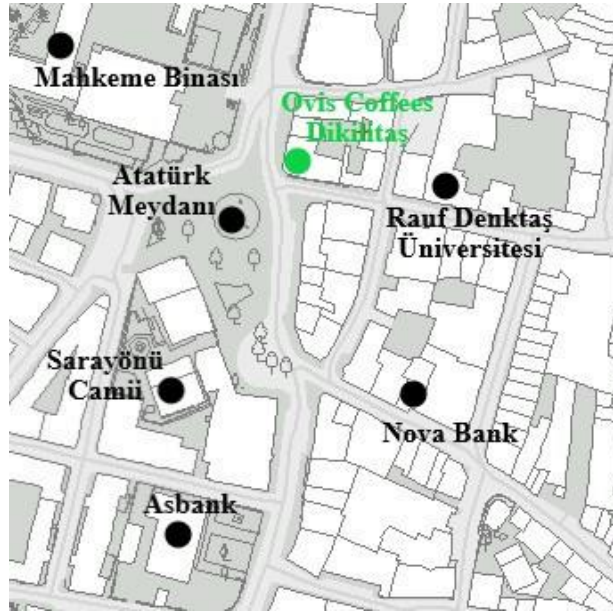
Günün geri kalan saatlerinde ise turistler ve üniversite öğrencileri tarafından da rağbet görmektedir. Bunun nedeni, Venedik Sütunu'nun bulunduğu alanı, üst katında üniversite olan Ovis Coffees Dikilitaş ile birlikte ortak kullanıyor olmasıdır (Şekil 83).

Şekil 83. Venedik Café ile Ovis Coffees Dikilitaş (www.northcyprusuk.com)

İç mimari ve dekorasyon yönünden dikkat çekici herhangi bir özelliği bulunmayan mekan plastik masa ve sandalyeler ile donatılmıştır. Ancak Venedik Café canlılık kazanmaya başlayan bölgede, eskiden kahvehane olarak kullanılan ve bu yönüyle de tarihi değere sahip olan bir mekanın kullanılmaya devam edilmesini sağlıyor olması yönünden çevresine ve kente değer katan bir mekan olarak önemli bir yere sahiptir.

6. Ovis Coffees Dikilitaş

Şekil 84. Ovis Coffees Dikilitaş Harita Üzerindeki Yeri

Ovis Coffees Dikilitaş, çok ortaklı bir işletme olan Ovis Coffees Hisarüstü'nün 2018 yılında açılmasından sonra ikinci bir şube olarak 2019 yılında aynı bölgeye içerisinde, Atatürk Meydanı'nda açılmıştır. Çok katlı bir binanın zemin katında bulunan bu yeni nesil kahve mekanının üst katında bir üniversite bulunmaktadır ve Ovis Coffees Dikilitaş bu üniversite ile yapılan işbirliği sonucunda açılmıştır. Kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunan bu mekan, üniversite öğrencilerine yönelik tasarlanmış olmasına rağmen, tarih boyunca her dönem kentin merkezi olan Atatürk Meydanı'nda bulunması nedeni ile de toplumun her kesimi tarafından rağbet görmektedir (Şekil 85).

Şekil 85. Ovis Coffees Dikilitaş, Rauf Denktaş Üniversitesi ve Meydan

(www.northcyprusuk.com)

Adını bulunduğu binanın hemen karşısında bulunan tarihi Venedik Sütunu'ndan alan mekanın bu Dikilitaş'ın etrafında ise açık alanı bulunmaktadır (Şekil 86). Zemin katta bulunan ve bölgenin en işlev caddesi üzerinde, yol kenarında bulunan bu mekan geniş pencereleri ve yüksek tavanlı yapısı ile geleneksel kahvehanelerle benzerlik göstermektedir. Ancak bu yeni nesil kahvehane mekanı geleneksel kahvehanelerden farklı olarak bir sende katına sahip olup (Şekil 87), bu kat toplantı ve çalışma alanı olarak işlevlendirilmiştir. Hisarüstü'nde bulunan ilk şubesine paralel bir mimari anlayış ile brütalist mimari anlayışıyla tasarlanan mekan, endüstriyel apliklerle donatılmıştır (Şekil 88).

Şekil 86. *Ovis Coffees Dikilitaş Açık Alanı (Ovis Coffees Dikilitaş Sosyal Medya Hesapları)*

Şekil 87. *Ovis Coffees Dikilitaş Sende Katı (Mine Keten)*

Şekil 88. Ovis Coffees İç Mekan (Mine Keten)

Kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahveleri tüketmeyi tercih ettiği öğrenilen mekan, farklı saatlerde farklı kullanıcı profilleri tarafından ziyaret edilmektedir. Yakınlarda bulunan Mahkeme Binaları, Posta Dairesi, bankalar, emlak ofisleri ve iş hanları gibi iş merkezleri nedeni ile öğlen saatlerinde çalışanlar tarafından ziyaret edilmekte, ders saatlerine paralel olarak da üniversite öğrencileri tarafından rağbet görmektedir. Çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapması nedeni ile de ayrıca toplumun her kesiminden kullanıcının ilgisini çekmektedir (Şekil 89/90).

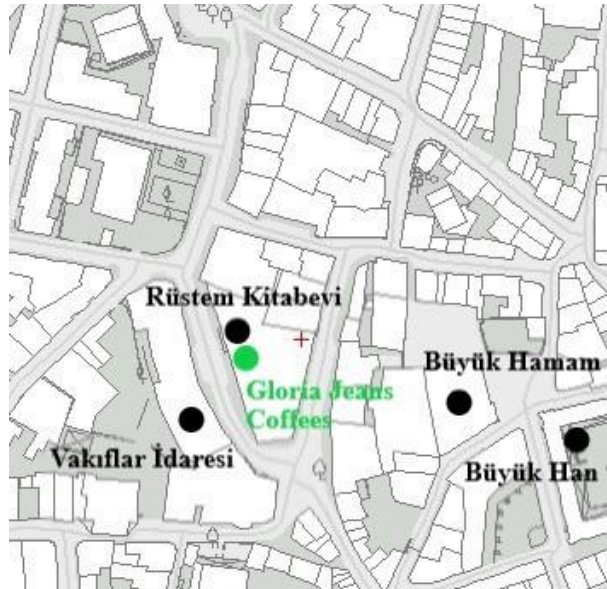
Şekil 89. Ovis Coffees Dikilitaş 2016 Coffee And Design Etkinliği (Ovis Coffees Dikilitaş Sosyal Medya Hesapları)

Şekil 90. *Ovis Coffees Dikilitaş 2021 Coffee and Design Etkinliği (Ovis Coffees Dikilitaş Sosyal Medya Hesapları)*

Bu yeni nesil kahve mekanının varlığı ile canlılık kazanmaya başlayan bölgede, uzun yıllar bakımsız kalan çevre binalara olan talep artmış, bu binalar restore edilerek yeniden kullanıma kazandırılmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bir yeni nesil kahve mekanı olarak Ovis Coffees Dikilitaş'ın varlığı ile hem çevresine hem de kente değer kattığı, kentin yeniden değer kazanmaya başladığı, kullanım durumunun değiştiği ve kimliğinin dönüştüğü gözlemlenebilmektedir.

6. Gloria Jeans Coffees (Rüstem Kitabevi)

Şekil 91. *Gloria Jeans Coffees Harita Üzerindeki Yeri*

2012 yılında açılan Gloria Jeans Coffees (Şekil 92), iki katlı bir mekan olarak, açık ve kapalı kullanım alanlarının yanında bir iç bahçeye de sahiptir. Ayrıca, bölgede bulunan diğer yeni nesil kahve mekanlarından bünyesinde barındırdığı bir kitabevi ile ayrılmaktadır (Şekil 93).

Şekil 92. Gloria Jeans Coffees Dış Görünümü (Mine Keten)

Şekil 93. Gloria Jeans Girişinde Bulunan Rüstem Kitabevi (Mine Keten)

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ve yakınlarda Mahkeme Binaları, Posta Dairesi, bankalar, emlak ofisleri ve iş hanları gibi iş merkezlerinin bulunuyor olması burada bir mekan açmaya karar vermelerinde etkili olmuştur. Ancak temelde, bölgenin tarihi ve kültürel yapısına uygun olarak, mekanın bünyesinde barındırdığı kitabevi ve gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinlikler ile, kullanıcılarına bir kültür ve sanat merkezi sunma arzusu ile bu mekanı açtıkları bilgisi edinilmiştir.

Yapılan mülakatlarda kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahve türleri tüketmeyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Mekanın ve özellikle ikinci katta bulunan odaların ders çalışmak ve toplantı düzenlemek için uygun sessiz alanlar sunuyor olması, toplumun her kesimi tarafından rağbet görmesine neden olmaktadır. Bu odalar çeşitli workshoplar için de kullanılmaktadır (Şekil 94).

Şekil 94. *Gloria Jeans'te Yapılan Bir Workshop (Gloria Jeans Coffees Sosyal Medya Hesapları)*

Zemin katta bulunan giriş kısmı kahve hazırlığı ve satışına ayrılmış alan ile kitabevi bünyesindeki kitapların sergilendiği alana ayrılmıştır. Yine zemin katta bulunan ayrı bir odada ise resim sergileri düzenlenmektedir. Giriş kısmından geçilerek ulaşılan iç bahçesinde açık oturma alanı bulunmaktadır. Burada söyleşiler, müzayedeler ve müzik etkinlikleri yapılmaktadır (Şekil 95). Bu oturma alanının hemen yanında bulunan ve işletme tarafından restore edilen yapı ise tiyatro gösterileri ve el yapımı ürünlerin satışının yapılması gibi çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır (Şekil 96).

Şekil 95. *Gloria Jeans İç Bahçe Görünümü (Gloria Jeans Coffees Sosyal Medya Hesapları)*

Şekil 96. *Gloria Jeans'te Bir Tezgah (Gloria Jeans Coffees Sosyal Medya Hesapları)*

Gloria Jeans Coffees, iç mimari ve dekorasyon yönünden rustik bir havaya sahip olmasında rağmen mekanda geleneksel öğeler de kullanılmıştır. Sunmuş olduğu kültürel ve sanatsal aktiviteler ile birlikte bir kültür merkezi niteliği taşıyan bu yeni nesil kahve mekanı, çoğu aktivitenin özellikle akşam saatlerinde düzenleniyor olması ile de bölgenin bu saatlerdeki kullanım sıklığının değişmesine katkı koymuş, çevresine ve kente değer katan bir mekan olmuştur (Şekil 97).

Şekil 97. *Gloria Jeans Gece Görünümü (Gloria Jeans Coffees Sosyal Medya Hesapları)*

7. Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar

Şekil 98. *Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar Harita Üzerindeki Yeri*

2016 yılında açılmış olan Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar tek katlı ve yalnızca yarı açık bir oturma alanına sahip (Şekil 99) bir mekan olmasıyla bölgede bulunan diğer yeni nesil kahve mekanlarından ayrılmaktadır. Ayrıca, aynı zamanda bir hediyelik eşya dükkanı olarak da işlevlendirilmiş olması ile de diğer mekanlara göre işlevsel yönden farklılık göstermektedir.

Şekil 99. *Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar (Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar Sosyal Medya Hesapları)*

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgeyle daha önceden kurmuş olduğu manevi bağ ile bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ile burada bir mekan açmaya karar vermiş olduğu bilgisi edinilmiştir. Ayrıca mekanın aynı zamanda turistlere yönelik bir hediyelik eşya dükkanı olarak da işlevlendirilmesi, bölgenin ülkeye gelen turistler tarafından tercih ediliyor olmasından kaynaklanmıştır.

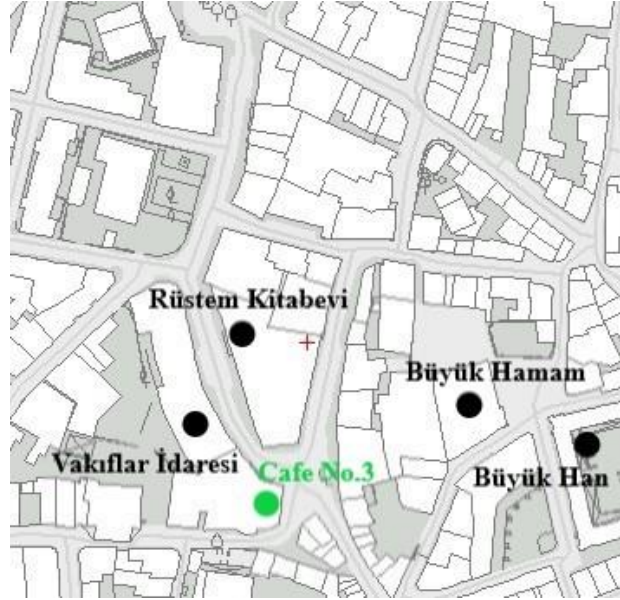
Kullanıcılarının çoğunlukla Türk Kahvesi tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın tek oturma alanı, hemen önünde bulunan ahşap bir platform üzerine kurulmuş yarı açık oturma alanıdır (Şekil 100). Bu nedenle kullanıcılarına çok soğuk ve sıcak hava koşullarında konforlu bir oturma alanı sunamayan mekanın kullanıcılar tarafından nadiren tercih edildiği bilgisi edinilmiştir.

Şekil 100. *Red Orange Kiosk Espresso Coffee Yarı Açık Oturma Alanı (Mine Keten)*

Red Orange Kiosk Espresso Coffee Bar, iç mimari ve dekorasyon yönünden dikkat çekici herhangi bir özelliğe sahip olmamasıyla birlikte, bölgeye gelen turistlere yönelik açılmış olan bir mekan olması ile değer taşımaktadır.

9. Café No.3

Şekil 101. Café No.3 Harita Üzerindeki Yeri

2017 yılında açılmış olan Cafe No.3, Asmaaltı Meydanı'na yakın olarak konumlandırılmış 2 katlı bir mekan olarak kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanları sunmaktadır.

Şekil 102. Café No.3 Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgeyle daha önceden kurmuş olduğu manevi bağ ile bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ile burada bir mekan açmaya karar vermiş olduğu bilgisi edinilmiştir. Ayrıca mekanın yakınında bulunan Mahkeme Binaları, Posta Dairesi, bankalar, emlak ofisleri ve iş hanları gibi iş merkezlerinin, buraya bir mekan açmaya karar vermelerinde etkisi olmuştur.

Yapılan mülakatlarda mekan kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahve türleri tüketmeyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Mekanın özellikle ikinci katta bulunan ders çalışmaya ve iş toplantıları düzenlemeye yönelik uygun sessiz alanlar sunuyor olması (Şekil 103/104) ve belirli günler mekanda canlı müzik etkinlikleri düzenleniyor olması (Şekil 105), toplumun her kesimi tarafından rağbet görmesine neden olmaktadır.

Şekil 103. *Café No.3 Toplantı Yapan Kullanıcılar (Café No.3 Sosyal Medya Hesapları)*

Şekil 104. *Café No.3 Çalışan Bir Kullanıcı (Café No.3 Sosyal Medya Hesapları)*

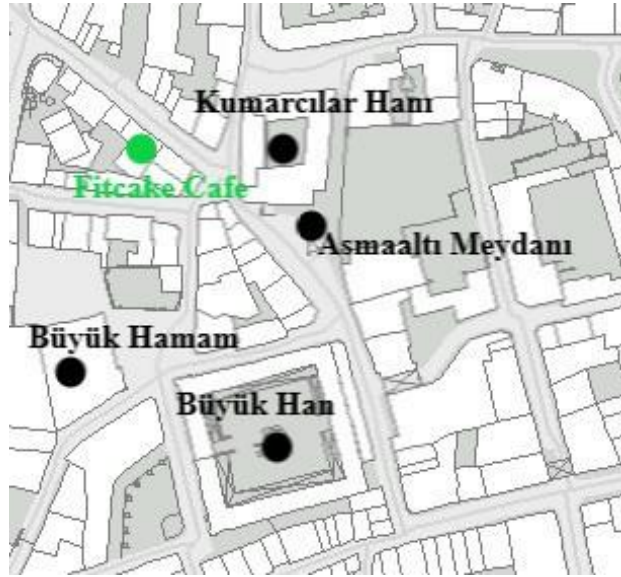
Şekil 105. *Café No.3 Canlı Müzik Etkinliği (Café No.3 Sosyal Medya Hesapları)*

Café No.3, modern anlayış ile dekore edilmiş bir mekan olarak canlı müzik etkinliklerinin özellikle akşam saatlerinde düzenleniyor olması ile (Şekil 106) de bölgenin bu saatlerdeki kullanım sıklığının değişmesine katkı koymuş, çevresine ve kente değer katan bir mekan olmuştur.

Şekil 106. *Café No.3 Gece Görünümü (Mine Keten)*

10. Fitcake Caf 

Şekil 107. Fitcake Caf  Harita Üzerindeki Yeri

2019 yılında açılmış olan Fitcake Cafe, Asmaaltı Meydanı'na yakın olarak konumlandırılmış tek katlı bir mekan olarak kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanları sunmaktadır (Şekil 108).

Şekil 108. Fitcake Caf  Açık Kullanım Alanı (Mine Keten)

İşletme sahibi ile yapılan mülakat sonucu, bölgeyle daha önceden kurmuş olduğu manevi bağ ile bölgenin canlılık kazanmaya başlaması ile burada bir mekan açmaya karar vermiş olduğu bilgisi edinilmiştir.

Yapılan mülakatlar sonucunda mekan kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahve türleri tüketmeyi tercih ettiği tespit edilmiştir. Kitap tanıtım ve imza günü ve müzik dinletileri

gibi çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapan toplumun her kesimi tarafından rağbet gören mekan turistler tarafından da ilgi görmektedir (Şekil 109/110).

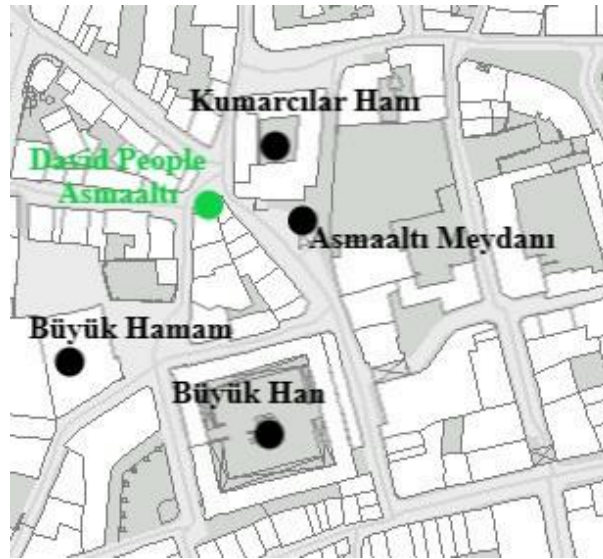
Şekil 109. Fitcake Caf  Kitap Tanıtım Etkinliği (Fitcake Caf  Sosyal Medya Hesapları)

Şekil 110. Fitcake Caf  Müzik Dinletisi (Fitcake Caf  Sosyal Medya Hesapları)

Fitcake Cafe, modern anlayış ile dekore edilmiş bir mekan olarak bölgenin kullanım sıklığının değişmesine katkı koymuş, çevresine ve kente değer katan bir mekan olmuştur.

11. David People Asmaaltı

Şekil 111. *David People Asmaaltı Harita Üzerindeki Yeri*

Asmaaltı Meydanı'nda bulunan David People 2018 yılında açılmıştır. Kumarcılar Hamı'na oldukça yakın olan (Şekil 112) bu iki katlı mekan kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır.

Şekil 112. *David People Asmaaltı ve Kumarcılar Hanı (Mine Keten)*

İşletme sahibi, yapılan mülakat esnasında bölgenin gelişen yapısı sonucu buranın kentteki en canlı alanlardan biri haline gelmesiyle, burada bir mekan açmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahveler tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda toplumun her kesimi tarafından tercih edildiği

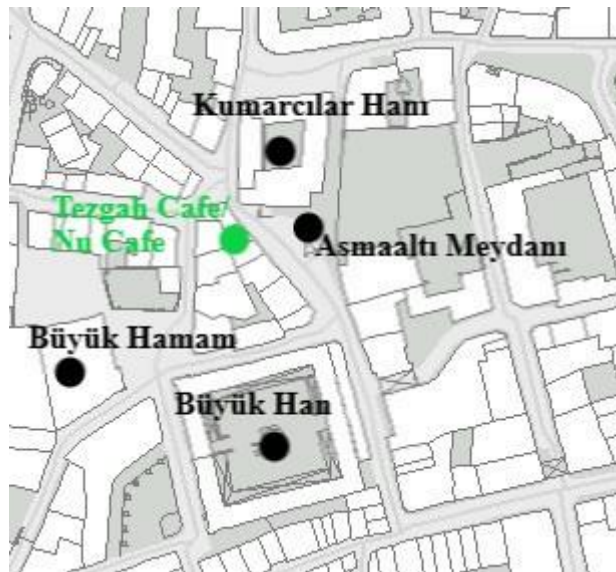
gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında mekanın son yıllarda oldukça rağbet gören ve birçok mekana daha ev sahipliği yapan Asmaaltı Meydanı'nda bulunuyor olması görülebilmektedir.

David People, iç mekan ve dekorasyon öğeleri ile modern bir yeni nesil kahve mekanı olarak, Kumarcılar Hamı'nın restorasyonu ile birlikte değişmeye başlayan Asmaaltı Meydanı'ndaki gelişimin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve uzun yıllar gece saatleri kullanılması tercih edilmeyen bu bölgenin canlanmasına katkısı olduğundan bu yönüyle önem teşkil etmektedir (Şekil 113).

Şekil 113. David People Gece Görünümü (Mine Keten)

12. Tezgah Café/ Nu Café

Şekil 114. Tezgah Café/Nu Café Harita Üzerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'na 2016 yılında açılmış olan Tezgah Caf 'nin yerine ( ekil 115), 2022 yılında açılmış en yeni mekan olan Nu Caf  kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunan iki katlı bir binanın zemin katında bulunmaktadır. Kumarcılar Hanı ile komşu sayılabilecek yakınlıkta olan bu mekan çevrede bulunan diğer yeni nesil kahve mekanları ile de oldukça yakın bir konuma sahiptir.

Şekil 115. *Tezgah Caf  (Tezgah Caf  Sosyal Medya Hesapları)*

İşletme sahibi, yapılan mülakat esnasında bölgenin gelişen yapısı sonucu buranın kentteki en canlı alanlardan biri haline gelmesiyle, burada bir mekan açmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahveler tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda toplumun her kesimi tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında mekanın son yıllarda oldukça rağbet gören ve birçok mekana daha ev sahipliği yapan Asmaaltı Meydanı'nda bulunuyor olması görülebilmektedir. Mekan ayrıca turistler tarafından da tercih edilmektedir.

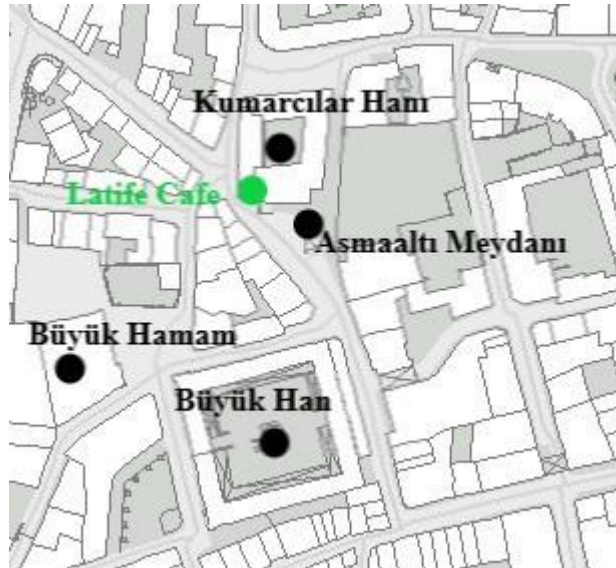
Nu Cafe, iç mekan ve dekorasyon ögeleri ile modern bir yeni nesil kahve mekanı olarak ( ekil 116), Kumarcılar Hanı'nın restorasyonu ile birlikte değişmeye başlayan Asmaaltı Meydanı'ndaki gelişimin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bu yönüyle önem teşkil etmektedir. Ancak Nu Caf 'den önce burada bulunan Tezgah Caf , Mayıs 2016

tarhinde, Kumarcılar Hanı'nın restorasyonunun henüz tamamlanmamış olduğu bir tarihte açılmış olduğundan, Asmaaltı Meydanı'nda bulunan yeni nesil kahve mekanlarının öncüsü olarak nitelendirilebilmektedir.

Şekil 116. Nu Café İç Mekan Görünümü (Mine Keten)

13.Latife Café

Şekil 117. Latife Café Harita Üzerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'ndaki Kumarcılar Hanı'nın girişinde bulunan işletmelerden biri olan Latife Café, 2017 yılında açılmıştır (Şekil 118). Etrafındaki birçok yeni nesil kahve mekanını ile komşu denebilecek kadar yakın olan mekan tek katlı olup kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır.

Şekil 118. *Latife Café Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)*

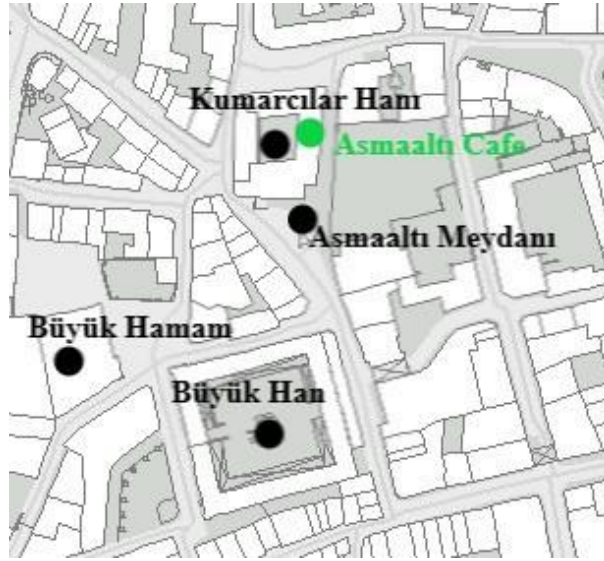
Yapılan mülakat sonucu mimar olduğu öğrenilen işletme sahibinden, bölgeye tarihi değeri nedeni ile ilgi duyduğu ve bu mekanı Kumarcılar Hanı'nın restorasyonunun tamamlanmasından sonra açtığı bilgisi edinilmiştir. Aynı zamanda Asmaaltı Meydanı'nın turistik bir yer olması ile bölgedeki gelişim potansiyelini değerlendirmek istemiş olması, bir mekan açmak için burayı tercih etmesinde etkili olmuştur.

Kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahve türlerini tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda genellikle turistler tarafından ziyaret edildiği gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında mekanın bulunduğu Kumarcılar Hanı'nın Asmaaltı Meydanı'nın da olması ve Büyük Han, Bedesten, Selimiye Camii gibi tarihi yapılara ve Lokmacı Sınır Kapısı'na olan yakınlığı görülebilmektedir.

Latife Cafe, vintage dekorasyon öğeleri ile dikkat çeken bir mekan olarak ayrıca uzunca bir süre kullanılmamış ve geçirdiği restorasyon sonrası yeniden kullanıma kazandırılmış olan tarihi Kumarcılar Hanı'nın bünyesinde olduğundan, bu anlamda kentin dönüşüm sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bu yönüyle önem teşkil etmektedir.

Latife Cafe, vintage dekorasyon öğeleri ile dikkat çeken bir mekan olarak ve geçirdiği restorasyon sonrası yeniden kullanıma kazandırılmış olan tarihi Kumarcılar Hanı'nın bünyesinde olduğundan, bu anlamda kentin dönüşüm sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bu yönüyle önem teşkil etmektedir.

14. Asmaaltı Caf 

Şekil 119. Asmaaltı Caf  Harita  zerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'ndaki Kumarcılar Hanı'nın girişinde bulunan işletmelerden biri olan Asmaaltı Caf , 2016 yılında aŐılmıŐtır. Etrafındaki birÇok yeni nesil kahve mekanı ile komşu denebilecek kadar yakın olan mekan tek katlı olup kullanicılarına aÇık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır (Şekil 120).

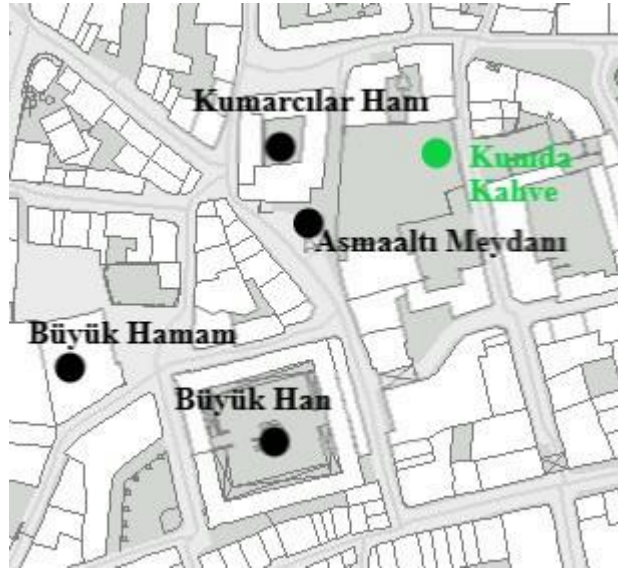
Şekil 120. Asmaaltı Caf  Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

Yapılan mülakat sonucu genŐlik yıllarının bu bölgede geŐtiĐi öğrenilen işletme sahibinden, bölgeye tarihi değeri nedeni ile ilgi duyduğu ve bu mekanı Kumarcılar Hanı'nın restorasyonunun tamamlanmasından sonra aŐtıĐı bilgisi edinilmiştir. Aynı zamanda Asmaaltı Meydanı'nın turistik bir yer olması ile bölgedeki gelişim potansiyelini değerlendirmek istemiş olması, bir mekan aÇmak iÇin burayı tercih etmesinde etkili olmuştur.

Mekan kullanıcıları ile yapılan mülakatlarda, çoğunlukla Türk Kahvesinin tüketildiği tespit edilen mekanda sabah saatlerinde genellikle emekli kişiler gazete okuyup kahvelerini içmektedir. Mekanın emekliler tarafından tercih ediliyor olması, buranın sabah saat 05:00'da açılıyor olmasıdır. Ayrıca mekan tarihi geçmişi nedeni ile turistler tarafından da rağbet görmektedir. Bunun nedenleri arasında mekanın bulunduğu Kumarcılar Hanı'nın Asmaaltı Meydanı'nın da olması ve Büyük Han, Bedesten, Selimiye Camii gibi tarihi yapılara ve Lokmacı Sınır Kapısı'na olan yakınlığı görülebilmektedir.

Bu mekan zaman zaman kullanılmamış veya restorasyon amacı ile kapalı kalmış olsa da son 230 yıldır kahvehane dışında hiç bir işlev için kullanılmamıştır.

15. Kumda Kahve

Şekil 121. Kumda Kahve Harita Üzerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'na yakın bir konumu olan Kumda Kahve, 2015 yılında açılmıştır. Bu bölgede açılan en erken tarihli yeni nesil kahve mekanları arasında yer alan mekan, tek katlı olup kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır (Şekil 122). Kumda Kahve adını, geleneksel yöntemlerle kumda pişirilerek servis edilen Türk Kahvesi'nden almaktadır.

Şekil 122. Kumda Kahve İç ve Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

İşletme sahibi mülakat esnasında bölgenin sahip olduğu tarihi dokudan etkilendiğini, bölgenin potansiyelini önceden gördüğünü ve bu durumu fırsata çevirmek istediği için burada bir mekan açmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Türk Kahvesi'nin kumda pişirilerek sunulmasının yeni nesil kahve türlerine karşı geleneksel olanı yaşatmaya çalışmak amacı ile tercih edildiği belirtilmiştir. Bu özelliği ile de Kumda Kahve diğer yeni nesil kahve mekanlarından ayrılmaktadır.

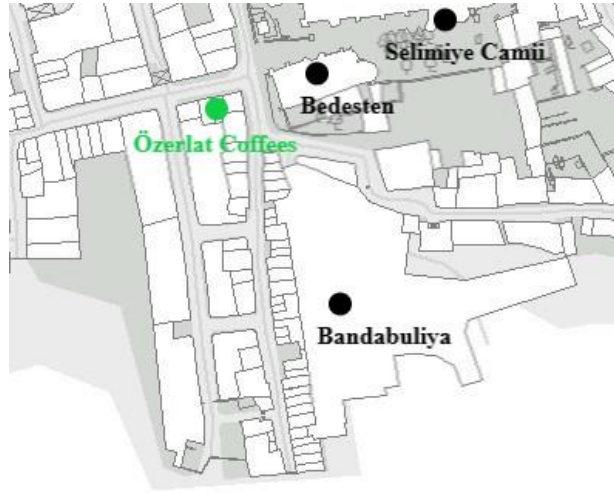
Kullanıcılarının çoğunlukla Türk Kahvesi tüketmeyi tercih ettiği ve oyunlar oynayarak keyifli vakit geçirdiği (Şekil 123) tespit edilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda genellikle öğrenciler ve çocuklu aileler tarafından ziyaret edildiği gözlemlenmiştir.

Şekil 123. Kumda Kahvede Tavla Oynayan Kullanıcılar (Kumda Kahve Sosyal Medya Hesapları)

Kumda Kahve, Yeşilçam temalı dekorasyon öğeleri ile dikkat çeken bir mekan olarak ayrıca İngiliz Dönemi'nde yapılmış olan Kıbrıs'ın ilk apartmanı'nda bulunuyor olması ile de önem taşımaktadır.

16. Özerlat Coffee

Şekil 124. Özerlat Coffee Harita Üzerindeki Yeri

Özerlat Coffee, 1917 yılında kurulmuş olan yerel bir kahve markası olarak uzun bir tarihe ve öneme sahip olması ile birlikte 2003 yılına gelindiğinde Ada'da sınır kapılarının açılması ile, 1980 yılından beri imalathane olarak kullanılan (Şekil 125) ve Asmaaltı Meydanı'na oldukça yakın bir konuma sahip olan dükkanlarının Coffee Shop olarak kullanmaya başlanması ile bölgenin en erken tarihli yeni nesil kahve mekanı olma niteliğine sahiptir (Şekil 126). İki katlı olan mekanda, açık ve kapalı kullanım alanı olmakla birlikte burada kendi üretimleri olan kahvelerin satışı da yapılmaktadır.

Şekil 125. Arasta'da Bulunan İmalathane, 1980 (<https://www.ozerlat.com>)

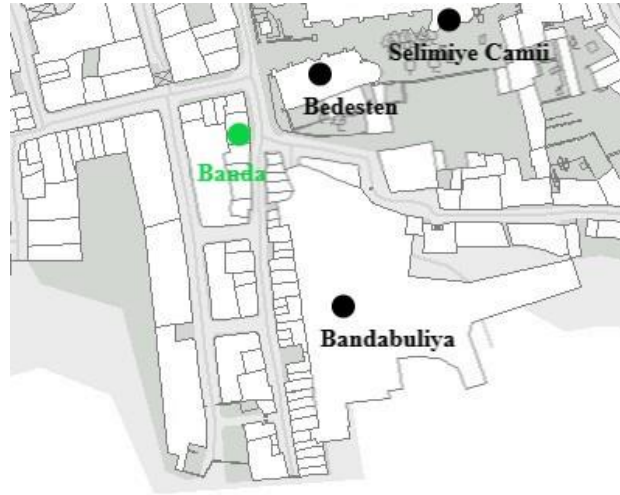
Şekil 126. Özerlat Coffee (Mine Keten)

İşletme sahibi ile yapılan mülakat esnasında, imalathane olarak kullanıldığı zamanlarda çevrede bulunan kahvehanelerin kahvelerini buradan aldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Coffee Shop olarak açılış yılı itibariyle bölgede öncü ve örnek mekan konumunda olması ile bu mekanın aile yadigarı olması, mekan sahibi için ayrıca önem taşımaktadır.

Kullanıcılarının çoğunlukla Türk Kahvesi tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın, yapılan mülakatlar sonucunda toplumun her kesimi tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında mekanın köklü bir yerel kahve üreticisi markasına sahip olması ve bulunduğu konumun Bandabulıya, Büyük Han, Kumarcılar Hanı, Bedesten, Selimiye Camii gibi tarihi yapılara ve Lokmacı Sınır Kapısı'na olan yakınlığı görülebilmektedir.

Özerlat Coffee, iç mekan ve dekorasyon öğeleri ile pek dikkat çeken bir mekan olmamakla birlikte tarihi geçmişi ve yerel olma özelliği ile önem taşımakta, bölgenin ilk yeni nesil kahve mekanı olması ise de değişimin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir.

17.Banda

Şekil 127. Banda Harita Üzerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'na yakın bir konumu olan Banda, 2021 yılında açılmıştır. Bu bölgeye açılan en son yeni nesil kahve mekanları arasında yer alan mekan, Özerlat Coffee ile oldukça yakın bir konuma sahiptir. Tek katlı olan mekan, kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır. Ancak iç mekanı oldukça küçük olduğundan açık alan kullanımı daha fazla tercih edilmektedir (Şekil 128).

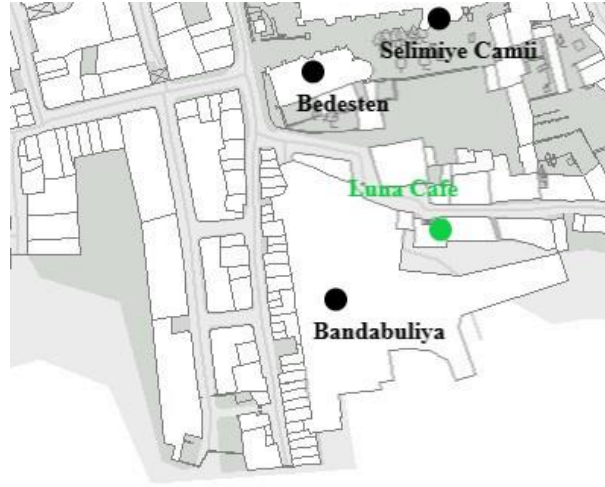
Şekil 128. Banda Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

İşletme sahibi, yapılan mülakat esnasında bölgenin gelişen yapısı sonucu buranın kentin en canlı alanlardan biri haline gelmesiyle, burada bir mekan açmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Kullanıcılarının çoğunlukla espresso bazlı kahveler tüketmeyi tercih ettiği tespit edilen mekanın, kullanıcıları ile yapılan mülakatlar sonucunda toplumun her kesimi tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında mekanın son yıllarda oldukça rağbet gören ve birçok mekana daha ev sahipliği yapan Asmaaltı Meydanı'na, turistlerin sıkça ziyaret ettiği Bandabulıya'ya ve Lokmacı Sınır Kapısı'na oldukça yakın olması olarak görülebilmektedir.

Banda, iç mekan ve dekorasyon öğeleri ile modern bir yeni nesil kahve mekanı olarak, Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nin değişen çehresinin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bu yönüyle önem teşkil etmektedir.

18. Luna Café Art Shop

Şekil 129. Luna Café Art Shop Harita Üzerindeki Yeri

Asmaaltı Meydanı'na yakın bir konumu olan Luna Café (Şekil 130), 2016 yılında açılmıştır. Banda ile oldukça yakın bir konuma sahiptir. Tek katlı olan mekan, kullanıcılarına açık ve kapalı kullanım alanı sunmaktadır.

Şekil 130. Luna Caf  Art Shop Dış Mekan Görünümü (Mine Keten)

İşletme sahibi, yapılan mülakat esnasında bölgenin gelişen yapısı sonucu buranın kentin en canlı alanlardan biri haline gelmesiyle ve bölgenin daha da gelişeceğine olan inancı ile burada bir mekan açmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Çoğunlukla espresso bazlı kahvelerin t keticildiği mekanda, kullanıcılar ile yapılan mülakatlar sonucunda mekanın toplumun her kesimi tarafından tercih edildiği gözlemlenmiştir. Özellikle ev sahipliği yaptıkları etkinlikler ile (Şekil 131) ilgi merkezi olmayı başarmış olan mekan turistler tarafından da ziyaret edilmektedir. Bunun bir nedeni, mekanın Lokmacı Sınır Kapısı'na oldukça yakın bir konuma sahip olmasıdır.

Şekil 131. Luna Caf  Art Shop 2022 Pop Shop Etkinliği (Luna Caf  Sosyal Medya Hesapları)

Banda, iç mekan ve dekorasyon öğeleri ile modern bir yeni nesil kahve mekanı olarak (Şekil 132), Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nin değişen çehresinin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve bu yönüyle önem teşkil etmektedir.

Şekil 132. Luna Café Art Shop İç Mekan Görünümü (Luna Café Sosyal Medya Hesapları)

Tablo 10

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Yeni Nesil Kahve Mekalarını Çok Fonksiyonlu Kılan Özellikler

Konu	Etkinlik	Yorum
Ticaret	-Festival Etkinlikleri -Tezgah Kurma	-Önceden belirlenen günlerde festivaller düzenlenmekte, tezgahlar kurulup ürün satışları yapılmaktadır.
Eğlence	-Kağıt Oyunları -Masa Oyunları	-Keyifli vakit geçirmek için birçok aktiviteler yapılmaktadır.
Sanatsal Aktivite	-Müzik Dinletileri -Kitap Tanıtımları -Workshoplar -Tiyatro Gösterileri -Müzayedeler	- Sanatsal ve kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.

Sosyal	<ul style="list-style-type: none"> -Sohbet Etme -Gazete Okuma -Kitap Okuma -Ders Çalışma -Toplantı Düzenleme 	<ul style="list-style-type: none"> -Güncel haberler takip edilip gündelik konular paylaşılırken, okul ve iş hayatı için gerekli çalışma etkinlikleri de düzenlenmektedir.
--------	---	--

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan yeni nesil kahve mekanlarıyla ilgili, daha önce yapılmış herhangi bir çalışma bulunmadığından detaylı bir alan çalışması yapılmıştır. İşletme sahipleri ve kullanıcılarıyla karşılıklı mülakatlar yapılmış, mekanların sosyal medya hesaplarından yararlanılarak bilgi toplanmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda yeni nesil kahve mekanları ile geleneksel kahvehaneler arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların ortaya koyulması ve bu benzerlikler ile farklılıkların kent kimliği ile ilişkilendirilmesi hedeflenmiştir.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Bu çalışmada, geçmişten günümüze Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nin değişen kent kimliği ile dönüşen kahve tüketim mekanlarının analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda bölgede tespiti yapılan kahve mekanlarının bölgedeki dağılımları bir harita aracılığı ile analiz edilmiştir. Kent kimliğinin dönüşmesine neden olan küresel ve yerel etkenler de göz önünde bulundurularak bu dönüşüm kahve mekanları üzerinden incelenmiştir.

Geleneksel kahvehanelerin kullanıcılarına sunduğu fonksiyonlar ile yeni nesil kahve mekanlarının sahip olduğu fonksiyonlar karşılaştırılarak, kullanıcıların kahve mekanlarına yükledikleri manevi anlam ile bu mekanların tercih edilme durumlarının kahve mekanlarının dönüşümüne olan etkisi açıklanmıştır.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Kahve Mekanlarının Değişen Kent Kimliği İle Dönüşüm Süreci

Günlük yaşamın ve sosyal yaşantının büyük bir kısmına ev sahipliği yapan en önemli kent alanları arasında yer alan kahve mekanları, her toplumun ve dönemin kendine özgü kültürel yapısının organik biçimlenmesi ile ortaya çıkan mekanlar olarak görülmektedir. Kültür ile mekan arasındaki anlam bütünlüğü, kullanıcılar ile kent alanlarını oluşturan mekanlar arasındaki anlam bütünlüğüne de işaret etmektedir. Kullanıcıları aracılığı ile kimlik kazanan mekanlar bütününe oluşturduğu kentler de böylelikle kimlik kazanmaktadır. Süreç içerisinde yaşanan değişimlere göre de günlük yaşam alışkanlıkları değişen kullanıcıların mekanları değiştirdiği gibi kent kimliğini de dönüşmektedir. Böylelikle Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan geleneksel kahvehaneler yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaktadır.

Küreselleşmenin etkisi ile özellikle 1990'lı yıllara geldiğinde ortaya çıkan, 3. nesil kahve kültürü ile yeni nesil kahve mekanları evrenselleşerek yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Diğer bir yandan, 1974 yılında bugünkü sınırları belirlenen bölge, Ada'ya göçmen olarak gelenlerin yerleştirilmeye başlaması ve özellikle 1990'lı yıllarda yaşanan göç hareketleri ile orijinal kullanıcılarını kaybederek farklı bir kültürel yapıya sahip yeni kullanıcılarına göre şekillenmeye başlamıştır. Dahası, yine aynı yıllarda bölgeye gelen otobüslerin güzergahının değişmesi ile Ada halkının bölgeye gelmesi zorlaşmış, bölge

neredeyse tamamen göçmenlerin kullanımına bırakılmıştır. Göç ettikleri yerlere kendi kültürlerini taşıyan göçmenler bölgenin orijinal kimliğinin dönüşmesine sebep olmuş, orijinal kullanıcılarını kaybeden bölgedeki kahvehanelerin kapanmış olması ile birlikte, yeni kullanıcılarının kültürel yapısına uygun olarak Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ne kıraathaneler açılmaya başlamıştır.

2000'li yıllara gelindiğinde ise süreç;

- 2003 yılında, 1974 yılında Yeşil Hat ile ikiye bölünen ülkenin güney kısmı ile arasında bulunan sınır kapılarından birinin açılmasıyla dünyanın geri kalanı ile etkileşiminin artarak turistlerin ilgisini çekmeye başlaması sonucu, ülkede küreselleşmenin etkileri daha fazla hissedilmeye başlamış,
- 2008 yılında Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan Lokmacı Sınır Kapısı'nın açılmış olmasıyla bölge canlılık kazanmaya başlamış ve tarihi özellikleri ile ülkeye gelen turistlerin ilgisini çekmeye başlamış
- Uzun yıllar boyunca ilgi gösterilmemiş olan bölgenin yeniden rağbet görmeye başlaması sonucu yenilenme ihtiyacı doğmuş,
- Bölgeye artan talep doğrultusunda başlatılan yenilenme çalışmalarına paralel olarak yeni dükkanlar, mağazalar, restoranlar, cafeler, barlar gibi mekanlar birbiri ardına açılmaya başlamış,
- Küreselleşmenin etkisi ile değişen tüketim alışkanlıkları Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ne kahve tüketim mekanı olarak geleneksel kahvehaneler yerine yeni nesil kahve mekanlarının açılması ile sonlanmıştır.

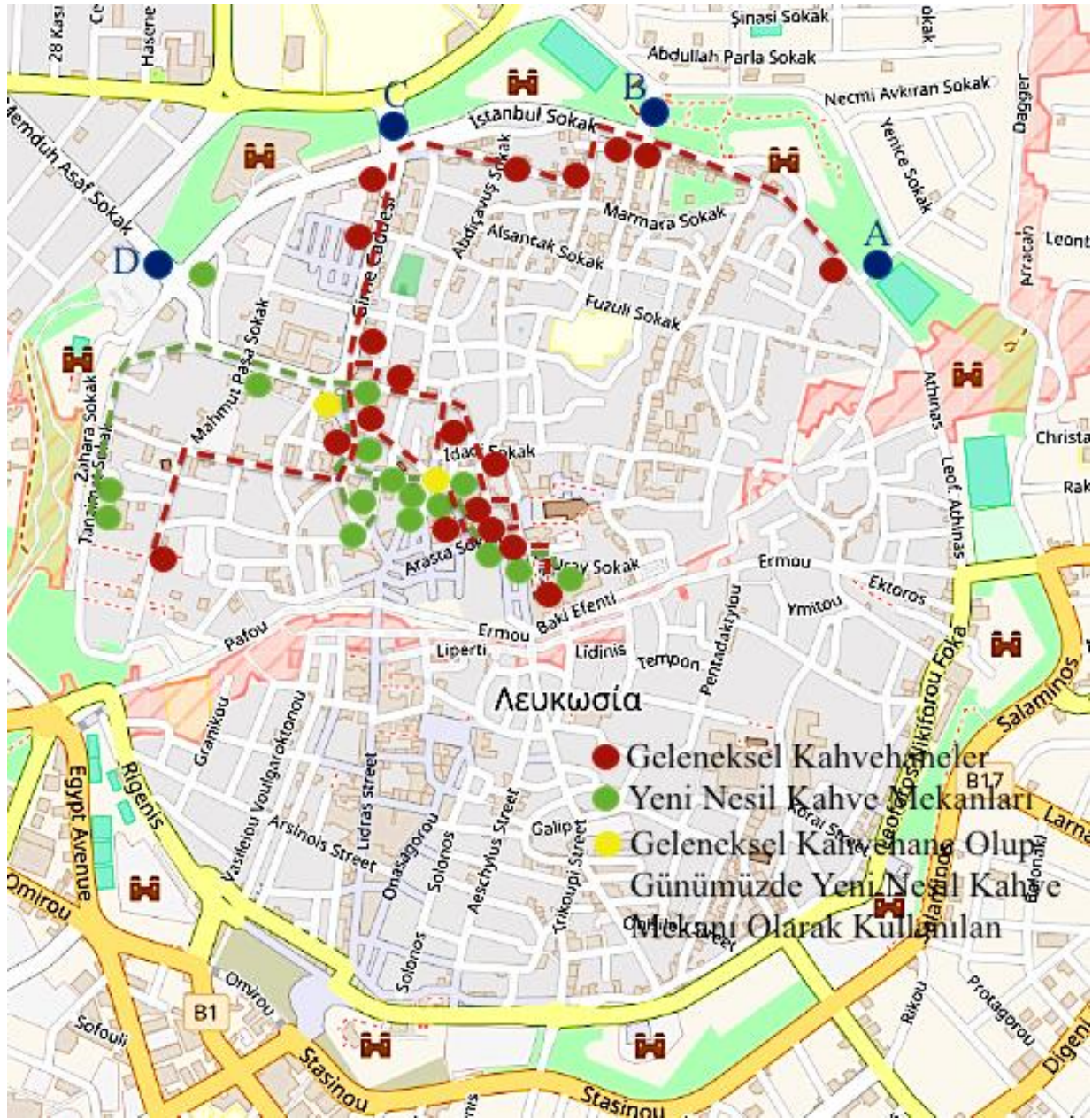
Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Tespit Edilen Geleneksel Kahvehaneler ile Yeni Nesil Kahve Mekanlarının Harita Üzerindeki Dağılımının Karşılaştırılması

Yapılan araştırmalar sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde yer tespiti yapılan 21 adet geleneksel kahvehane ile 18 adet yeni nesil kahve mekanının harita üzerindeki dağılımları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma ile bölgenin yoğun olarak kullanılan kısımları, kahve mekanlarının var oldukları dönem ve dönem özellikleri; tarihi, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal etkenler göz önünde bulundurularak kent kimliğinin dönüşüm süreci kahve mekanları üzerinden analiz edilmiştir.

Harita 3.

Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde Bulunan Geleneksel Kahvehaneler İle Yeni Nesil Kahve Mekanlarının Harita Üzerindeki Dağılımı

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Lefkoşa_surları, yazar tarafından düzenlendi).

Harita üzerinde görülen mavi ile işaretli olan yeni nesil kahve mekanları, mor ile işaretli olan geleneksel kahvehaneler ve yeşil ile işaretlenmiş olan geçmişte kahvehane olarak kullanılıp günümüzde yeni nesil kahve mekanı olarak kullanılan mekanların harita üzerinde yapılan karşılaştırılmasında Atatürk (Sarayönü) Meydanı'nda başlayıp Asmaaltı Meydanı'nda devam eden ve Bandabuliyâ Çarşısı'nın bulunduğu yere kadar olan kısımda görülen yoğunluğun benzeştiği göze çarpmaktadır. Ada tarihi boyunca merkez konumunda olan Atatürk (Sarayönü) Meydanı günümüzde de devlet daireleri, bankalar, iş hanları; bar, restaurant, butik, market gibi halkın günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekanlar ile tarihi eserlere olan yakınlığı ve butik otel gibi turistlerin ilgisini çeken yapılara sahip olması nedeni ile merkezi niteliğini korumaktadır. Ancak geçmişte, geleneksel kahvehanelerin kentin doğu kısmında da bulunduğu tespit edilirken, günümüzde yeni nesil kahve mekanlarının kentin doğu kısmı yerine batı kısmında konumlandığı gözlemlenmektedir.

Bu durumun sebebi olarak, 1974 yılında Lefkoşa Kenti'nin Yeşil Hat ile ikiye bölünmesi sonucu Surlariçi Bölgesi'nin askeri bölgeye olan yakınlığı nedeniyle güvenilirliğini kaybetmesidir. Ayrıca sınırları İngiliz Dönemi'nden itibaren genişleyen Lefkoşa Kenti'nin Surlariçi Bölgesi'nin orijinal kullanıcılarına daha yeni yerleşim alanları sunması da bölgenin terk edilmesine neden olmuştur. Bu durum tüm bölge için aynı sonucu doğurmuş olsa da, doğu kısmını bölgenin diğer kısımlarından ayrılmasına ve günümüzde buranın bir yeni nesil kahve mekanı açmak için tercih edilmiyor olmasına, 2000'li yılların başından itibaren tekrardan ilgi odağı olmaya başlayan bölgenin yenilenmesine yönelik yapılan çalışmaların burada gözlemlenemiyor olmasıdır. Günümüzde terk edilmiş, yıkılmış konutların ve dükkanların hakim olduğu bu kısımda düşük gelirli göçmen aileler ikamet etmektedir.

Bölgenin batı kısmında var olan yeni nesil kahve mekanlarının burada görülmesinin nedeni olarak ise, 2000'li yıllarında başından itibaren bölgenin yenilenmesine yönelik yapılan çalışmaların burayı ilgi odağı haline getirerek restoran, bar, butik otel, market, üniversite ve kültür merkezleri gibi mekanlara ev sahipliği yapmaya başlaması olarak görülmektedir. Uzun yıllar boyunca halkın kullanmayı tercih etmediği bölgenin bu kısmında yaşanan değişimler işletme sahiplerini teşvik eder nitelikte olmuştur.

Kısaca, Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde, yoğun olarak görülen geleneksel kahvehanelerin yerini yeni nesil kahve mekanlarına bırakmaya başlama sürecinde temel olarak;

- tarihsel süreç içerisinde gelişen küresel ölçekli etkenler olarak;
 - küreselleşme ile değişen yaşam biçimi ve günlük yaşam alışkanlıkları
 - yeni nesil kahve türleri ile mekanlarının yaygınlık kazanması
- yerel ölçekli etkenler olarak;
 - ülkenin değişen siyasi durumu
 - ülkenin değişen sosyal yapısı
- bölge ölçekli etkenler olarak;
 - değişen demografik yapı,
 - değişen kullanım sıklığı
 - yapıların yenilenmesine yönelik yapılan çalışmalar
 - tarihi özellikleri ile turistlerin ilgi odağı haline gelmesi,

gibi tarihi, sosyal, kültürel ve siyasi etkenler ile kent kimliği dönüşmüş ve bu dönüşüm kahve mekanlarına yansımıştır.

Bu dönüşüm ile kabuk değiştiren kahve mekanlarının fonksiyonları da değişmiştir;

- Geleneksel kahvehanelerin fonksiyonları 5 kategoriye ayrılarak incelenirken yeni nesil kahve mekanlarının 4 kategoriye ayrılarak incelenmiştir. Günümüzde yeni nesil kahve mekanlarının siyaset ile ilgili olan eylemlerden arındığı görülmektedir.
- Geleneksel kahvehaneler döneminin ender eğlence mekanlarıyken, günümüzde yeni nesil kahve mekanlarının yanında keyifli vakit geçirilebilecek çok sayıda mekanlar bulunmaktadır. Bu nedenle yeni nesil kahve mekanları toplanma yerlerinden biri olarak kullanılmaya devam etse de geleneksel kahvehaneler gibi sosyal merkez niteliği taşımamaktadır. Ayrıca eğlence amaçlı yapılan aktiviteler dönemin yaşam tarzına ve teknolojik gelişimlerine göre farklılık göstermektedir.

- Geleneksel kahvehanelerin kullanıcılarını yalnızca erkekler oluştururken, yeni nesil kahve mekanları, cinsiyet ayrımı olmaksızın ulaşılabilen mekanlar olarak, geleneksel kahvehanelere göre daha özgürlükçü mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Geleneksel kahvehaneler ile yeni nesil kahve mekanlarının ikisinin de ticari eylemler barındırdığı ancak bu eylemlerin dönemin gelişimlerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir; geleneksel kahvehanelerde her gün bulunan seyyar satıcılar, kasaplar, berberler bulunurken yeni nesil kahve mekanlarında günü önceden belirlenmiş festivaller ve çoğunluğunda el yapımı ürünlerin satıldığı tezgahların kurulduğu görülmektedir.

Tüm bu değişimlere rağmen, geleneksel kahvehaneler ile yeni nesil kahve mekanları her dönem, zemin katta bulunmaları, kullanıcılarına geniş pencere kapalı alan ile sokak ile iç içe açık kullanım alanı sunmaları ve kahve pişirilen alan ile kullanıcılara sunulan kapalı alanın tek mekana bulunuyor olması gibi benzerlikler taşımaktadır.

BÖLÜM V

Sonuç

Bu çalışmadan öncelikle 1571 Osmanlı'nın Kıbrıs'ı fethi ile gelmiş olduğu kuvvetle muhtemel olan Türk kahvesi ve kahvehane kültürü incelenmiştir. Daha sonra Kıbrıs kahvehane kültürü ile günümüzde Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan kahve mekanları, ait oldukları dönemin kültürel yapısına göre geleneksel kahvehaneler ile yeni nesil kahve mekanları olmak üzere iki farklı kategori halinde ele alınmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak yürütülen çalışmada, geleneksel kahvehanelerin tespiti için literatür taraması yapılarak yazılı kaynaklar incelenmiş ve bölgede varolmuş olan kahvehanelerin isimlerine ulaşılmıştır. İsimlerine ulaşılan kahvehanelerden 21 adetinin yeri bilir kişiler, bölge sakinleri ve bölge esnafı ile yapılan görüşmeler ve alan araştırmaları sonucu tespit edilmiştir. Günümüzde bölgede bulunan 18 adet yeni nesil kahve mekanlarının incelenmesi amacı ile de mekan sahipleri ve kullanıcılarıyla mülakatlar yapılmıştır. Bu araştırmalar sonucu ulaşılan kahve mekanlarının güncel durumları fotoğraflama yöntemi ile belgelenmiş, yerleri harita üzerinde incelenmiştir.

Yapılan tespitler sonucunda Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde, kent kimliği ile yakın bir ilişki içerisinde olan kahve tüketim mekanlarının sanayi devrimi, küreselleşme gibi küresel etkenler ve sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel vb. gibi yerel etkenler ile geçirdiği dönüşüm süreci analiz edilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda bölgede bulunmuş olan geleneksel kahvehanelerin büyük bir çoğunluğunun günümüzde kullanılmadığı, bazılarının farklı işlevler ile kullanılmaya devam ettiği tespit edilmiştir. Ancak bu mekanlardan 2 tanesinin hala kahvehane olarak kullanılmaya devam ederken, 2 tanesinin de yeni nesil kahve mekanı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Geleneksel kahvehanelerin kullanıcılarına sunduğu fonksiyonlar ile yeni nesil kahve mekanlarının sahip olduğu fonksiyonlar karşılaştırılarak, bu mekanların Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'ndeki kimliğin dönüşümü analiz edilmiştir.

Gerek evrensel gerekse yerel değişimler, kent kimliğinin özgünlüğünü korumasını zorlaştırırken, günümüzde Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi'nde bulunan farklı kültürel yapıya sahip kahve mekanlarının, sayıca birbirleri ile dengeli olmasalar da varlığını bir arada sürdürebiliyor olması, kent kimliğinin özgün niteliklerini kaybetmediği bir dönüşüm

sürecinde olduğunu kanıtlamaktadır. Farklı kültürel yapılara sahip kahve mekanlarının bir aradalığı, eski ile yeninin, yerel ile evrenselin, geleneksel olan ile modern olanın eşsiz uyumunu bir yansımasıdır. Kent kimliği de ancak eski ile yeninin bir aradalığı ile korunabilirken, Kuzey Lefkoşa Surlarıçi Bölgesi bu bir aradalığı gözler önüne seren iyi bir örnek teşkil etmektedir.

BÖLÜM VI

Kaynakça

- Acar, E., Yapılı, Ş., Ö., Tankut, G. (1996). , Kent Kimliği Açık Oturum, Ada Kentliyim.
- Aslanapa, O. (1975). Kıbrıs'da Türk eserleri. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Atun, A. (2006). Milat Öncesinden Günümüze Kıbrıs Tarihi Üzerine Belgeler, Samtay Vakfı Yayınları, Mağusa
- Akıncı, B., Nergiz, A., Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. Göç Araştırmaları Dergisi, Sayı.2, ss.58-83.
- Aydoğdu, H. (2004). Modern Kimlikte Öznenin Ölümü, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Erzurum, Sayı.10, ss.115-147
- Ayyıldız, S., Ertürk, F. (2017). Kentsel Kimlik Bileşenleri ile Yerel Kimliğin İzlerini Sürmek: Kapanca Sokak Örneği. Mimarlık ve Yaşam Dergisi, Sayı.2
- Bağışkan, T. (2005). Kıbrıs'ta Osmanlı-Türk Eserleri, Kuzey Kıbrıs Müze Dostları Derneği, Lefkoşa
- Bağışkan, T. (2017). Çağlayan Mahallesi'nin Uzak Ve Yakın Geçmişi 5, Yeni Düzen Gazetesi, 17 Ocak
- Balkan, E. A. (1998). Tarihsel süreç içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde toplum ve mimarlık. Mağusa: D.A.Ü. Mimarlık Fakültesi.
- Bardakçı, M. (2000). Merzifonlu'nun Kayıp Kemikleri Kilisede Çıktı, Hürriyet Gazetesi Köşe Yazısı, 28 Mayıs,
- Baykal, B., S. (1981). Peçevi İbrahim Efendi, Peçevi Tarihi 1, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul

Berger, L., P. (1993). Dinin Sosyal G Göncü, N. (2007). Kent Ögelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Beyazıt, E., Güneş, M. (2017). Küreselleşme ve Kent Kimliği: Kentsel Değerlerin Küreselleşme Sürecinde Aşınması, Journal Of Academic Value Studies, Sayı 9, ss. 323-331

Beyazıt, E., Gül, H., Güneş, M. (2013). Kent Kimliği ve Kimliksizleş(tiril)en Kentler Üzerine Bir Tartışma, Kent Üzerine Özgür Yazılar, Bağlam Yayınları.İstanbul. ss.149-162

Bilgin, N. (2011). Sosyal Düşüncede Kent Kimliği İdealkent, Sayı 3, ss.20-47

Birsel, S. (1983). Kahveler Kitabı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara

Bozkurt, D. (2019). Osmanlıda Kahve ve Kahvehanenin Tarihi, Bahçeşehir University Monthly Blog Magazine, www.akademiktarihtr.com

Cahit, N. (2001). Eski Lefkoşa Kahveleri Ve Kahvehane Kültürü, Şadi Kültür Ve Sanat Yayınları, Lefkoşa

Carlier, O. (1999). Mağrip Kahvehanesi: Erkek Sosyalliği ve Yurttaşlık Hareketleri, Doğuda Kahve ve Kahvehaneler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, ss.195-228

Cowan, B. (2005). The Social Life of Coffee: The Emergence of the British Coffeehouses, Yale University Press, London

Demirseren Çöl, Ş. (1998). Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi, Yayınlanmamış Doktora tezi, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.

Desem, K., A. (2000). Kahve, Şadi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul

Desmet-Grégoire, H. (1999). Doğu'da Kahveler ve Kahvehaneler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

Dufaux, F., Lambony. G., P., Buire, C., Desbois, H. (2011). Spatial Justice and the Right to the City: an Interview with Edward Soja, Hall Open Science, Sayı.3

Eftychiou, E., Philippou, N. (2010). Coffee Culture, Destinations and Tourism, Chapter 5; Coffee-house Culture and Tourism in Cyprus: A Traditionalized Experience, Channel View Publications, UK.

Emeksiz, A. (2009). Karaların Ve Denizlerin Sultanı İstanbul/Cilt II. İstanbul Kahvehaneleri, Yapı Kredi Yayınları. Şehir Monografileri, Sayı.17, İstanbul.

Erçin, Ç. (2014). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa/Nicosia Kenti'nin 13. yy - 15. yy Arasındaki Fiziksel Biçimlenişi Megaron Dergisi, Cilt.9, Sayı.1, ss.34-44

Erez, H. (2003) The Differentiation Of Urban Pattern In Relation With Interaction Of Culture And Space The Case Of Kumkapi And Suleymaniye, Yüksek Lisans Tezi İstanbul Teknik Üniversitesi.

Eroğlu, H. (1975). Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Kıbrıs Barış Harekâtı, Emel Matbaacılık Ankara,

Evren, B. (1996). Eski İstanbul'da Kahvehaneler, Milliyet Yayınları, İstanbul

Freely, J. (2000). Osmanlı Sarayı/Bir Hanedanlığın Öyküsü, Remzi Kitbevi, İstanbul

Gazi, U. (2013). Lefkoşa'da İngiliz Dönemi İmar Faaliyetleri, Yakın Doğu Üniversitesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Gazioğlu, A. (1995). Kıbrıs Türk Tarihi-Türk Dönemi- (1570-1878).Lefkoşa: KıbrısAraştırma ve Yayın Merkezi.

Gregoire, H. D., Georgeon, F. (1999), Doğu'da Kahve ve Kahvehaneler, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul

Gunnis, R. (1973). Historic Cyprus, Nicosia, K. Rüstem & Bro.

Gürkan, H., M. (1996). Kıbrıs Tarihinden Sayfalar, Galeri Kültür Yayınları, Lefkoşa, 3. Baskı

Gürkan, M., H. (2006). Bir Zamanlar Kıbrıs'ta. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları

Güvenç, B. (2002). İnsan ve Kültür, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Hakeri, B., H. (1992). 'Lefkoşa', Kıbrıs Türk Ansiklopedisi. II. Kıbrıs Gazetesi Yayınları

Harvey, D. (2006). Social Justice and The City, University of Georgia Press; Revised Edition

Hattox, S., R. (1998). Coffee and Coffeeshouses: The Origins of a Social Beverage in the Medieval Near East, Tarih Vakıf Yurt Yayınları, İstanbul

Heise, U. (2001). Coffee and Coffeeshouses, Dost Kitabevi, Ankara

Hikmetağalar, H. (2005). Eski Lefkoşa'da Semtler ve Anılar. Marifet Yayınları, Lefkoşa

Hür, E. (2014). Hür Maneler, Şiir Kitabı, Eser Sahibinin Kenti Yayını, Lefkoşa

Jennings, R.C., 1993, Christians and Muslims in Ottoman Cyprus in the Mediterranean World 1571-1640, New York University Press, New York

Kaplan, M. (2011). Bir Fincan Keyif: Kahvenin Öyküsü, The Journal of Homeland and The World, Sayı.2

Keleş, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi Yayınları

Keyman, E. F. (2002). Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı. Doğu Batı Dergisi. Sayı.18

Köksaldı, E., Turkan, Z., Asilsoy, B. (2021). Landscape in Historical Urban Textures: "Walled City Nicosia From the Past To The Present", European Journal of Sustainable Development Vol.2, ss127-146

Korpela, K. M. (1989). Place identity as a product of environmental self-regulation. Journal Environmental Psychology, Cilt.9, ss.241-259

Lanitis, G. (1965). *The Island Of Aphrodite, Cyprus, Nicosia*

Lee, M. (1997). *Relocating Location: Cultural Geography, the Specificity of Place and the City Habitus*, in *Cultural Methodologies*, Sage Publication, London,

Lefebvre, H. (1995). *The Production Of Space*, Çev. Donald Nicholson Smith, Oxford, Blackwell.

MacKenzie, J. M. (1995). *Orientalism: History, Theory and the Arts*. Manchester University

Morris, J. (2013). *Why espresso? Explaining changes in European coffee preferences from a production of culture perspective*. *European Review of History: Revue européenne d'histoire*, Cilt.20, Sayı.5, ss.881-901

Nar, M. Ş. (2015). *Küreselleşmenin Tüketim Kültürü Üzerindeki Etkisi: Teknoloji Tüketimi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar*, Sayı.8, ss.941-954

Noppen, L., Morisset, L., K. (2005). *Ville et mort du pa trimoine*, In *La Ville Autrement*, (ed. Delorme, P.), pp.49-66

Orhonlu, C. (1971), "Osmanlı Türklerinin Kıbrıs Adasına Yerleşmesi (1570–1580)", *Milletlerarası Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14–19 Nisan 1969) Türk Heyeti Tebliğleri*, Ankara

Özgürlük Yayınları Araştırma Dizisi 1(1987), *Tarihsel Gelişimi İçinde Kıbrıs'ta Sosyo-Ekonomik Yapı*

Pendergrast, M. (1999). *Uncommon Grounds: The History of Coffee and How It Transformed Our World*, New York.

Pyle, J. (2010). *Identity of the Modern City*, Leeds School of Architecture, - C3115134.

Robertson, R. (1999), *Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür*, Bilim Ve Sanat Yayınları, Ankara

Şahbaz, S. (2007). Geçmişten Günümüze Kahvehaneler, Kahvehanelerin Sosyal Yaşamdaki Yeri Ve Önemi; Aydın Merkez Örneği, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Sarınay, Y. (2000). Osmanlı idaresinde Kıbrıs: Nüfusu-Arazi Dağılımı ve Türk Vakıfları, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

Sarup, M. (1993). An Introductory Guide to Post-Structuralism and Postmodernism, 2nd Edition. England

Schulz, N. C. (1971). Existence, Space and Architecture, Praeger, New York, ss.9-36.

Short, J.R., Kim, Y.H. (1999). Globalization and The City. Addison Wesley Longman, Essex

Solak, G., S. (2007). Mekan-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış, Manas Journal of Social Studies, Cilt.6, Sayı.1, ss.13-37.

Solak, G., S., Görmez, K. (2017). Kentte Mekan Kimlik Etkileşimine Dair Bir Çözümleme, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt.13, Özel Sayı.1 ss. 65-84

Soyer, S., F. (2016). Mulla Hasan'ın Kahvehanesi, Diyalog Gazetesi Köşe Yazısı, 10 Ekim

Suher, H., Ocakçı, M., Karabay A, H., Ertekin, Ö. (2004). An Indicator of Sustainable Development: Urban Identity, İTÜ AZ Dergisi, Sayı.2, ss.26-42

Taştan, K., Y. (2009). Sufi Şarabından Kapitalist Metaya Kahvenin Öyküsü. Gazi Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Akademik Bakış. Cilt.2, Sayı.4

Tolga, B. (2017). Ortak Noktamız Kahve, Gerisi Bahane. İstanbul: Librum

Toros, T. (1998). History of Coffee, İletişim Yayınları, İstanbul

- Torun, T. (2009). *Spatial Analysis of Traditional Coffeehouses of Cyprus: A Case of Multifunctional Space*, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,
- Tucker, C. M. (2011). *Coffee Culture: Local Experiences, Global Connections*. New York, Routledge
- Tuğun, Ö., Turkan, Z. (2020). Lefkoşa Tarihi Kent Dokusunda Geçmişten Günümüze Girne Kapısı ve Çevresi Yakın Mimarlık Dergisi, Cilt.3 Sayı.2
- Tunç, Ş. (2014). *Osmanlı Payitahtında Kahvehane ve Kahvehane Kültürünün Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Türk Dil Kurumu, (1998). *Türkçe Sözlük*, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.
- Turkan, Z., Özburak, Ç. (2018). Lefkoşa Tarihi Kent Dokusunda “Selimiye Meydanı Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi Cilt.7, Sayı.2
- Uçarol, R. (1995). *1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı-İngiliz Anlaşması*, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Ünver, S. (1963) *Türkiye’de Kahve ve Kahvehaneler*, Türk Etnografya Dergisi, Ankara, Sayı.5, ss. 39-84
- Wild, A. (2005). *Coffee: A Dark History*, W. W. Norton & Company, New York
- Yaşar, A. (2005) *Osmanlı Şehir Mekânları: Kahvehane Literatürü*”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. Cilt 3, Sayı 6, 2005, 237-256,
- Yıldız, M., C. (2002). *Türk Kültür Tarihinde Kahve ve Kahvehane*, Türkler, Cilt.10 Yeni Türkiye Yayınları
- Yolga, C. (2019). *Kuzey Kıbrıs’ın Somut Olmayan Kültürel Mirası*, KKTC Milli Eğitim Ve Kültür Bakanlığı
- Yorgancıoğlu, O. (2015). *Değişen/Gelişen/Unutulan Meslekler*, Işık Kitabevi, Lefkoşa

Zevi, B. (1974). Architecture As Space, Revised Edition, New York, Horizon Press

İnternet Kaynakları

American Heritage Sözlüğü; <http://www.ahdictionary.com>

KKTC Cumhuriyet Meclisi Tutanak Dergisi, (1993). Birinci Olağanüstü Birleşim, 2 Ekim.
<http://evrak.cm.gov.nc.tr/>

UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi;
<https://www.unesco.org.tr>

Resmi Kaynaklar

Resmi Gazete, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Bakanlar Kurulu Kararları, Ek IV, Sayı.40,
Karar Numarası: E-762-2003, 22 Nisan 2003.

Lefkoşa Evkaf Arşivi, Lefkosa Sicilleri, 1, 2, 3, 4

Sürelî Yayınlar

Halkın Sesi Gazetesi, 4 Nisan 2008, Sayfa.5

Ortadoğu Gazetesi, 14 Şubat 1975, Sayfa.1

Ekler

Ek 1

Gelen Kutusu (200) - aozsavasa... x Jüri Teslimi - ayten.akcay@neu.e... x Turnitin x +

turnitin.com/t_inbox.asp?aid=116170927&lang=en_us&session-id=6047c473f74d47d48fac3689b3eeaedc

turnitin

Assignments Students Grade Book Libraries Calendar Discussion Preferences

NOW VIEWING: HOME > THESIS > MİNE KETEN

About this page
This is your assignment inbox. To view a paper, select the paper's title. To view a Similarity Report, select the paper's Similarity Report icon in the similarity column. A ghosted icon indicates that the Similarity Report has not yet been generated.

MİNE KETEN
INBOX | NOW VIEWING: NEW PAPERS ▾

Submit File Online Grading Report | Edit assignment settings | Email non-submitters

☐	AUTHOR	TITLE	SIMILARITY	GRADE	RESPONSE	FILE	PAPER ID	DATE
☐	Mine Keten	ABSTRACT	0% 	--	--		1753384021	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	BÖLÜM 1	0% 	--	--		1753384430	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	BÖLÜM 4	0% 	--	--		1753390213	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	BÖLÜM 5- SONUÇ	0% 	--	--		1753390348	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	ÖZET	0% 	--	--		1753384292	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	BÖLÜM 3	3% 	--	--		1753389578	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	TÜM TEZ	8% 	--	--		1753391429	02-Feb-2022
☐	Mine Keten	BÖLÜM 2	14% 	--	--		1753384882	02-Feb-2022